คู่มือการสอบสวน

คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ Royal Thai Police 2021

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔

Royal Thai Police 2021

คำนิยม

“การสอบสวน” เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ การสอบสวนคดีอาญาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน จะใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาทั้งในชั้นอัยการและชั้นศาล นอกจากนี้ การสอบสวนยังเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐ ที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในความยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทย มีกฎหมายมากกว่า ๑,๐๐๐ ฉบับ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองหรืออนุบัญญัติอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ มีการแก้ไข ปรับปรุงตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน รวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นหมวดหมู่ ให้ง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง โดยจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนขึ้น เป็นคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) แบ่งเป็น ๕ เล่ม ตามหัวข้อใหญ่ๆ คือ การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือทั้ง ๕ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย และการอำนวยความยุติธรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นำมาซึ่งความสงบสุขให้กับสังคม ให้สมกับวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่นำสมัย ในระดับมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” และขอขอบคุณ พลตำรวจเอก ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ / หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ รวมตลอดถึงสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนนี้ขึ้นจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนิยม

เป็นที่ยอมรับกันว่า งานสอบสวน เป็นงานสำคัญ ที่เป็นหัวใจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานก็จะทำให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญ ในการทำงาน จึงต้องศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานในการสอบสวน ที่กำหนดไว้เป็นอันมาก ซึ่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมอบหมายให้คณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๕๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedures : SOPs) ของพนักงานสอบสวนขึ้น

หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมจากคู่มือเก่าที่มีอยู่ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสอบสวน จนเสร็จสิ้นกระบวนการสอบสวน เปรียบเสมือนแผนที่ บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนรายละเอียดของกระบวนการต่างๆ ของการสอบสวน และวิธีการควบคุมกระบวนการสอบสวนในขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎ ระเบียบ และคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การจัดทำคู่มือนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะไว้ใช้อ้างอิงทางทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะผู้เขียนจึงต้องมีประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานสอบสวนในแต่ละเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี คู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสอบสวนและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน เป็นอย่างยิ่ง

ผมขอขอบคุณ คณะผู้เขียน และผู้มีส่วนร่วม ในการจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวนที่ได้มีความวิริยะอุตสาหะในการเรียบเรียงเอกสารชุดนี้ ด้วยความเสียสละมิได้หวังผลตอบแทน ทำให้มีคู่มือการสอบสวนที่ดีทั้งในส่วนของการสอบสวนทั่วไป และการสอบสวนเฉพาะเรื่อง โดยนอกจากการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว ยังได้เผยแพร่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ไว้บนเว็บไซต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เว็บไซต์ของสำนักงานกฎหมายและคดี และเว็บไซต์ของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวนด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือคู่มือพนักงานสอบสวนชุดนี้ จะเป็นประโยชน์กับพนักงานสอบสวนและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้โดยทั่วไป ได้อย่างดียิ่ง ในการจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา ของประชาชนและหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

พลตำรวจเอก

(ชนสิษฎ์ วัฒนวรางกูร)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ/

หัวหน้าคณะทำงานนโยบายการพัฒนางานสอบสวน

คำนำ

ปัญหาเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวมของโลก สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด รวมทั้งการสอบสวนเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดดำเนินคดีตามกฎหมาย การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีการแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การสอบสวนในความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้จัดทำคู่มือการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับพนักงานสอบสวน ซึ่งเนื้อหาเน้นในเรื่องการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้และความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่า เนื่องจากเป็นคดีที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และนอกจากนี้ ได้เพิ่มเติมแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พอสังเขปเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ส่วนความผิดในด้านอื่นๆ จะได้จัดทำในโอกาสต่อไป

คณะทำงาน

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ หลักทั่วไปของการสอบสวน ๑

สถานการณ์ทั่วไป ๑

อำนาจการสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒

กฎหมายที่ใช้ในการสอบสวน ๔

บทที่ ๒ การปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ๙

การปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ๙

ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ๙

ตรวจสอบของกลางที่ทำการตรวจยึด ๑๑

ตรวจสอบอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้ง ๑๑

การดำเนินการตามหนังสือสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและบันทึกข้อตกลง ๑๒

บทที่ ๓ การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ๑๗

รายละเอียดแนวทางการสอบสวนตามลักษณะความผิด ๑๗

- ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า ๑๗
- ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ๒๔
- ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน ไม้ซุง) ไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต ๒๙
- ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ๓๓
- ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ๓๘
- ความผิดเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ โรงค้าไม้แปรรูป โดยไม่ได้รับอนุญาต ๔๓
- ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบเก็บหาของป่า และค้าของป่าหวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาต ๔๘

แนวทางการตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ฯ ๕๖

บทที่ ๔ การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าและครอบครองสัตว์ป่า ๕๙

- ความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากสัตว์ ๖๑
- ความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง ๖๔

หน้า

บทที่ ๕ การสอบสวนความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **๖๙**

การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับช้าง ๖๙
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับแร่ ๗๓
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการระเบิดและการย่อยหิน(โรงโม่) ๗๗
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการขุดดิน ถมดิน ขุดตักดิน ๘๐
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการดูดทราย ๘๑
การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์หรือขยะมลพิษ ๘๓

บทที่ ๖ การจัดการของกลางในคดีอาญา **๘๗**

การจัดการเกี่ยวกับไม้ของกลาง ๘๗
การจัดการของกลางเกี่ยวกับยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักร ๘๙
การจัดการของกลางประเภทของป่า ๙๕
การจัดการของกลางประเภทสัตว์ป่า ๙๘

บรรณานุกรม **๑๐๑**

ภาคผนวก **๑๐๓**

ก คดีตัวอย่างและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ๑๐๕
ข ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๐๗
ค การคำนวณปริมาตรไม้ การวัดไม้แปรรูป ไม้ท่อน ๑๒๗
ง พระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ๑๓๑
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ๑๓๕
จ ตัวอย่างหลักฐานการได้มาของไม้ ๑๓๗
ฉ แนวทางการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานของโรงงานแปรรูปไม้ โรงค้าไม้แปรรูป การแปรรูปไม้เพื่อการค้า และการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม ๑๔๕
ช ตารางแสดงขั้นตอนการขออนุญาตและการตรวจสอบควบคุมด้านอุตสาหกรรมไม้ ๑๕๑
ซ กฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๖๐ ๑๕๗
ฌ การรับรองไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ๑๖๕
ฎ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ๑๗๕
ฏ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนหรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้ ๑๘๓

รายชื่อคณะทำงาน **๑๘๕**

บทที่ ๑
หลักทั่วไปของการสอบสวน

สถานการณ์ทั่วไป

ปัจจุบันปัญหาภาวะโลกร้อน อันมีผลมาจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกแผ้วถางที่สาธารณะ ตลอดจนการก่อมลพิษ ซึ่งล้วนเป็นปัญหาระดับโลก และทุกประเทศทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยจากการตรวจสอบพบว่าประเทศไทยมีพื้นที่โดยรวมประมาณ ๕๑๓,๑๑๕ ตร.กม. หรือประมาณ ๓๒๐.๖ ล้านไร่ และพบว่าในปี พ.ศ.๒๕๐๐ มีพื้นที่ป่าไม้โดยรวมประมาณ ๑๙๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของพื้นที่ทั้งประเทศ ส่วนในปี ๒๕๕๐ มีพื้นที่ป่าประมาณ ๑๐๗ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓ ของพื้นที่ทั้งประเทศ และในปี ๒๕๖๑ มีพื้นที่ป่า ๑๐๑ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒ จะโดยรวมของพื้นที่ทั้งประเทศ จะเห็นได้ว่าทรัพยากรป่าไม้มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งตามมาตรฐานสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ต้องมีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ทั้งประเทศ กล่าวคือ จะต้องมีพื้นที่ป่าไม่น้อยกว่า ๑๓๖ ล้านไร่ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพื้นที่ป่าอีกจำนวนไม่ต่ำกว่า ๓๕ ล้านไร่ จึงจะได้มาตรฐานสัดส่วนป่าไม้กับพื้นที่ประเทศ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุลไม่มีพื้นที่ป่าไม้ไว้อุ้มน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น ปัญหาอุทกภัย น้ำท่วม ฝนแล้ง ไฟป่า เป็นต้น อย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

ในการแก้ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องให้ความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาข้างต้น การส่งเสริมรณรงค์ให้มีการปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ถาวร รณรงค์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด และจำเป็นต้องทำควบคู่กับการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกการทำลายทรัพยากรป่าไม้ และต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาทั่วไป รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทั่วไปแล้ว ยังมีหน่วยงานกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะทาง ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ลง ๗ กันยายน ๒๕๕๒ กำหนดอำนาจหน้าที่ของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีภารกิจหลัก คือ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การกระทำผิดด้านการตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่าและที่สาธารณะ การลักลอบค้าสัตว์ป่าและพืชป่าผิดกฎหมายและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีเขตพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงจัดตั้ง “ศูนย์ป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ (ศปทส.ตร.)” ขึ้น โดยมอบหมายให้ บก.ปทส.ทำหน้าที่เลขานุการ

อำนาจการสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. พนักงานสอบสวนท้องที่ เช่นเดียวกับการสอบสวนความผิดอาญาทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

๒. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) ซึ่งใช้อำนาจการสอบสวนของกองตำรวจป่าไม้ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๘ บทที่ ๒ ข้อ ๒๑๘ (๓.๑.๔) พลางไปก่อน ซึ่งมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้รวมทั้งความผิดอาญาทั้งหลายซึ่งได้เกิด อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องหรือสืบเนื่องจากความผิดดังกล่าว ถ้าเหตุเกิด อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตกรุงเทพมหานคร ให้หน่วยงานของกองตำรวจป่าไม้ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทำการสอบสวนได้โดยไม่ต้องได้รับคำสั่งหรืออนุญาต แต่ถ้าเหตุเกิด อ้างหรือเชื่อว่า ได้เกิดในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร จะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อได้รับคำสั่งหรืออนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง ผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน

โดยทั่วไปคดีที่เกิดในเขตกรุงเทพมหานคร หากเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะรับไว้ทำการสอบสวน แต่อำนาจการสอบสวนดังกล่าว ก็ไม่ได้ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลแต่อย่างใด กล่าวคือ พนักงานสอบสวนของตำรวจนครบาล ก็สามารถทำการสอบสวนคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เกิด หรืออ้างหรือเชื่อว่าเกิดในเขตอำนาจของตนได้เช่นกัน หากคดีนั้น บก.ปทส.ยังไม่ได้รับคดีไว้ทำการสอบสวน ส่วนในกรณีเหตุเกิดนอกเขตกรุงเทพมหานคร บก.ปทส. จะขออนุญาตสอบสวนต่อผู้บังคับบัญชา หรือขอโอนสำนวนการสอบสวนที่สถานีตำรวจภูธร รับคำร้องทุกข์ไว้แล้วมาทำการสอบสวน ในกรณีที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพล คดีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลที่มีพฤติการณ์เป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นนั้น ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการ จัดตั้ง ควบคุม คุ้มครอง หรือได้รับประโยชน์จากกิจการหรือแหล่งรายได้ที่ดำเนินการโดยฝ่าฝืนกฎหมายหรือกระทำการอย่างอื่น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอยู่ในฐานะที่อาจจะโน้มน้าว ชักจูงใจเจ้าพนักงานในการกระทำหรือไม่กระทำการในตำแหน่งหน้าที่

(๒) คดีที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน ต่อเนื่องและหรือเกี่ยวพันกันหลายท้องที่ หรือการก่ออาชญากรรมในรูปขบวนการ หรือกลุ่มบุคคล

(๓) คดีที่ประชาชนสนใจ

(๔) คดีที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีนโยบายป้องกันและปราบปรามเป็นพิเศษ หรือเป็นคดีที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลางมอบหมายให้ทำการสอบสวน

๓. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบางลักษณะการกระทำความผิด ตามประกาศ กคพ.(ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๖๒ เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๔ ซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) (ก) (ข) (ค) (ง) หรือ (จ) แห่ง พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เฉพาะความผิดซึ่งมีรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศนี้ และอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีคำสั่งให้ทำการสอบสวนเป็นคดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตาม พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ เช่น

- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่

(๑) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๕๙ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ที่เป็นการกระทำต่อแร่ปริมาณตั้งแต่ห้าพันตันขึ้นไป หรือเป็นเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบไร่ขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่รวมกันตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป

(๒) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖๓ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ที่มีการซื้อขาย ครอบครอง เก็บ หรือขนแร่ปริมาณตั้งแต่ห้าสิบตันขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

(๓) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖๖ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ที่ปรากฏว่าแร่ที่มีการฝ่าฝืนประกาศตามกฎหมายมีปริมาณตั้งแต่ห้าสิบตันขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

(๔) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖๙ และมาตรา ๑๗๐ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือจำนวนคนในพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป

- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตรายคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษ ตามมาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๘ แห่ง พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าวัตถุอันตรายตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป

- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

(๑) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายเป็นไม้สักหรือไม้พะยูง ที่มีปริมาตรตั้งแต่ห้าสิบลูกบาศก์เมตรขึ้นไป

(๒) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๗๒ ตรี แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่ามีเนื้อที่ตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

(๓) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๗๓ เฉพาะความผิดตามมาตรา ๔๘ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายเป็นไม้สักหรือไม้พะยูงที่มีปริมาตรตั้งแต่ห้าสิบลูกบาศก์เมตรขึ้นไป

■ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๓๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุก ยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมีเนื้อที่ตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

■ คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๐๘ และมาตรา ๑๐๘ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุก ยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดินมีเนื้อที่ตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุก ยึดถือ ครอบครองที่ดินของรัฐที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินของกรมธนารักษ์

นอกจากนี้ในความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ บัญญัติเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๖ โดยเพิ่มเติม “(๑๕) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า”

ความผิดต่างๆ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกได้ ๔ กลุ่มความผิดประกอบด้วย

๑. ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้
๒. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
๓. ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔. ความผิดเกี่ยวกับการขน/ทิ้งขยะมลพิษ

กฎหมายที่ใช้ในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ เช่น

■ ประมวลกฎหมายที่ดิน
■ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔
■ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗
■ พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕
■ พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ และ พ.ร.บ.โรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๒
■ พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕
■ พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐
■ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒
■ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

การสอบสวนดำเนินคดี อาจต้องใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับในการพิจารณาความผิดที่เกิดขึ้น เช่น กรณีการตัดไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ การสอบสวนดำเนินคดีต้องนำ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาประกอบการพิจารณา และหากเป็นการใช้เลื่อยโซ่ยนต์ในการกระทำผิด ต้องนำ พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕ มาร่วมพิจารณาด้วย ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดในแต่ละเรื่องต่อไป

เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีเป็นจำนวนมากแต่จากสถิติการดำเนินคดี พบว่าคดีเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้และความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าและครอบครองสัตว์ป่า เป็นคดีที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในคู่มือการสอบสวนเล่มนี้ จึงได้รวบรวมข้อกฎหมายรวมทั้งวิธีปฏิบัติในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้ และความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าและครอบครองสัตว์ป่า ความผิดที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนในความผิดกลุ่มอื่นๆ จะได้ดำเนินการในโอกาสต่อไป

หลักทั่วไปของการสอบสวน คดีกลุ่มความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การสอบสวนดำเนินคดีจะใช้ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นหลัก ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งจนกระทั่งครั้งล่าสุดมีการแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อ พ.ศ.๒๕๖๒ โดยแก้ไขในส่วนที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องไม้หวงห้าม ซึ่งเป็นสาระสำคัญในการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ที่จะต้องนำมาพิจารณาเป็นประเด็นแรกเพื่อใช้เป็นหลักในการทำสำนวนการสอบสวนต่อไป ได้แก่ **ความหมายของ “ป่า”** และ **“ไม้หวงห้าม”** ซึ่งตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ได้บัญญัติไว้ในมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

ความหมายของ “ป่า”

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๔ (๑) “ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน

จากนิยามดังกล่าว จะเห็นว่า ป่าตามกฎหมายนั้น ต้องเป็นที่ดินที่ยังไม่มีผู้ใดได้มาตามกฎหมายที่ดิน ซึ่งตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้กำหนดนิยาม **“ที่ดิน”** หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไป และให้หมายความรวมถึงภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย

นิยามคำว่า “ที่ดิน” นี้ หมายถึงพื้นดินทั่วๆ ไปบนพื้นผิวโลก และไม่ว่าที่ดินนั้นจะเป็นที่ดินชนิดใดจะอยู่เหนือหรือใต้น้ำก็ถือเป็นที่ดินทั้งสิ้น “ที่ดิน” นอกจากจะหมายถึงที่ดินบนบก อันได้แก่พื้นดินทั่วๆ ไปและภูเขาแล้ว ยังคลุมไปถึงดินซึ่งอยู่ใต้ผิวน้ำตื้นๆ ด้วย เช่น ที่ดินที่อยู่ในห้วย หนอง คลอง บึง ต่างๆ ส่วนที่ดินซึ่งอยู่ในน้ำลึกๆ เช่น แม่น้ำ ทะเลไม่ใช่ความหมายที่ดินในประมวลกฎหมายนี้ สาเหตุที่กฎหมายบัญญัติคลุมถึงที่ดินเฉพาะในน้ำที่ตื้นๆ ก็คงเป็นเพราะที่ดินเหล่านี้อาจโผล่พ้นน้ำเนื่องจากห้วย หนอง คลอง บึง ตื้นเขิน กลายเป็นพื้นดินทั่วไปขึ้นมาได้ เมื่อตื้นเขินจนกลายเป็นพื้นดินแล้ว ประชาชนก็อาจเข้าใช้ประโยชน์ได้และอาจมีกรณีพิพาทเกิดขึ้น จึงได้บัญญัติให้ครอบคลุมที่ดินดังกล่าวไว้ด้วย

กล่าวโดยสรุป ป่าจึงเป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารหลักฐานตามกฎหมายที่ดิน ทั้งเอกสารที่แสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามกฎหมายที่ดิน ได้แก่ โฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง ตราจองที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว หรือเอกสารแสดงสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดิน ได้แก่ หลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) หนังสือรับรองการทำประโยชน์ ใบจอง ใบไต่สวนหรือใบนำ ใบเหยียบย่ำ ที่ดินนอกจากเอกสารที่ได้มาตามกฎหมายที่ดินล้วนแต่มีสถานะทางกฎหมายเป็นป่าทั้งสิ้น เช่น ที่ดิน ส.ป.ก. ที่ดินนิคมสหกรณ์ ที่ดินตามหลักฐานการเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.๕) เป็นต้น

ความหมายของ “ไม้หวงห้าม”

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๔(๒) “ไม้”หมายความว่า ไม้สักและไม้อื่นทุกชนิดที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมตลอดถึงไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ไผ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย ตลอดจนราก ปุ่ม ตอ เศษ ปลายและกิ่งของสิ่งนั้นๆ ไม่ว่าจะถูกตัดทอน เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำโดยประการอื่นใด

มาตรา ๗ ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา สำหรับไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่ให้เป็นไม้หวงห้าม หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้าม

กล่าวโดยสรุป มาตรา ๗ ได้กำหนดไม้หวงห้ามไว้ดังนี้

- ไม้หวงห้ามตามกฎหมาย ได้แก่ ไม้ซึ่งถูกกำหนดไว้ตามบัญชีแนบท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ และขึ้นในป่า (ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน)
- ไม้ทุกชนิด (รวมทั้งไม้ตามบัญชีแนบท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐) ที่ขึ้นในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่ให้เป็นไม้หวงห้าม
- ไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้ามปัจจุบัน ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิเพื่อให้ไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวไม่เป็นไม้หวงห้าม พ.ศ. ๒๕๖๓ ลง ๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๓ ให้ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประเภทหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามแบบ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ก ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข ส.ป.ก. ๔-๐๑ ค หรือ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ช **เป็นที่ดินซึ่งไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นไม้หวงห้าม** และให้ใช้บังคับกับไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวก่อนวันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๓/๒๔๙๐ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยตัดไม้หวงห้าม (ไม้กระยาเลย) ในป่าโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โจทก์ต้องพิสูจน์ว่าที่ที่จำเลยตัดไม้นั้นเป็นป่าเมื่อโจทก์พิสูจน์ไม่ได้ว่าที่ที่จำเลยตัดไม้เป็นป่าแล้ว ศาลก็ย่อมลงโทษจำเลยไม่ได้

การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน ความผิดที่เกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้มีลักษณะความผิดอยู่หลายลักษณะเพื่อให้พนักงานสอบสวน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน คณะผู้จัดทำได้แยกลักษณะความผิดไว้ ๗ ลักษณะ ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวในบทที่ ๓ ต่อไป

สำหรับความผิดในการลักลอบค้าสัตว์ป่านั้น ในความผิดที่พบบ่อย ได้แก่ การครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต และการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือค้าซากหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต ในการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับไม้และสัตว์ป่ามีข้อสังเกตประการสำคัญกล่าวคือ ความผิดเกี่ยวกับไม้กฎหมายมุ่งเน้นคุ้มครองไม้ที่ขึ้นในราชอาณาจักรเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ป่า กฎหมายมุ่งเน้นคุ้มครองสัตว์ที่กฎหมายกำหนดไว้แม้ว่าสัตว์นั้นจะมีถิ่นกำเนิดหรือเป็นสัตว์ที่มาจากต่างประเทศก็ตาม โดยความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเบื้องต้นที่ควรทราบ ได้แก่

- พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช่สัตว์ป่า และสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว

“สัตว์ป่าสงวน” หมายความว่า สัตว์ป่าหายากหรือสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์จำเป็นต้องสงวนและอนุรักษ์ไว้อย่างเข้มงวดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าคุ้มครอง” หมายความว่า สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ หรือจำนวนประชากรของสัตว์ป่าชนิดนั้นมีแนวโน้มลดลงอันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าควบคุม” หมายความว่า สัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และสัตว์ป่าอื่นที่ต้องมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าอันตราย” หมายความว่า สัตว์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นพิษต่อมนุษย์หรือสัตว์ป่าอื่น หรือมีผลคุกคามให้สัตว์ป่า พืชป่า สิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศ เปลี่ยนแปลงเสียหายอย่างรวดเร็ว หรือเป็นพาหะนำโรคหรือแมลงศัตรูพืชตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

“ซากสัตว์ป่า” หมายความว่า ร่างกาย หรือส่วนของร่างของสัตว์ป่าที่ตายแล้วหรือเนื้อของสัตว์ป่าไม่ว่าจะได้ปิ้ง ต้ม รม ย่าง ตากแห้ง หมัก ดอง หรือทำอย่างอื่นเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และไม่ว่าจะชำแหละแยกออก หรืออยู่ในร่างของสัตว์ป่านั้น และให้หมายความรวมถึงเขา หนัง กระดูก กะโหลก ฟัน งา ขนายนอ ขน เกล็ด เล็บ กระดอง เปลือก เลือด น้ำเหลือง น้ำเชื้อ หรือส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ป่าที่แยกออกจากร่างของสัตว์ป่าไม่ว่าจะยังมีชีวิตหรือตายแล้ว

สำหรับรายละเอียดในแต่ละเรื่อง รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่าจะได้กล่าวในบทที่ ๔ ต่อไป

บทที่ ๒
การปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

การรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือการรับแจ้งความในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีขั้นตอนเช่นเดียวกับคดีความผิดอาญาโดยทั่วไป ซึ่งต้องปฏิบัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบ คำสั่ง ตร.๔๑๙/๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

การปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

ในการร้องทุกข์ กล่าวโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น สามารถแยกเป็นกรณี ดังนี้

๑. เจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

๒. เจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจยึดหรือจับกุมผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

๓. บุคคลผู้พบเห็นการกระทำผิดกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด

ซึ่งในความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย และมีหน่วยงานของทางราชการที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งการอนุญาตไว้ ดังนั้น การสอบสวนจึงต้องรับฟังข้อเท็จจริงจากเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบ เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวนและพิจารณาความผิดในการปฏิบัติคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีขั้นตอนและหนังสือสั่งการ ตร.ที่เกี่ยวข้องเพื่อพนักงานสอบสวนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑. ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบหลักฐานประจำตัวผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ

คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นคดีความผิดอาญาแผ่นดิน ดังนั้น ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษ หรือผู้ที่มาแจ้งต่อพนักงานสอบสวน อาจเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม สามารถแจ้งต่อพนักงานสอบสวนได้ อาจเป็นบุคคลธรรมดา เจ้าพนักงานของรัฐ หรือนิติบุคคลก็ได้ แต่เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ จะเป็นความผิดเกี่ยวกับการได้รับอนุญาต โดยทั่วไปเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่ที่เกิดเหตุหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบกฎหมายนั้นๆ เป็นผู้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวน สอบสวนปากคำไว้ในฐานะผู้กล่าวหา รายละเอียด การตรวจสอบเอกสารและดำเนินการเช่นเดียวกับการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป เช่น

- กรณีบุคคลธรรมดา ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชน
- กรณีเจ้าหน้าที่หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตรวจสอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ได้รับมอบหมาย
- กรณีนิติบุคคล ตรวจสอบหนังสือรับรองการเป็นนิติบุคคล เช่น บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด มีการมอบอำนาจจากผู้มีอำนาจ ครบถ้วนหรือไม่

การตรวจสอบเอกสารประกอบการร้องทุกข์

- เอกสารแสดงความเกี่ยวข้องหรือการได้รับความเสียหายในเรื่องที่ร้องทุกข์
- หนังสือหรือเอกสารแสดงอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องทุกข์จากหน่วยงานราชการ
- กฎหมาย กฎกระทรวง ข้อกำหนด ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

บันทึกการตรวจยึด

พนักงานสอบสวนต้องทำการตรวจสอบของกลางที่นำส่งพนักงานสอบสวน ว่ามีรายละเอียดถูกต้องครบถ้วนตามที่ระบุในบันทึกการตรวจยึดหรือไม่ รวมทั้งการลงลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจยึดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตรวจยึดของกลาง

บันทึกการจับกุม

- พนักงานสอบสวนตรวจสอบหลักฐานทางราชการของผู้ต้องหาที่จับกุมมาเป็นบุคคลเดียวกับตามบันทึกการจับกุมหรือไม่
- ตรวจสอบความถูกต้องของ การแจ้งข้อหาในบันทึกจับกุมต้องถูกต้องครบถ้วน การแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นจับกุม
- ตรวจสอบสถานที่จับกุม/เกิดเหตุ อยู่ในเขตอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือไม่
- พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดของกลางที่ตรวจยึด/จับกุม

- พนักงานสอบสวนต้องทำการตรวจสอบของกลางที่นำส่งพนักงานสอบสวน มีจำนวน ชนิด ขนาด ปริมาตร ตรงกับที่ระบุไว้ในบันทึกการตรวจยึดหรือไม่ เนื่องจากเป็นหลักฐานอันสำคัญในการดำเนินคดี และบางความผิดปริมาตรของกลางมีผลต่อการพิจารณาความผิดหรือไม่ เช่น กรณีกฎหมายกำหนดให้การครอบครองไม้หวงห้ามแปรรูปเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร หากไม่ได้รับอนุญาตจะเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ดังนั้น ปริมาตรของไม้แปรรูปของกลางจึงเป็นสาระสำคัญในการพิจารณาดำเนินคดีกับผู้ต้องหา
- กรณีการตรวจยึดไม้ท่อนของกลางตรวจสอบว่า มีการตีตราประทับบนไม้ของกลางครบถ้วนตรงตามที่ระบุในบันทึกการตรวจยึดหรือไม่
- กรณีการตรวจยึดพื้นที่ป่า ให้ตรวจสอบค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์ (GPS) ของจุดที่เกิดเหตุที่ระบุในบันทึกว่าครบถ้วนหรือไม่ มีจำนวนเนื้อที่เท่าใด (มีผลต่อบทเพิ่มโทษในบางความผิด) เป็นป่าประเภทใด (ป่าทั่วไป ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น)
- การตรวจยึดของกลางขนาดใหญ่ ได้มีการเก็บรักษาไว้ที่ใด มีรายละเอียดของกลางเป็นอย่างไร ผู้ใดเป็นผู้เก็บรักษา
- ตรวจสอบบันทึกเกี่ยวกับค่าเสียหายของรัฐ

ข้อกล่าวหาที่ร้องทุกข์กล่าวโทษ

คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ดังนั้นในการแจ้งข้อหา จึงต้องครบถ้วน ครอบคลุมกฎหมายทุกฉบับที่เป็นความผิด และความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับการได้รับอนุญาต ซึ่งมีความจำเป็นต้องตรวจสอบจากหน่วยงานที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาต ว่าได้มีการอนุญาตถูกต้องหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหา และป้องกันการถูกผู้ต้องหาฟ้องร้องในภายหลัง แม้ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเป็นความผิดต่อแผ่นดินก็ตาม หากเป็นกรณีที่บุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ มาแจ้งความร้องทุกข์พนักงานสอบสวนก็ควรที่จะสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบไว้เป็นผู้กล่าวหาหรือสอบสวนเป็นอีกส่วนหนึ่ง และให้พึงระวังในเรื่องอายุความอาญา โดยเฉพาะในความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว

บางกรณีผู้จับกุมจะแจ้งข้อหา ซึ่งไม่มีโทษทางอาญามาด้วยในบันทึกการจับกุม ให้พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังในการแจ้งข้อหาดังกล่าวให้ผู้ต้องหาทราบในชั้นสอบสวน เช่น กรณี ตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๙๗ ให้ผู้กระทำหรือละเว้นการกระทำผิด มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหาย

ซึ่งบางครั้งผู้จับกุมแจ้งข้อหาดังกล่าวกับผู้ต้องหา โดยข้อหาดังกล่าวไม่มีบทกำหนดโทษทางอาญาไว้ พนักงานสอบสวนพึงพิจารณาประกอบ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ ด้วย

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การทำสำนวนการสอบสวนและดำเนินคดีที่อยู่ในอำนาจในคดีหนึ่งๆ อาจปรากฏความผิดในหลายฐานความผิดหลายข้อกล่าวหา ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาทุกข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการแจ้งข้อกล่าวหาเพราะบางข้อกล่าวหาที่เกี่ยวข้องจะอยู่ในกฎหมายคนละฉบับ เมื่อเป็นความผิดที่เกี่ยวข้อง จะต้องแจ้งข้อหาในเรื่องนั้นๆ ด้วย เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ และ พ.ร.บ.ศุลกากร เพราะมิฉะนั้นอาจถือว่าเป็นกรณีการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้

๒. ตรวจสอบของกลางที่ทำการตรวจยึด

การเก็บรักษาของกลางในความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ หลังจากที่พนักงานสอบสวนได้ทำการรับมอบของกลางและตรวจสอบของกลางจากผู้จับกุมแล้ว ของกลางที่ตรวจยึดได้ในความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ทุกชนิด ยกเว้นของกลางที่เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืนฯ มอบให้หน่วยงานของกรมป่าไม้ในพื้นที่รับไปดูแลรักษาและจัดการตามระเบียบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยเร็ว เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ ลง ๑ มกราคม ๒๕๓๒ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๗

๓. ตรวจสอบอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้ง

ตรวจสอบอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้ง

อำนาจของพนักงานสอบสวนเป็นไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

ส่วนการสอบสวนของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๘ บทที่ ๒ ข้อ ๒๑๘(๓.๑.๔)

ตรวจสอบว่าเป็นความผิดที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของหน่วยงานอื่น

การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากพนักงานสอบสวนในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจสอบสวน เช่น อยู่ในอำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือไม่ ปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามที่กำหนดไว้ในประกาศ กคพ.(ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๖๒ ในการรับคดีและการทำสำนวนการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องระมัดระวังและตรวจสอบว่าคดีที่มีการร้องทุกข์/กล่าวโทษ เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือไม่ หรือเป็นเรื่องที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับคดีไว้ทำการสอบสวนเองหรือไม่ ซึ่งหากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือเป็น

คดีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับคดีไว้ทำการสอบสวนแล้ว เป็นกรณีที่ต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นการตัดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนทั่วไป

๔. การดำเนินการตามหนังสือสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และบันทึกข้อตกลง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นว่า คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นคดีสำคัญ และได้มีหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งพนักงานสอบสวนควรที่จะนำมาพิจารณาในการสอบสวนดำเนินคดี เช่น

- **หนังสือ ตร.ที่ ๐๕๐๓/๒๐๖ ลง ๒ มิถุนายน ๒๕๒๑ เรื่อง กำหนดแนวทางในการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า**

ข้อ ๑ เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุม

๑.๑ ให้ผู้สืบสวนจับกุมพยายามมุ่งสืบสวนหาพยานหลักฐานในการกระทำผิดให้ถึงตัวการหรือนายทุนทำไม้และพยายามสืบสวนจับกุมดำเนินคดีให้จงได้

๑.๒ เมื่อมีการตรวจยึดไม้ได้แล้วให้ตรวจ ชนิดไม้ จำนวนไม้ ตลอดจนวัดขนาดยาว โต เพื่อคำนวณปริมาตรไม้ให้แน่นอน ตรวจสภาพและลักษณะของไม้ว่าเป็นไม้ใหม่หรือเก่า โดยดูจากเนื้อไม้ เปลือกไม้ ยางไม้และอื่นๆ ที่ติดอยู่กับไม้ เพื่อกะประมาณว่าเป็นไม้ที่ถูกตัดมานานเท่าใด ตรวจสอบหน้าตัดของไม้ว่าตัดจากเลื่อยมือ เลื่อยยนต์ ขวานหรือเครื่องมืออื่นใด ถ้าเป็นหน้าตัดโคนก็ให้ดูว่าเป็นรอยหน้าตัดเรียบหรือเป็นรอยถอนเสี้ยน รอยหน้าตัดใหม่หรือเก่าเพียงใด ตรวจดูรอยตรา เลข เครื่องหมายอื่นๆ ที่ท่อนไม้ทุกท่อนว่าเป็นรอยตรา เลข หรือเครื่องหมายอะไร ประทับหรือติดอยู่ที่ท่อนไม้ส่วนใด ในบางกรณีที่มีความสงสัย เช่น เกี่ยวกับชนิดไม้ รูปรอยตราหรือความเก่าของไม้ เป็นต้น ให้รีบติดต่อขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือผู้เชี่ยวชาญของกรมป่าไม้โดยด่วน พยานหลักฐานสำคัญติดอยู่ที่ไม้ให้รักษาไว้อย่าให้ถูกทำลายได้

๑.๓ ถ้าเป็นการจับไม้ผิดกฎหมายภายในบริเวณโรงงานแปรรูปไม้ นอกจากจะทำการตรวจดังกล่าวข้างต้นแล้ว ให้ตรวจดูว่าไม้ผิดกฎหมายวางอยู่ตรงไหนของโรงงาน เช่น วางอยู่บนแท่นเลื่อยนอน เลื่อยวงเดือน หรือข้างแท่นเลื่อย เป็นต้น ไม้ถูกแปรรูปไปแล้วหรือไม่ เพียงใด เช่น เปิดปีกนก หรือผ่าซีก หรือกำลังแปรรูปอยู่ยังไม่แยกออกจากกัน สามารถนำไม้ที่แปรรูปแล้วมาประกอบเข้าเป็นท่อนได้หรือไม่

๑.๔ ตรวจสถานที่เกิดเหตุและบริเวณใกล้เคียงโดยละเอียดเมื่อพบร่องรอยหรือหลักฐานที่จะสืบสาวไปหาตัวการและนายทุนผู้กระทำผิดได้ เช่น รอยรถแทรกเตอร์ รถยนต์ รอยช้าง รอยเกวียน ปางพักช้าง ปางพักคนงาน เป็นต้น หรือสถานที่เกิดเหตุเป็นป่าหรือโล่งเตียน เป็นชมรมหรือหมู่บ้าน เพื่อสืบหาเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุหรือบุคคลในหมู่บ้านผู้รู้เห็นมาสอบสวน เพื่อให้รู้แน่ว่าเป็นไม้ผิดกฎหมายของผู้ใด หากพบบุคคลใดอยู่ในที่เกิดเหตุหรือใกล้กับที่เกิดเหตุในวันจับกุม ให้รีบสอบถามทันที ถ้าเป็นผู้กระทำผิดหรือผู้ร่วมกระทำผิดก็ให้จับกุม หากไม่ใช่ก็รีบบันทึกปากคำไว้ เพราะส่วนมากผู้รู้เห็นจะบอกความจริงในขั้นแรก แต่ต่อมาเกิดความกลัวจะได้รับอันตรายหรือถูกข่มขู่จากผู้กระทำผิดจะไม่ยอมเปิดเผยความจริง โดยเฉพาะการจับกุมไม้ผิดกฎหมายในโรงงานแปรรูปไม้ ให้รีบจดชื่อและบันทึกปากคำผู้ที่อยู่ในบริเวณโรงงานแปรรูปไม้ทันทีโดยเฉพาะผู้แปรรูปไม้โต๊ะที่ ๑ (โต๊ะแปรรูปไม้ท่อน) เพื่อสืบสาวไปถึงตัวการ คือ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ นอกจากนี้ให้พยายามรวบรวมพยานหลักฐานชั้นต้นไว้ ถ้าเป็นการจับไม้ผิดกฎหมายภายในโรงงานแปรรูปไม้ ก็ให้เรียกบัญชี ๕ เล่ม (บัญชีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้) ใบเบิกทาง หรือหลักฐานอื่นใดเกี่ยวกับไม้ของโรงงานแปรรูปไม้แห่งนั้น

๑.๕ ในกรณีที่ตรวจพบไม้แปรรูปที่อำพรางมาในลักษณะต่างๆ เช่น บ้านเก่า เรือนเก่า เครื่องใช้ สิ่งประดิษฐ์ที่มีสภาพผิดปกติวิสัยของสิ่งของนั้น ให้ผู้สืบสวนจับกุมใช้ดุลพินิจในการจับให้มากตามแนวคำพิพากษาฎีกา

๑.๖ ให้ทำแผนที่สังเขป แสดงที่พบไม้ผิดกฎหมายให้ชัดแจ้ง ตลอดจนพยานหลักฐานที่ตรวจพบว่าอยู่ตรงไหน ตอนใดของสถานที่เกิดเหตุ หากสามารถถ่ายภาพทุกขั้นตอนของการตรวจไว้ได้ ก็ควรจะกระทำอย่างยิ่ง แต่ภาพถ่ายจะต้องปรากฏภาพที่เป็นหลักฐานในทางคดี เช่น ผู้ต้องหาอยู่ในที่เกิดเหตุ ไม้ผิดกฎหมายอยู่ในโรงงานแปรรูปไม้ หรือกำลังทำการแปรรูป เป็นต้น

๑.๗ จากการตรวจไม้ สถานที่เกิดเหตุ ทำแผนที่สังเขป การถ่ายภาพ พบพยานหลักฐานอะไร บุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุเป็นใคร ให้การอย่างไร ยึดไม้ของกลางและหลักฐานอะไรได้บ้างตลอดจนการจับกุมผู้กระทำผิด (ถ้ามี) ให้ทำบันทึกโดยละเอียด แล้วให้ผู้มีชื่อในบันทึกลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

๑.๘ มอบไม้ของกลางให้พนักงานป่าไม้จัดการเฝ้ารักษาตามระเบียบ แล้วรีบแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ พร้อมกับมอบบันทึกพยานหลักฐานและผู้ต้องหา (ถ้ามี) โดยมิชักช้า ให้หัวหน้าผู้จับกุมและผู้ร่วมในการจับกุมรีบให้การกับพนักงานสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ตลอดจนคอยประสานกับพนักงานสอบสวนจนกว่าการดำเนินคดีจะเสร็จสิ้น

ข้อ ๒ พนักงานสอบสวน

๒.๑ เมื่อรับแจ้งความร้องทุกข์แล้ว ให้รีบดำเนินการโดยไม่ชักช้า และรีบไปตรวจไม้ของกลางตลอดจนสถานที่เกิดเหตุ โดยให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ**ข้อ ๑**

๒.๒ ให้รีบเรียกหรือยึดเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับไม้ของกลาง ก่อนที่จะสูญหาย หรือถูกแก้ไขหรือถูกทำลาย เช่น ตราพนักงานป่าไม้ที่ระบุว่า ประทับไม้ของกลาง บัญชี ๕ เล่ม ของโรงงานแปรรูปไม้ หรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับไม้ของกลาง

๒.๓ ในบางกรณีที่ต้องอาศัยหลักฐานจากการพิสูจน์ของผู้ชำนาญ เช่น การพิสูจน์เนื้อไม้ พิสูจน์รอยตรา พิสูจน์ลายมือ เป็นต้น ให้รีบส่งหลักฐานให้ผู้ชำนาญพิสูจน์โดยด่วน หากเป็นของใหญ่หรือจำนวนมากไม่สะดวกในการนำส่งผู้ชำนาญได้ ก็ให้ติดต่อผู้ชำนาญไปพิสูจน์ ณ ที่ของนั้นตั้งอยู่โดยด่วน ในระหว่างการรอพิสูจน์ ให้รักษาของกลาง หรือหลักฐานที่จะต้องพิสูจน์ไว้มิให้สูญหาย บุบสลาย หรือถูกทำลายได้

๒.๔ ให้รีบสอบสวนผู้กล่าวหา พยาน และผู้ต้องหา (ถ้ามี) โดยมิชักช้า หากผู้ต้องหานำหรืออ้างพยานหลักฐาน เช่น ใบเบิกทาง หลักฐานในการทำไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ (น.ส. ๓) หรือใบมอบอำนาจ สัญญา หรือข้อต่อสู้อื่น ๆ เช่น

- กรณีไม้ของกลางไม่มีรอยตราของพนักงานป่าไม้ประทับ ก็ต่อสู้ว่าได้ตัดหัวไม้ที่มีรอยตราของพนักงานป่าไม้ออก

- กรณีไม้ท่อน ซึ่งอ้างว่าเป็นไม้ท่อนโคน แต่หน้าตัดเรียบ ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ ก็ต่อสู้ว่าได้ตัดหน้าตัดด้านโคนออกจึงไม่มีรอยเสี้ยน

- กรณีได้รับอนุญาตให้ทำไม้ในเขตสัมปทานหรือเขตสร้างทาง แต่ลักลอบตัดไม้นอกแปลงที่ได้รับอนุญาต หรือนอกเขตสร้างทางโดยอ้างว่ารอยตราประทับไม้ที่ไม้ของกลางเป็นรอยตราของพนักงานป่าไม้ถูกต้อง ฯลฯ เป็นต้น

พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องยอมรับข้ออ้างนั้นทันทีผู้สอบสวนจะต้องรีบชิงไหวชิงพริบสอบสวนตัดหรือพิสูจน์พยานหรือข้ออ้างของผู้ต้องหาเสียแต่ในชั้นต้น หรือป้องกันมิให้ผู้ต้องหามีโอกาสซักซ้อมพยาน ทำให้เสียความเที่ยงธรรมในคดีถึงแม้ในบางครั้งจะต้องตรวจสภาพป่า หรือพิสูจน์ตอไม้ในป่าก็ต้องกระทำ

๒.๕ กรณีจับกุมไม้ผิดกฎหมายได้นอกโรงงานแปรรูปไม้พนักงานสอบสวนจะต้องพยายามสอบสวนหาเหตุผล หรือพยานหลักฐานเชื่อมโยงว่าเป็นของโรงงานแปรรูปไม้ เพื่อรวบรวมสอบสวนเป็นคดีเดียวกัน เช่น รอยตราที่ประทับไม้ติดกับไม้ซึ่งยึดได้ ณ ที่รวมหมอนนอกโรงเลื่อยกับที่ยึดได้ในโรงเลื่อยเป็นรอยตราเดียวกัน หรือเห็นได้ว่าเส้นทางชักลากเข้าสู่โรงเลื่อยได้ทางเดียวกัน เป็นต้น

๒.๖ ให้ประสานงานกับผู้จับกุม ผู้ชำนาญ และผู้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยกันค้นหาพยานหลักฐานกับผู้กระทำผิดให้รับโทษให้จงได้ นอกจากนี้พนักงานสอบสวนต้องตระหนักอยู่เสมอว่าคดีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเป็นคดีสำคัญ ที่กรมตำรวจมีนโยบายที่จะปราบปรามโดยเฉียบขาดจะต้องพยายามเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษให้จงได้ และพนักงานสอบสวนจะต้องถือปฏิบัติตามระเบียบคำสั่ง ฯลฯ โดยเคร่งครัด

๒.๗ ให้ผู้บังคับบัญชาคอยสอดส่องตรวจตราและควบคุมการสอบสวนดำเนินคดีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ผลตามนโยบายของกรมตำรวจ

■ **หนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๕๐๑๔ ลง ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการสอบสวนคดีอาญากรณีพิเศษบางประเภท**

ข้อ ๒ การสอบสวนคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ

เนื่องจากป่าไม้รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ อันได้แก่ แร่ธาตุ เป็นต้น ได้ถูกบุกรุก ทำลายมาเป็นเวลานานแล้ว แม้ว่าทางราชการจะได้มีการป้องกันและปราบปราม ปรากฏว่าการทำลายทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวยังคงมีอยู่ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้กระทำผิดในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติมักเป็นพวกนายทุนซึ่งมีทั้งเงินและพวกพ้องมาก รวมทั้งบางครั้งมีข้าราชการร่วมด้วย จึงยังผลให้มีการให้ความช่วยเหลือจนผู้ต้องหาได้รับโทษเบาหรือบางครั้งไม่สามารถลงโทษผู้ต้องหาได้อย่างจริงจัง เป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดไม่เข็ดหลาบและกระทำความผิดอีก นอกจากนี้ผู้เกี่ยวข้องในการจับกุมปราบปรามโดยเฉพาะในการสอบสวนจะโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม ปรากฏว่าสำนวนคดีมักจะหลักฐานอ่อนไม่พอฟ้องหรือขาดพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะหาหลักฐานได้ยาก หรือทำสำนวนคดีไม่รัดกุม

ฉะนั้น เพื่อให้มาตรการในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เป็นไปโดยรัดกุมยิ่งขึ้น จึงให้ปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ดังนี้

๒.๑ คดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่เป็นคดีเล็กน้อย ให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่เกิดเหตุเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ และให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของตนและให้ ผบก.หรือผู้รักษาราชการแทน ตรวจสอบการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หากกรณีเห็นเป็นการสมควรให้เรียกหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมาชี้แจง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสมได้ แต่ถ้าเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นผล มีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนโดยสั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควรรวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวให้ถือว่า ผบก. หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของตน

๒.๒ คดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่เป็นคดีสำคัญ ให้พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ หากหน่วยงานใดไม่มีพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ให้ ผบก.หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนและทำสำนวนการสอบสวน ด้วยตนเองโดยเคร่งรัดและเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของตน

การพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีสำคัญ มีปัจจัยที่ใช้ประกอบการพิจารณาหลายประการ เช่น ผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิด ของกลางในคดี สถานที่ซึ่งมีการกระทำความผิด ช่วงเหตุการณ์ในการกระทำ

ความผิด ความสนใจของสื่อมวลชนหรือประชาชน การมีผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านหรือไม่ เป็นต้น กล่าวคือ

๒.๒.๑ ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด อาจจะต้องพิจารณาจากจำนวนผู้กระทำความผิด ตลอดจนฐานะตำแหน่ง อาชีพของผู้กระทำความผิดด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้กระทำความผิดเอง ก็น่าจะถือได้ว่าเป็นคดีที่มีความสำคัญ เป็นต้น

๒.๒.๒ ของกลางในคดี จะต้องพิจารณาว่ามีความสำคัญเพียงใด และมีมูลค่ามากน้อยเพียงใด มิใช่พิจารณาจำนวนมากน้อยเป็นเกณฑ์อย่างเดียว ของกลางมาก เช่น ไม้ฟืนชิ้นเล็กๆ จำนวนมาก แต่มีมูลค่าไม่มากนักก็อาจจะถือได้ว่าไม่ใช่คดีสำคัญ หากของกลางมีจำนวนน้อยแต่มีมูลค่ามาก เช่น ทองคำ หรืออัญมณีต่างๆ ก็อาจจะถือเป็นคดีสำคัญได้

๒.๒.๓ สถานที่ซึ่งมีการกระทำความผิด หากเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายป่าไม้ในเขตวนอุทยานแห่งชาติ หรือในเขตพื้นที่ป่าลุ่มน้ำชั้น ๒ หรือพื้นที่ป่ามีเพียงเล็กน้อย แต่ราษฎรมีความหวงแหนในการรักษาคุ้มครอง ก็ต้องนำมาพิจารณาประกอบว่าเป็นคดีสำคัญหรือไม่ด้วย

๒.๒.๔ ช่วงเหตุการณ์ในการกระทำความผิด จะต้องพิจารณาว่า ในระยะเวลานั้นหรือสถานการณ์ขณะนั้นมีความกดดันในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ อย่างไรบ้าง

๒.๒.๕ ความสนใจของสื่อมวลชนหรือประชาชน คดีบางเรื่องเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ อาจจะเป็นเรื่องธรรมดา แต่เมื่อสื่อมวลชนหรือประชาชนได้ให้ความสนใจแล้วอาจจะกลายเป็นเรื่องสำคัญได้

๒.๒.๖ การมีผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้าน ในกรณีคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ มีข้อมูลผูกพันว่า อาจมีการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกจากประเทศเพื่อนบ้าน ก็จะต้องพิจารณาด้วยว่า น่าจะเป็นคดีสำคัญหรือไม่

ทั้งนี้ การพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีสำคัญหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของ ผบก.หรือผู้รักษาราชการแทน ที่จะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ประกอบกับใช้ประสบการณ์ในการทำงานพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น และให้ถือว่าเป็นนโยบายของ ตร. ที่ต้องการให้พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ผบก. หรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ทำการสอบสวนและทำสำนวนการสอบสวนคดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่เป็นคดีสำคัญด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของตน

๒.๓ เมื่อมีคดีเกี่ยวกับป่าไม้หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่เป็นคดีสำคัญให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการประจำท้องที่ทราบ เพื่อให้พนักงานอัยการเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาของพนักงานสอบสวนในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน โดยมุ่งที่จะให้การสืบสวนและสอบสวนเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายด้วย

๒.๔ เนื่องจากกรมป่าไม้ ได้รับรายงานผลการตรวจสอบดำเนินงานการประเมินระบบการบริหารจัดเก็บรายได้ของกรมป่าไม้ จากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินว่า การเสนอขายไม้ของกลางของหน่วยงานให้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ล่าช้ามาก เป็นเหตุให้ไม้ของกลางผุพังเสื่อมสภาพไปมาก ทำให้รายได้ของรัฐที่พึงจะได้ลดน้อยลงไปด้วย ซึ่งสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถเสนอขายไม้ของกลางระหว่างคดีให้แก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้ เนื่องจากยังไม่ได้รับความเห็นชอบจากพนักงานสอบสวนให้ขายไม้ของกลางได้ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ของทางราชการโดยรวม และเพื่อให้การดำเนินการขายไม้ของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดจึงให้เป็นหน้าที่

ของพนักงานสอบสวนถือปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับของกลาง ในคดีความผิดเกี่ยวกับ การป่าไม้ ฉบับลงวันที่ ๑ ม.ค. ๒๕๓๒ ไปก่อนจนกว่า ตร.จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น โดยให้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากพบเป็นความบกพร่องเสียหายกับไม้ของกลางจะพิจารณาลงทัณฑ์แก่ผู้เกี่ยวข้องตามสมควรแก่กรณี

๒.๕ เนื่องจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประสบปัญหาเกี่ยวกับการดูแลสัตว์ป่าของกลางบางชนิดโดยเฉพาะสัตว์ป่าที่เป็นนกขนาดเล็ก ลิ่น งู เต่า ฯลฯ ซึ่งมักจะตายลงเป็นจำนวนมากในระหว่างการขนย้ายและการรักษาดูแลสัตว์ดังกล่าว และตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนคดีประเภทนี้ให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว อีกทั้งการสอบสวนไม่มีความยุ่งยาก หากพนักงานสอบสวนได้รับผลการตรวจสอบประวัติพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหา ก็สามารถสรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นเสนอพนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ จึงกำชับให้พนักงานสอบสวน เร่งรัดทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว และให้ ทว. เร่งรัดการตรวจสอบพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาในคดีความผิดประเภทนี้ด้วย

๒.๖ กรณีมีการจับกุมปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ที่เป็นคดีรายใหญ่ หรือเป็นคดีที่มีความสำคัญเกิดความเสียหายต่อทรัพยากรป่าไม้ของชาติอย่างมาก หรือเป็นคดีที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้มีอิทธิพลหรือสนับสนุนให้ราษฎรกระทำผิด หรือเป็นคดีที่ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐร่วมกระทำผิดให้ผบก.หรือผู้รักษาราชการแทน รายงาน ตร. ทราบโดยด่วน พร้อมผลการสอบสวนดำเนินคดีในชั้นต้นและปัญหาอุปสรรค (ถ้ามี)

๒.๗ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ของชาติโดยรวมมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ให้พนักงานสอบสวนรายงานผลการสอบสวนคดีป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติทุกคดีไปยัง ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตร. ภายใน ๓ วัน นับแต่วันรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษและให้รายงานผลคดีเป็นระยะ พร้อมปัญหาอุปสรรค (ถ้ามี) จนกว่าคดีถึงที่สุด

■ **บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ระหว่าง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑**

ข้อ ๒.๔ การสอบสวนขยายผลคดีรายใหญ่และคดีสำคัญ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดให้คดีป่าไม้ที่มีรายละเอียดดังนี้ (๑) พื้นที่ถูกบุกรุกมากกว่า ๕๐ ไร่ (๒) ไม้ท่อนมากกว่า ๔๐ ลูกบาศก์เมตร (๓) ไม้แปรรูปมากกว่า ๔ ลูกบาศก์เมตร และ (๔) ของกลางมูลค่ามากกว่า ๑ ล้านบาท เป็นคดีรายใหญ่ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะให้ความสำคัญในการสืบสวนสอบสวนและขยายผลคดีป่าไม้ทุกคดี เพื่อขยายผลให้ถึงผู้เกี่ยวข้องทุกรายในทุกข้อหาความผิด ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกชนิดที่เป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี

ข้อ ๒.๕ การรับแจ้งความ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยพนักงานสอบสวนจะรับแจ้งความในคดีป่าไม้ทุกกรณีโดยเฉพาะคดีบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ในกรณีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบ เพื่อติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีต่อไป

บทที่ ๓
การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรป่าไม้

ความผิดที่เกี่ยวกับการทรัพยากรป่าไม้ มีอยู่หลายลักษณะความผิดเพื่อให้พนักงานสอบสวนนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน จึงขอแยกความผิดออกเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

๑. ความผิดที่เกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า โดยการแผ้วถางป่าและการเข้ายึดถือครอบครองป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต

๒. ความผิดที่เกี่ยวกับการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต

๓. ความผิดที่เกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน/ไม้ซุง) ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

๔. ความผิดที่เกี่ยวกับการครอบครองไม้หวงห้ามแปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต

- การมีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควายแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง

- การมีไม้หวงห้ามแปรรูปปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

๕. ความผิดที่เกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต

๖. ความผิดที่เกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต

๗. ความผิดที่เกี่ยวกับการลักลอบเก็บของป่าหวงห้าม ค้าของป่าหวงห้าม และมีของป่าหวงห้ามไว้ในครอบครองเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต

รายละเอียดแนวทางการสอบสวนตามลักษณะความผิด

๑. ความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า โดยการแผ้วถางป่าและการเข้ายึดถือครอบครองป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต

๑.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

ความผิดกรณีนี้เป็นการบุกรุกทำลายป่า โดยกฎหมายหลักที่ใช้ในการพิจารณาได้แก่ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ โดยที่ดินซึ่งยังไม่มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดินถือเป็นป่าตามกฎหมายดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๑ สำหรับการบุกรุกทำลายป่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๕๔ ห้ามมิให้ผู้ใด ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือโดยได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๕ ผู้ใดครอบครองป่าที่ได้ถูกแผ้วถาง โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งมาตราก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นเป็นผู้แผ้วถางป่านั้น

มาตรา ๗๒ ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ในกรณีที่มีคำพิพากษาชี้ขาดว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นได้ยึดถือครอบครองป่าที่ตนได้กระทำความผิด ศาลมีอำนาจที่สั่งให้ผู้กระทำผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำผิด ออกไปจากป่านั้นได้ด้วย

นอกจากป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ แล้ว ยังมีป่าประเภทอื่นๆ ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และในการดำเนินคดีจำเป็นต้องทำการตรวจสอบว่า สถานที่เกิดเหตุเป็นป่าประเภทใด ทั้งนี้เนื่องจากต้องปรับบทกฎหมายให้ตรงกับสถานที่เกิดเหตุ และเพื่อให้ทราบถึงอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึงการอนุญาตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีป่าสงวนแห่งชาติ อำนาจหน้าที่รับผิดชอบเป็นของกรมป่าไม้ ส่วนกรณีอุทยานแห่งชาติอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเป็นของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นต้น และป่าที่พบบ่อยในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่าพอจะแบ่งได้ดังนี้

- ป่าธรรมดา เป็นที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ม.๔(๑) รวมทั้งพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่นิคมสหกรณ์ ที่ราชพัสดุ ซึ่งยังมิได้แจกให้กับเกษตรกรหรือบุคคลผู้มีสิทธิ ถือว่ายังคงมีสภาพเป็นป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔
- ป่าสงวนแห่งชาติ ออกโดยกฎกระทรวง ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๖
- อุทยานแห่งชาติ ออกโดยพระราชกฤษฎีกา พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๖
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ออกโดยพระราชกฤษฎีกา ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๔๗
- ป่าชุมชนประกาศโดยอนุมัติอธิบดีกรมป่าไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าชุมชน พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๔๐
- ที่ดินของรัฐอื่น ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ม.๙ และมาตรา ๑๐๘ ทวิ
- เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ออกโดยกฎกระทรวง ตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔๓
- ที่สาธารณะที่ประชาชนใช้ร่วมกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๐

ซึ่งการสอบสวนหากพบว่ากระทำผิดในพื้นที่ป่าตามที่กล่าวข้างต้น จะต้องพิจารณาการแจ้งข้อหาให้ถูกต้องครบถ้วนซึ่งจะได้กล่าวในประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา ต่อไป

๑.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณี การบุกรุกทำลายป่า ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่านั้นมีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาควรจะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่เกิดเหตุ โดยหากเป็นกรณี ป่าธรรมดา หรือป่าสงวนแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ผู้กล่าวหา ควรเป็นเจ้าหน้าที่จากกรมป่าไม้ ส่วนกรณี อุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เจ้าหน้าที่ผู้กล่าวหา ควรเป็นเจ้าหน้าที่จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำการแผ้วถางป่า หรือได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า หรือไม่ อย่างไร

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบผู้ต้องหา เริ่มแผ้วถางหรือยึดถือครอบครองป่าแต่เมื่อไร ถูกจับกุมเมื่อไร แผ้วถางป่าเพื่อวัตถุประสงค์อะไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบจุดที่เกิดเหตุว่าอยู่พิกัดที่เท่าใด โดยใช้เครื่องมือจับพิกัดทางดาวเทียม (GPS) บริเวณรอบแปลงตรวจยึด ไม่น้อยกว่า ๓ จุด แล้วให้ผู้กล่าวหาตรวจสอบกับแผนที่แสดงแนวเขตป่าว่าอยู่ในเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมายฉบับใด ป่านั้นอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดใด

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบพื้นที่เกิดเหตุว่าพื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายไป มีเนื้อที่จำนวนเท่าใด คิดเป็นค่าเสียหายต่อรัฐเป็นเงินเท่าไร หรือมีการกระทำการอื่นใดในพื้นที่ดังกล่าวอีกบ้าง เช่น มีการนำไม้พืชผลไปปลูกจำนวนกี่ต้น และทำการคำนวณค่าเสียหายทางแพ่งตามหนังสือสั่งการของกรมป่าไม้หรือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ได้กำหนดไว้

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการตัดไม้ด้วยหรือไม่ หากมีการตัดไม้ไม้ที่ถูกตัดเป็นไม้ชนิดใด ไม้ถูกโค่นล้มทำลายเสียหายอย่างไรบ้าง สิ่งต่างๆ ที่ถูกทำลายเสียหาย คิดเป็นค่าเสียหายเท่าใด รวมค่าเสียหายเท่าใด พร้อมตรวจวัดขนาด นับจำนวน คำนวณปริมาตรและค่าภาคหลวง จัดทำบัญชีไม้ที่ถูกตัดโค่นและประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ประทับตราแสดงการตรวจยึด (ตรา ต. และตรา ย.) ในโอกาสแรกที่พึงจะกระทำได้พร้อมทั้งจดแจ้งรูปรอยตราที่ประทับไว้ ลงในบันทึกการจับกุมและบัญชีไม้ของกลาง ให้ผู้ถูกจับและผู้จับกุมร่วมลงชื่อต่อท้ายบัญชีไม้ของกลางด้วย

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ตรวจยึดเครื่องมือ เครื่องใช้อะไรเป็นของกลางบ้าง และได้ดำเนินการเกี่ยวกับของกลางอย่างไร

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ และหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอุทยานแห่งชาติ และหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรืออื่นๆ พร้อมแผนที่แนบท้าย กฎกระทรวงหรือกฤษฎีกาดังกล่าว และระบุบริเวณจุดที่เกิดเหตุไว้ในแผนที่แนบท้ายดังกล่าว แล้วแต่กรณีว่า พื้นที่เกิดเหตุจะเกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับใด
- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้าม และหลักฐานการปิดประกาศ (กรณีมีการแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๔๘ หรือ มาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔)

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่านั้นมีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหาให้ครบถ้วนทุกข้อหาความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ผู้ต้องหาทราบ ดังนี้

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ให้แจ้งข้อหา **"ก่อสร้างแผ้วถาง หรือเข้ายึดถือ ครอบครองป่า โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๕๔

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าสงวนแห่งชาติด้วยให้แจ้งข้อหา **"ยึดถือ ครอบครอง หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ ด้วย

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นอุทยานแห่งชาติด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ยึดถือ ครอบครอง ก่อสร้าง แผ้วถางหรือเผาป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายเสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม"** ตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๙ (๑), (๒) ด้วย

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่าหรือทำด้วยประการใดให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติเดิม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๕๕(๒) ด้วย

- กรณีพบว่ามีการตัดไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ทำไม้หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีไว้ในครอบครอง ซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูปโดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวง หรือรอยตรารัฐบาลขาย"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ และ มาตรา ๖๙ ด้วย

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ จะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ ในข้อหาใด หรือจะให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า บริเวณที่เกิดเหตุมีเอกสารหลักฐานทางที่ดิน ได้แก่ หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิการครอบครองที่ดิน หรือไม่อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำการแผ้วถางป่า หรือไม่ หรือพื้นที่เกิดเหตุผู้ใดได้รับอนุญาตหรือไม่ ผู้ต้องหาเข้ามาในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างไร พร้อมขอตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการได้รับอนุญาต

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้เริ่มแผ้วถางป่าแต่เมื่อไร ถูกจับกุมเมื่อไร แผ้วถางป่าเพื่อวัตถุประสงค์อะไร มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิด หรือมีผู้ใดว่าจ้างให้กระทำผิด หากพบหรือยึดอุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือในการกระทำผิดและเป็นของผู้อื่น ให้ได้ความว่าผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเกี่ยวกับการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้ต้องหา นำเอกสารหลักฐานที่กล่าวอ้างมอบให้พนักงานสอบสวน เช่น หนังสืออนุญาตให้แผ้วถางป่า หรือ เอกสารหนังสือแสดงสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน เป็นต้น

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยาน จะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุม กับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่านั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบไว้เป็นพยาน ในกรณีที่ พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในด้านการอ่านแปลและวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ ในกรณี ผู้ต้องหายกข้อต่อสู้ในเรื่องของการครอบครองหรือการเข้าทำประโยชน์ ก่อนประมวลกฎหมายที่ดินมีผลบังคับใช้ วันที่ ๑ ธ.ค. ๒๔๙๗ ตาม พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ มาตรา ๓ พนักงานสอบสวนต้องให้ผู้เชี่ยวชาญทำการแปลภาพถ่ายทางอากาศบริเวณที่เกิดเหตุตามที่ผู้ต้องหากล่าวอ้าง พร้อมสอบสวนปากคำให้ได้ความว่า ตามวันเวลาที่ผู้ต้องหากล่าวอ้างนั้นจากการอ่านแปลวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ พบร่องรอยการทำประโยชน์หรือไม่อย่างไร ทำประโยชน์ในลักษณะใด หากมีภาพถ่ายทางอากาศที่มีการสำรวจและจัดทำไว้เป็นระยะต่อเนื่องมาหลายครั้ง ให้นำภาพถ่ายทางอากาศทุกช่วงการสำรวจมาทำการแปลภาพถ่ายทุกช่วงย้อนเวลาไปเพื่อเปรียบเทียบว่าการอ้างการเข้าครอบครองของผู้ต้องหาหรือบริวารของผู้ต้องหา มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับภาพถ่ายทางอากาศหรือไม่ในแต่ละช่วงการสำรวจเพื่อพิสูจน์สิทธิของผู้ต้องหาหรือหักล้างข้ออ้างของผู้ต้องหา

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่า ไม้ยืนต้นที่ขึ้นในที่เกิดเหตุเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ มีอายุเท่าใด เพื่อพิสูจน์ข้ออ้างของผู้ต้องหา

(๔) สอบสวนพยานเจ้าหน้าที่การไฟฟ้า ประปา ให้ได้ความว่า ผู้ใดเป็นผู้ขอใช้ไฟฟ้าน้ำประปา ในบริเวณที่เกิดเหตุ พร้อมหลักฐานประกอบ (กรณีมีการขอใช้ไฟฟ้าและน้ำประปา)

(๕) สอบสวนพยาน ผู้ปกครองท้องที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเด็นเกี่ยวกับมีการเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.๕) หรือไม่ หากมีผู้ใดเป็นผู้เสียภาษี พร้อมเอกสารประกอบ

(๖) สอบสวนพยาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่รับผิดชอบพื้นที่ ป่าที่นั้นชื่อป่าอะไร เป็นป่าอะไร (ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตป่าหรือไม่และมีการเปลี่ยนแปลงแนวเขตการปกครองท้องที่หรือไม่ หรือเปลี่ยนเลขที่หมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร

(๗) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๘) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่านั้น ในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป ดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร. ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) การตรวจสอบการอนุญาต และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า มีหน่วยงานที่รับผิดชอบแตกต่างกัน เช่น กรณีที่เกิดเหตุเป็นป่าธรรมดา หรือป่าสงวนแห่งชาติ อำนาจหน้าที่เป็นของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ส่วนหากที่เกิดเหตุเป็นอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อำนาจหน้าที่เป็นของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือหากที่เกิดเหตุเป็นป่าชายเลนอำนาจหน้าที่เป็นของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นต้น ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องตรวจสอบหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่เพื่อตรวจสอบการอนุญาตและพิจารณาความผิดที่เกี่ยวข้อง

(๒) ตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดทำบันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ และจุดที่ตรวจสอบค่าพิกัดดาวเทียม (GPS) โดยละเอียด

(๓) ถ่ายภาพ สภาพพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกแผ้วถาง ยึดถือ ครอบครอง และพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ต้องหา ในขณะที่เจ้าหน้าที่กำลังตรวจสอบ

(๔) ถ่ายภาพอุปกรณ์การกระทำผิด เช่น มีด ขวาน จอบ เสียม เครื่องเลื่อยโซ่ยนต์ หรืออุปกรณ์อื่นๆ และจัดทำบัญชีไว้เป็นหลักฐาน พร้อมตรวจยึดอุปกรณ์การกระทำผิดดังกล่าวไว้เป็นของกลาง เครื่องไม้เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุอาจนำไปตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เช่น ตรวจหาสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อตรวจเปรียบเทียบกับผู้ต้องสงสัยได้ โดยเฉพาะหากคดีดังกล่าวยังไม่พบตัวผู้กระทำผิดหรือกรณีผู้ต้องหาปฏิเสธ

(๕) ตรวจสอบเอกสารหลักฐานทางที่ดิน ได้แก่ หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิการครอบครองที่ดินจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและอยู่ในที่เกิดเหตุ เพื่อตรวจสอบว่าสถานที่เกิดเหตุอยู่ในที่ดินประเภทใด หรืออยู่ในที่ดินของเอกชน

(๖) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

ผังแสดงการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกแผ้วถางป่า

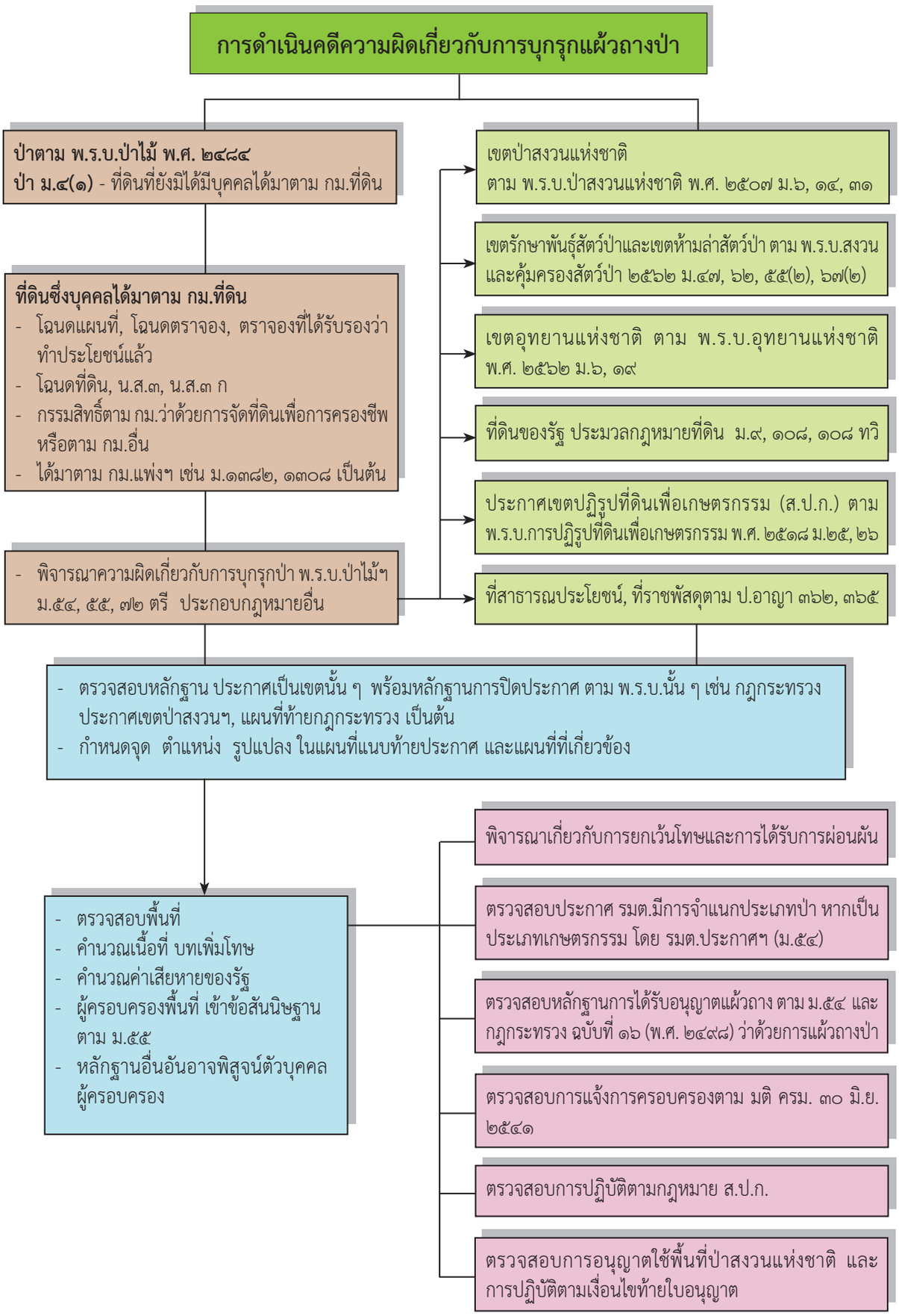

๒. ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

๒.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

■ **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๔(๕) “ทำไม้” หมายความว่า ตัด ฟัน กาน โค่น ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด ชักลากไม้ ในป่า หรือนำไม้ออกจากป่าด้วยประการใด ๆ

มาตรา ๑๑ ผู้ใดทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต

มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

■ **พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗**

มาตรา ๔ “ทำไม้” หมายความว่า ตัด ฟัน กาน โค่น ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือชักลากไม้ที่มีอยู่ในป่า หรือนำไม้ที่มีอยู่ในป่าออกจากป่าด้วยประการใดๆ

มาตรา ๑๔ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือ ครอบครอง ทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่าหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขาหรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือ

(๒) ไม้อื่นที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือ

(๓) ต้นน้ำลำธาร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

ในกรณีที่มีคำพิพากษาชี้ขาดว่า บุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นยึดถือหรือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวารของผู้กระทำผิดออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ด้วย

■ **พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕**

มาตรา ๙ ถ้ามีการนำเลื่อยโซ่ยนต์ที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔ ไปใช้ในการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ได้รับใบอนุญาตมีส่วนร่วมในการกระทำผิดนั้น

ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้นั้น เป็นความผิดที่กระทำแก่ไม้หวงห้ามในป่า ตามนัย มาตรา ๔(๕) และ มาตรา ๑๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ดังกล่าวข้างต้น ส่วนความหมายของไม้หวงห้ามและป่าได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ ๑ เกี่ยวกับการทำไม้ มีข้อสังเกต กรณี ที่พื้นที่เกิดเหตุที่กระทำผิดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ การตัดไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ต้องพิจารณาตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ โดยการทำไม้ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ดังกล่าว ไม่ได้ระบุว่าต้องเป็นไม้หวงห้าม ซึ่งแตกต่างจาก พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งจะต้องเป็นการกระทำแก่ไม้หวงห้ามจึงจะเป็นการทำไม้ตามมาตรา ๑๑

กล่าวโดยสรุปหากพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าธรรมดา ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ จะเป็นความผิดข้อหาทำไม้ตาม มาตรา ๑๑ ไม้นั้นจะต้องเป็นไม้หวงห้าม และขึ้นในป่า แต่หากพื้นที่เกิดเหตุอยู่ในเขต พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ กระทำแก่ไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแม้จะไม่ใช่ไม้หวงห้ามก็ตาม ย่อมเป็นความผิดตาม มาตรา ๑๕ แต่หากไม้ที่ขึ้นในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นไม้หวงห้ามด้วย จะมีความผิดทั้งตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ และ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ ในลักษณะกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

ความผิดเกี่ยวกับการทำไม้ อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดส่วนใหญ่จะใช้เลื่อยโซ่ยนต์เป็นอุปกรณ์ในการกระทำความผิด ซึ่งตาม พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕ ได้กำหนดการกระทำความผิดและบทกำหนดโทษไว้มีทั้งโทษจำคุก โทษปรับ และโทษทั้งจำทั้งปรับไว้ และริบเลื่อยโซ่ยนต์ ดังนั้นจะต้องทราบการกระทำความผิดและบทกำหนดโทษไว้ให้ชัดเจน เพื่อใช้ดำเนินการเมื่อเกิดการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซ่ยนต์ได้ดังต่อไปนี้

- กรณีผู้ใดมี ผลิต หรือนำเข้าเลื่อยโซ่ยนต์ โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่งมีความผิดตาม มาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและศาลสั่งริบเลื่อยโซ่ยนต์นั้น
- การนำเลื่อยโซ่ยนต์ไปใช้นอกพื้นที่ตามที่ใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซ่ยนต์ไว้หรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่โดยไม่ขออนุญาต ตามมาตรา ๖ มีความผิดตามมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- กรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซ่ยนต์นำหรือให้ผู้อื่นนำเลื่อยโซ่ยนต์ของตนไปใช้นอกพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต โดยไม่ขออนุญาต ตามมาตรา ๘ มีความผิดตามมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
- ผู้ใดมีเลื่อยโซ่ยนต์ต้องมีใบอนุญาตหรือสำเนาภาพถ่ายใบอนุญาตภาพถ่ายใบอนุญาตสำหรับเลื่อยโซ่ยนต์เครื่องนั้น เพื่อแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทันที หากไม่สามารถแสดงได้ทันที ตามมาตรา ๗ มีความผิดตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท
- **คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๓๘/๒๔๙๓** ที่ดินที่มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดินแล้วย่อมไม่เป็นป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔(๑) ผู้ใดตัดไม้หวงห้ามในที่ดินนั้นย่อมไม่เป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

๒.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีการทำไม้ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษหรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ไว้เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการทำไม้ นั้นมีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบว่าผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำไม้หรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด สภาพหรือลักษณะ สถานที่เกิดเหตุเป็นป่าอะไร ประเภทใด อยู่ที่ไหน ถ้าเป็นป่าสงวนแห่งชาติหรืออุทยานแห่งชาติ กำหนดขึ้นตามกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกาฉบับใด เมื่อใด ร่องรอยการกระทำในที่เกิดเหตุเป็นอย่างไร ป่านั้นอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ใด

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า วิธีการทำไม้ ทำอย่างไร ใช้เครื่องมือใดพบเห็นบุคคลจำนวนกี่คน กำลังใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น เครื่องเลื่อยโซ่ยนต์หรืออุปกรณ์อื่นๆ ตัดฟันไม้หวงห้ามในป่า

หากพบว่ามีการกระทำผิดโดยใช้เลื่อยโซ่ยนต์ ให้สอบสวนผู้กล่าวหา ว่าได้พิจารณาการกระทำผิดของผู้ต้องหา ตาม พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕ หรือไม่ การกระทำผิดดังกล่าวเข้าข้อสันนิษฐานตาม มาตรา ๙ หรือไม่ และให้สอบสวนให้ได้ความว่า เลื่อยโซ่ยนต์ดังกล่าว ได้รับอนุญาตหรือไม่ และผู้ใดเป็นผู้ได้รับอนุญาต พร้อมขอเอกสารเกี่ยวกับการอนุญาตเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด มีชนิด จำนวน ขนาดและปริมาตรเท่าใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ท้องที่เกิดเหตุได้มีการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ไว้ในสถานที่ตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ พร้อมขอหลักฐานการปิดประกาศ ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด เป็นของกลาง

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ และตีตรา ที่ไม้ของกลางทุกท่อน

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศ พระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔
- กฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๖๐ ลง ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ ประกาศ/คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการทำไม้นั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับต้องหาในข้อหา **"ทำไม้ หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๑๑ และหากที่เกิดเหตุอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ให้แจ้งข้อหา **"ทำไม้หรือการเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ อีกข้อหาหนึ่งด้วย

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ จะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธในข้อหาใด หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำไม้หรือไม่ พร้อมขอเอกสารหลักฐานการได้รับอนุญาต

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ทำไม้อย่างไร เช่น การตัด โค่น กาน ลิด เลื่อย เป็นต้น ไม้นั้นชื่ออะไร จำนวนกี่ต้น กี่ท่อน

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการทำไม้ ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด มีผู้ใดร่วมกระทำผิดบ้าง เริ่มทำมาตั้งแต่เมื่อใด หากอุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือที่ใช้ในการกระทำผิดเป็นของผู้อื่นให้ได้ความว่า ผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานจะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการทำไม้นั้นมีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่ พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญของกรมป่าไม้ให้ได้ความว่า ไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่รับผิดชอบพื้นที่ ป่าที่นั้นชื่อป่าอะไร เป็นป่าอะไร เป็นป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือมีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตป่าหรือไม่ และมีการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองท้องที่หรือไม่ หรือเลขที่หมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการทำไม้นั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร. ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดทำบันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ และจุดที่ตรวจพบการกระทำผิดโดยใช้ค่าพิกัดดาวเทียม (GPS) โดยละเอียด

(๒) ถ่ายภาพ สภาพพื้นที่ป่า สภาพต้นไม้โดยรอบ สภาพของไม้ที่ถูกตัด ตอไม้ที่ถูกตัด

(๓) ถ่ายภาพอุปกรณ์การกระทำผิด เช่น มีด ขวาน เครื่องเลื่อยโซ่ยนต์ หรืออุปกรณ์อื่นๆ และจัดทำบัญชีไว้เป็นหลักฐาน พร้อมตรวจยึดอุปกรณ์การกระทำผิดดังกล่าวไว้เป็นของกลาง

(๔) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ให้ตรวจสอบชนิดไม้ และรูปรอยตราที่ประทับบนไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๕) ตรวจสอบขนาดปริมาตรของไม้ จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๖) ตรวจสอบเอกสารหลักฐานทางที่ดิน ได้แก่ หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิการครอบครองที่ดินจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและอยู่ในที่เกิดเหตุ เพื่อตรวจสอบว่าสถานที่เกิดเหตุอยู่ในที่ดินของรัฐประเภทใด หรืออยู่ในที่ดินของเอกชน

(๗) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ท่อนที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจาก ที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง

- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่

- กรณีที่มีการนำตอไม้จากป่าหรือแห่งอื่นมาสวมในที่ดินกรรมสิทธิ์ ควรนำดินที่ติดอยู่กับรากของตอไม้ที่ส่งไปให้เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญกรมทรัพยากรธรณี ทำการตรวจพิสูจน์ด้วย เพื่อเปรียบเทียบกับดินที่ติดอยู่กับไม้ของกลาง

(๘) ติดตามผลการตรวจพิสูจน์ไม้ท่อนของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๙) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบและติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๑๐) ต้องพยายามหาพยานหลักฐานยืนยันหรือพิสูจน์ให้ได้ว่าเป็นไม้ท่อนที่ทำหรือนำหรือได้มาจากป่า

(๑๑) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต

- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศ พระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้ามตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ (ต้องนำไปปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการกำนันหรือปิด ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสาธารณสถานในท้องที่นั้น รวม ๒ แห่ง)

- สำเนากฎกระทรวงประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ พร้อมแผนที่แนบท้ายและหลักฐานการปิดประกาศ

(๑๒) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๓. ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน ไม้ซุง) ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

๓.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองนี้ หลักสำคัญคือไม้ที่ครอบครองต้องเป็นไม้หวงห้าม ตามที่กล่าวในบทที่ ๑ และต้องเป็นไม้ที่ยังไม่ได้แปรรูป หรือเป็นไม้ท่อนหรือไม้ซุง ความผิดกรณีนี้ไม่มีข้อจำกัดเรื่องปริมาตรของไม้ กฎหมายไม่ได้กำหนดว่า ต้องครอบครองเกินกว่า ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร (กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะกรณี การครอบครองไม้หวงห้ามแปรรูปเท่านั้นที่ครอบครองต้องเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร ตาม ม.๔๘ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔)

พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๖๙ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูป โดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าไม้ที่มีไว้ในครอบครองเป็น

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยูงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

การที่ไม้ไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงประทับหรือรอยตรารัฐบาลขาย ถ้ามีรอยตราค่าภาคหลวง แสดงว่าเป็นไม้ที่ทำโดยชอบด้วยกฎหมาย มีรอยตรารัฐบาลขาย แสดงว่าเป็นไม้ที่รัฐบาลได้ขายไม้ให้

ไม้ท่อน ไม้ซุงนั้นจะมิใช่ไม้หวงห้าม หากไม้นั้นขึ้นอยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองหรือปลูกในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี (ตามมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔) ซึ่งจะไม่เป็นความผิด พ.ร.บ.ป่าไม้ แต่อย่างใด

■ **คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๖๒/๒๔๙๓** พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ม.๖๙ บัญญัติไว้เป็นพิเศษให้ผู้ครอบครองไม้ประเภทหวงห้าม ซึ่งยังมิได้แปรรูปและไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงประทับพิสูจน์ว่าตนได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมายจำเลยต่อสู้ว่า ได้ซื้อไม้ของกลางไว้โดยสุจริตจากผู้ซึ่งได้ตัดไม้นั้นมาจากที่ดินตามใบเหยียบย่ำ แต่จำเลยนำสืบได้แต่เพียงว่าได้ซื้อมาจากผู้มีชื่อ ส่วนการตัดไม้นั้นสืบพิสูจน์ฟังไม่ได้ว่าเป็นไม้ที่ตัดมาจากที่ดินตามใบเหยียบย่ำ จำเลยต้องมีความผิด

■ **คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๒/๒๕๐๗** การตัดฟันและการมีไม้ที่ตนตัดฟันไว้ในครอบครองเป็นความผิดต่างกรรมต่างวาระกัน แม้ผู้นั้นจะกระทำการต่อเนื่องกัน

๓.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน ไม้ซุง) ไว้ในครอบครอง อาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่ต้น/ท่อน แต่ละต้น/ท่อน มีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมเท่าใด มีรูปรอยตราใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับที่ไม้หรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบหลักฐานการได้มาของไม้หรือไม่ว่า ผู้ต้องหาได้มีหลักฐานการได้มาของไม้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (หลักฐานการได้มาอาจเป็นใบเบิกทางนำไม้ หรือของป่าเคลื่อนที่หรือหนังสือรับรองไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ เป็นต้น) หากไม่มีหลักฐานผู้ต้องหาได้ขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้มีไม้ท่อนไว้ในครอบครองหรือไม่ อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบ ผู้ต้องหานำมาจากที่ใด ที่ดินที่นำไม้ดังกล่าวเป็นที่ดินประเภทใด เป็นป่าหรือที่ดินที่มีเอกสารอื่นๆ

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ท่อนที่ตรวจพบมีสภาพอย่างไร เก่าหรือใหม่ ถูกตัดหรือทำไม้ด้วยวิธีใด หากพบว่ามีการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตด้วย ให้สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่าการกระทำของผู้ต้องหามีความผิดในข้อหาทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตด้วยหรือไม่ หากเป็นความผิดในทำการสอบสวนผู้กล่าวหา ในประเด็นเช่นเดียวกับการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามที่กล่าวในข้อ ๒.๒

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ และตีตราที่ไม้ของกลางทุกท่อน

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้ามตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๓.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา **“มีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูปโดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย”** พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๖๙

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีหลักฐานการได้มาของไม้ที่ตรวจพบหรือไม่ หากมีเป็นหลักฐานประเภทใด พร้อมนำหลักฐานดังกล่าวประกอบสำนวนการสอบสวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำไม้ดังกล่าวมาจากที่ใด มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำตั้งแต่เมื่อใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่นผู้นั้นรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๓.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยาน จะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกันและในการสอบสวนพยานดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่ พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ตอไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางที่ตรวจพบในที่เกิด เป็นไม้ที่ตัดมาจากตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบหรือไม่ อย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๓.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครองนั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีกเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ให้ตรวจสอบชนิดไม้และรูปรอยตราที่ประทับบนไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๒) ตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ ซึ่งอาจจะมีหลักฐานเป็นใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ หรือหนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๓) ตรวจสอบชนิด ขนาดปริมาตรของไม้จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๔) เปรียบเทียบชนิดไม้ที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๕) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบและติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๖) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ท่อนที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจากที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง
- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่
- กรณีที่มีการนำตอไม้จากป่าหรือแห่งอื่นมาสวมในที่ดินกรรมสิทธิ์ ควรนำดินที่ติดอยู่กับรากของตอไม้ที่ส่งไปให้เจ้าหน้าที่ ผู้ชำนาญกรมทรัพยากรธรณี ทำการตรวจพิสูจน์ด้วยเพื่อเปรียบเทียบกับดินที่ติดอยู่กับไม้ของกลาง

(๗) ติดตามผลการตรวจพิสูจน์ไม้ท่อนของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๘) ต้องพยายามหาพยานหลักฐานยืนยันหรือพิสูจน์ให้ได้ว่าเป็นไม้ท่อนที่ทำหรือนำหรือได้มาจากป่า

(๙) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต

- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ (ต้องนำไปปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการกำนัน หรือปิด ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสาธารณสถานในท้องที่นั้น รวม ๒ แห่ง)

(๑๐) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๔. ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้กระซิก ไม้ชิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย แปรรูป ไม่ว่าจำนวน เท่าใด ไว้ในครอบครองและการมีไม้แปรรูปปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

๔.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น หลักสำคัญคือ ต้องเป็นการครอบครองไม้หวงห้ามแปรรูป ถ้าเป็นไม้หวงห้ามที่ยังไม่ได้แปรรูปจะเป็นความผิดในเรื่องการครอบครองไม้อันยังมิได้แปรรูป ตามที่กล่าวไว้แล้วในข้อ ๓ สำหรับความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

■ **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๔(๔) “ไม้แปรรูป” หมายความว่า ไม้ที่ได้แปรรูปแล้ว และหมายความรวมถึงไม้ที่อยู่ในสภาพพรางว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างอันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างทั่ว ๆ ไป หรือที่ผิดปกติวิสัย หรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องที่นั้น หรือที่ผิดปกติวิสัย ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าว และผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ห้าปีสำหรับไม้อื่นที่มิใช่ไม้สัก และไม่น้อยกว่าสิบปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป

มาตรา ๔๘ ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูป มีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควายแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต

มาตรา ๕๐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๘ มิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

(๓) การมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่เพื่อการค้า โดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

(๔) การแปรรูปไม้หรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่ไม้หวงห้าม

มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

■ ประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร

ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น แบ่งเป็น ๒ กรณี ได้แก่ (๑) ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย (รวม ๑๘ ชนิด) แปรรูป ไม่ว่าจำนวนเท่าใด ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต และ (๒) ความผิดเกี่ยวกับการมีไม้แปรรูปชนิดอื่นปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งทั้ง ๒ กรณีดังกล่าวข้างต้น ประการสำคัญของความผิดนี้ เป็นความผิดเกี่ยวกับไม้แปรรูปเท่านั้น และทั้ง ๒ กรณีดังกล่าว ต้องเป็นไม้หวงห้ามที่แปรรูปแล้วไว้ในครอบครอง เพราะถ้าไม่ใช่ไม้หวงห้าม ย่อมได้รับยกเว้นตามมาตรา ๕๐(๔) โดยกรณี ไม้แปรรูปจำพวกไม้สัก ไม้ยาง และตระกูลไม้พะยูงนั้นการครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตไม่มีจำนวนปริมาตรกำหนดไว้ ส่วนกรณีไม้หวงห้ามแปรรูปชนิดอื่นต้องมีปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรด้วยจึงจะเป็นความผิด

■ ไม้แปรรูป อาจจำแนกเป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นไม้แปรรูปได้ดังนี้

- ไม้ที่ได้แปรรูปแล้วคือ ได้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ไม้นั้นตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในเรื่องการแปรรูป มาตรา ๔(๓)
- ไม้ที่อยู่ในสภาพพรางว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง
- ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างอันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างทั่วๆ ไป หรือที่ผิดปกติวิสัย
- ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องที่นั้นหรือที่ผิดปกติวิสัย
- ไม้ที่นำเข้ามาจากภายนอกราชอาณาจักร ไม่ใช่ไม้หวงห้ามตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ แม้จะเป็นไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้พะยูง หรือเป็นไม้ที่มีชื่อหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้ามก็ตาม เพราะไม้เหล่านั้นไม่ได้ขึ้นในที่ดินหรือป่าภายในราชอาณาจักร เพื่อผลในการปราบปราม จึงมีการกำหนดมาตรา ๔๘ วรรคสามเพิ่ม ให้ใช้บังคับแก่ไม้ที่นำเข้าจากต่างประเทศด้วย ซึ่งการควบคุมไม้แปรรูปที่นำมาจากต่างประเทศนั้น อาจจำแนกได้ดังนี้

(๑) การแปรรูปไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

(๒) การครอบครองไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย แปรรูป ไม่ว่าจะมีจำนวนเท่าใด หรือไม้อื่นแปรรูปที่มีปริมาตรเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งนำเข้ามาในราชอาณาจักร จะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

(๓) การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูปอันเป็นไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

■ **คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๐๕/๒๕๑๖** ไม้สักแปรรูปของกลาง เป็นไม้ของโรงค้าไม้ที่ได้รับอนุญาตให้ตั้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อโรงค้าไม้นี้ออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปให้โดยถูกต้องหนังสือ

กำกับไม้แปรรูปนั้นย่อมคุ้มครองการครอบครองไม้ของจำเลย นับแต่ซื้อไม้ไว้ในครอบครองแล้ว จำเลยหาจำต้องกลับไปขออนุญาตมีไม้ของกลางจากพนักงานเจ้าหน้าที่อีกครั้งไม่

■ **คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๘๘/๒๕๒๕** ไม้แปรรูปซึ่งแปรรูปจากไม้ซึ่งขึ้นในที่ดินของจำเลย ทั้งมิได้อยู่ในป่า จึงไม่เป็นไม้หวงห้าม จำเลยมีไม้แปรรูปดังกล่าวไว้ในครอบครอง ไม่มีความผิดฐานมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต

๔.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษ ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมเท่าใด

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบหลักฐานการได้มาของไม้หรือไม่ว่าผู้ต้องหามีหลักฐานการได้มาของไม้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (หลักฐานการได้มาอาจเป็นใบเบิกทางนำไม้ หรือของป่าเคลื่อนที่ หนังสือกำกับไม้แปรรูป หรือหนังสือรับรองไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ เป็นต้น) หากไม่มีหลักฐาน ผู้ต้องหาได้ขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้มีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองหรือไม่ อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ท้องที่เกิดเหตุได้มีการปิดประกาศเขตควบคุมการแปรรูปไม้ไว้โดยถูกต้องตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ฯ มาตรา ๕ แล้วหรือไม่

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบ ผู้ต้องหานำมาจากที่ใด หากนำมาจากโรงค้าไม้แปรรูปนำมาจากโรงค้าไม้แปรรูปตั้งอยู่ที่ใด หรือเป็นไม้ที่นำมาจากที่ดินที่มีเอกสารอื่นๆ

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้แปรรูปที่ตรวจพบมีสภาพอย่างไร มีสภาพที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาก่อน หรือมีลักษณะสดใหม่หรือไม่ มีรูปรอยดวงตราใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับหรือไม่

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๒) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๔.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา **“ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ มีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย แปรรูป ไม่ว่าจำนวนเท่าใด ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”** หากเป็นไม้หวงห้ามชนิดอื่น ให้แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหา ในข้อหา **“มีไม้หวงห้ามแปรรูปจำนวนเกินกว่า ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีหลักฐานการได้มาของไม้ที่ตรวจพบหรือไม่ หากมีเป็นหลักฐานประเภทใด พร้อมนำหลักฐานดังกล่าวประกอบสำนวนการสอบสวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำตั้งแต่เมื่อใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาถึงการได้มาซึ่งไม้แปรรูปนั้นว่าเป็นไม้อะไร ปริมาตรเท่าใด ถ้าแปรรูปเอง ได้รับอนุญาตโดยชอบตามกฎหมายหรือไม่ (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๕ ว่าด้วยการแปรรูปไม้) ได้รับการยกเว้นตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ฯ มาตรา ๕๐ หรือไม่ ถ้าเป็นการซื้อไม้แปรรูปจากผู้รับอนุญาต จะต้องมีหลักฐานของทางราชการมาแสดงและถ้าอ้างว่าเป็นการแปรรูปไม้จากไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ผู้ต้องหานำเอกสารเกี่ยวกับที่ดินมาแสดง

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่น ผู้นั้นรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๔.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานนั้นจะสอบสวนผู้ใดเป็นพยาน ต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวน

มีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาแล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ตอไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางที่ตรวจพบในที่เกิด เป็นไม้ที่ตัดมาจากตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบหรือไม่ อย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๔.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามไว้ในครอบครองนั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ให้ตรวจสอบชนิดไม้และรูปรอยตราที่ประทับบนไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๒) ตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ ซึ่งอาจจะมีหลักฐานเป็นใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ หรือหนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๓) ตรวจสอบชนิด ขนาดปริมาตรของไม้ จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๔) เปรียบเทียบชนิดไม้ที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๕) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบและติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๖) หากผู้ต้องหาอ้างว่าซื้อไม้แปรรูปมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องสอบสวนผู้ขายด้วย และถ้าอ้างว่าได้รับอนุญาตให้แปรรูปไม้โดยชอบต้องสอบสวนถึงหลักฐานการได้รับอนุญาตด้วย

(๗) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ท่อนที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจากที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง
- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่

(๘) ติดตามผลการตรวจพิสูจน์ไม้ท่อนของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ มาประกอบสำนวนการสอบสวน

(๙) กรณีผู้ต้องหาได้โต้แย้งหรืออ้างว่าไม้แปรรูปได้มาจากโรงงานแปรรูปไม้หรือโรงค้าไม้แปรรูป โดยมีใบเบิกทาง หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปมาแสดง ให้ตรวจสอบไม้แปรรูปของกลางกับรายการไม้แปรรูป ซึ่งปรากฏท้ายใบเบิกทาง หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปนั้นๆ ว่า ชนิด จำนวน ขนาด ปริมาตร รูปรอยตรา ถูกต้องตรงกันหรือไม่ ในกรณีสงสัยให้นำใบเบิกทางไปตรวจสอบกับต้นขั้วใบเบิกทาง ณ หน่วยงานป่าไม้ที่ออกให้ หรือนำหนังสือกำกับไม้แปรรูป ไปตรวจสอบกับหนังสือกำกับไม้แปรรูปฉบับที่เก็บไว้ในโรงงานแปรรูปไม้ หรือโรงค้าไม้นั้นๆ และตรวจสอบจากบัญชี ๕ เล่ม ของโรงงานแปรรูปไม้ หรือบัญชี ๓ เล่ม ของโรงค้าไม้แปรรูป แล้วแต่กรณี โดยมิชักช้า ผลการตรวจสอบเป็นประการใด ให้ทำบันทึกไว้โดยละเอียด ถ้ามีความจำเป็นจะต้องยึดเอาเอกสารที่ทำการตรวจสอบหรือถ่ายภาพเอกสารนั้นๆ ไว้ประกอบการดำเนินคดีก็ให้ดำเนินการต่อไป

(๑๐) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้าม และประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๑) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๕. ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต

๕.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

ความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม่ได้รับอนุญาตนั้น หลักสำคัญคือ ต้องเป็นการแปรรูปไม้หวงห้ามจึงจะเป็นความผิด และการแปรรูปไม้นั้น เป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔(๓) และไม่ว่าจะกระทำที่ใดในป่าหรือที่ไม่ใช่ป่า (ที่ดินที่ได้มาตามกฎหมายที่ดิน) หากไม่ได้รับอนุญาตก็ถือว่าเป็นความผิดเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ ซึ่งแตกต่างจากการทำไม้ ซึ่งเป็นการกระทำแก่ไม้หวงห้ามที่เป็นต้นไม้ในป่า มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๔(๓) “แปรรูป” หมายความว่า การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ไม้ดังนี้ คือ

ก. เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่ไม้ให้เปลี่ยนรูปหรือขนาดไปจากเดิม นอกจากการลอกเปลือกหรือตบแต่งอันจำเป็นแก่การชักลาก

ข. เผา อบ บด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่ไม้ให้เปลี่ยนแปรสภาพไปจากเดิม เพื่อถือเอาวัตถุธาตุหรือผลพลอยได้จากไม้นั้น

มาตรา ๔๘ ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูป มีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยูงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และ

ไม้เก็ดเขาควายแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต

มาตรา ๕๐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๘ มิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การกระทำเพียงเลื่อย ตัด ลิด ขุด หรือถากซ้อมไม้ เพื่อทำเป็นซุงท่อน ไม้เหลี่ยม โกลน มาดเรือโกลน เสาถาก หรือหมอนรถ หรือเพื่อทำไม้ฟืนหรือทำไม้เผาถ่าน หรือเลื่อยผ่าเพียงเพื่อความจำเป็นในการชักลาก ในเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ระบุไว้ในใบอนุญาตทำไม้ให้กระทำการนั้นๆ ได้ และผู้รับอนุญาตได้กระทำการนั้นๆ ก่อนนำไม้เคลื่อนที่จากบริเวณตอไม้

(๒) การแปรรูปไม้ที่แปรรูปมาแล้วจากไม้ซุงหรือไม้ท่อน ที่มิใช่เพื่อการค้า

(๓) การมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่เพื่อการค้า โดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

(๔) การแปรรูปไม้หรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่ไม้หวงห้าม

(๕) การแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนที่มิใช่เพื่อการค้า จากไม้หวงห้ามที่ยังมิได้แปรรูป โดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยูงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

- ประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร

๕.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหา เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ท้องที่เกิดเหตุ ได้มีการปิดประกาศเขตควบคุมการแปรรูปไม้ไว้โดยถูกต้องตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๕ แล้วหรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหา ได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ทำการแปรรูปไม้หรือไม่ ได้รับอนุญาตประเภทใด ได้รับอนุญาตให้แปรรูปเพื่อการใด

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่นำมาแปรรูป เป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมเท่าใด

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ได้จากการแปรรูปแล้วเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมเท่าใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบหลักฐานของไม้ที่นำมาแปรรูปหรือไม่ หากไม่มีหลักฐานการได้มาโดยชอบให้พิจารณาว่ามีความผิดในเรื่องการมีไม้หวงห้ามอันยังไม่ได้แปรรูปไว้ในครอบครองหรือมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ ซึ่งมีประเด็นในการสอบสวนตามข้อ ๒ และ ๓ ดังกล่าวไว้แล้ว

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้ทำการแปรรูปไม้จากไม้ท่อนหรือไม้แปรรูป หรือกระทำอย่างไร และทำการแปรรูปไม้ด้วยเครื่องจักรหรือแรงคน

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบ ผู้ต้องหานำมาจากที่ใด จากโรงค้าไม้แปรรูปตั้งอยู่ที่ใด หรือเป็นไม้ที่นำมาจากที่ดินที่มีเอกสารอื่นๆ

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่นำมาแปรรูปที่ตรวจพบมีสภาพอย่างไร มีสภาพที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้มาก่อนหรือไม่หรือสภาพสดใหม่ มีรูปรอยดวงตราใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับ หรือไม่

(๑๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๑๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ที่นำมาแปรรูปและไม้ที่ได้จากการแปรรูปไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๑๔) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๕) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๕.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา **"ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ทำการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีหลักฐานการได้มาของไม้ที่ตรวจพบหรือไม่ หากมีเป็นหลักฐานประเภทใด พร้อมนำหลักฐานดังกล่าวประกอบสำนวนการสอบสวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำการแปรรูปไม้มาตั้งแต่เมื่อใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาถึงการได้มาซึ่งไม้แปรรูปนั้นว่าเป็นไม้อะไร ปริมาตรเท่าใด ถ้าแปรรูปเอง ได้รับอนุญาตโดยชอบตามกฎหมายหรือไม่ (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๕ ว่าด้วยการแปรรูปไม้) ถ้าเป็นการซื้อไม้แปรรูปจากผู้รับอนุญาต จะต้องมีหลักฐานของทางราชการมาแสดงและถ้าอ้างว่าเป็นการแปรรูปไม้จากไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ผู้ต้องหานำเอกสารเกี่ยวกับที่ดินมาแสดง

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่น ผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๕.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานจะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยาน การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ตอไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางที่ตรวจพบในที่เกิด เป็นไม้ที่ตัดมาจากไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ หรือไม่ อย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๕.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการแปรรูปไม้นั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ตรวจสอบชนิดไม้และรูปรอยตราที่ประทับที่ไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๒) ตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ (ใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูป หรือหนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง)

(๓) ตรวจสอบขนาดปริมาตรของไม้จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๔) เปรียบเทียบชนิดไม้ที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๕) หากผู้ต้องหาอ้างว่าซื้อไม้แปรรูปมาโดยชอบต้องสอบสวนผู้ขายด้วยและถ้าอ้างว่าได้รับอนุญาตให้แปรรูปไม้โดยชอบต้องสอบสวนถึงหลักฐานการได้รับอนุญาตด้วย

(๖) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบ และติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๗) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ที่นำแปรรูปที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจากที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง

- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่

- กรณีที่มีการนำตอไม้จากป่าหรือแห่งอื่นมาสวมในที่ดินกรรมสิทธิ์ ควรนำดินที่ติดอยู่กับรากของตอไม้ที่นำมาสวมนั้นๆ กับดินที่อยู่ในบริเวณที่ตอไม้นั้นๆ สวมอยู่ส่งไปให้เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญกรมทรัพยากรธรณี ทำการตรวจพิสูจน์ด้วย

(๘) ติดตามผลการตรวจพิสูจน์ไม้แปรรูปของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ ได้ผลอย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๙) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต

- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร

- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๐) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๖. ความผิดเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต

การตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร เป็นกิจการซึ่งจะต้องขอรับอนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อนที่จะดำเนินการ โดยไม่คำนึงว่าจะตั้งโรงงานเพื่อแปรรูปไม้หวงห้ามหรือไม่ ซึ่งแตกต่างจากกรณีการครอบครองไม้หรือการแปรรูปไม้ จะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อเป็นการครอบครองไม้หรือการแปรรูปไม้จากไม้หวงห้าม โดยไม่ได้รับอนุญาต

การตั้งโรงค้าไม้แปรรูป ก็ต้องขอรับอนุญาตเช่นเดียวกัน หากประกอบกิจการทั้ง ๒ อย่างไร ก็ต้องขออนุญาตทั้ง ๒ อย่าง การขออนุญาตในส่วน พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

โรงงานแปรรูปไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ กฎหมายไม่ได้กำหนดแรงม้าไว้ เมื่อเป็นโรงงานแปรรูปไม้แล้วต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องแรงม้า แต่หากโรงงานแปรรูปไม้นั้นมีเครื่องจักรเกิน ๕๐ แรงม้าหรือคนเกิน ๕๐ คน ต้องขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ ด้วย และจะต้องมีใบอนุญาตทั้ง ๒ ใบอนุญาต คือ ใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ และใบอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม หากไม่ได้รับอนุญาตจะเป็นความผิดทั้งตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และ พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕

๖.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

- **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๔(๑๓) “โรงงานแปรรูปไม้” หมายความว่า โรงงานหรือสถานที่ใดซึ่งจัดขึ้นไว้เป็นที่ทำการแปรรูปไม้รวมถึงบริเวณโรงงานหรือสถานที่นั้นๆ ด้วย

มาตรา ๔(๑๔) “โรงค้าไม้แปรรูป” หมายความว่า สถานที่ที่ค้าไม้แปรรูป หรือที่มีไม้แปรรูปไว้ เพื่อการค้า รวมถึงบริเวณสถานที่นั้นๆ ด้วย

มาตรา ๔๘ ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูป มีไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัง ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยูงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควายแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต

มาตรา ๕๐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๘ มิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การกระทำเพียงเลื่อย ตัด ลิด ขุด หรือถากซ้อมไม้ เพื่อทำเป็นซุงท่อน ไม้เหลี่ยมโกลน มาดเรือโกลน เสาถาก หรือหมอนรถ หรือเพื่อทำไม้ฟืนหรือทำไม้เผาถ่าน หรือเลื่อยผ่าเพียงเพื่อความจำเป็นในการชักลาก ในเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ระบุไว้ในใบอนุญาตทำไม้ให้กระทำการนั้นๆ ได้ และผู้รับอนุญาตได้กระทำการนั้นๆ ก่อนนำไม้เคลื่อนที่จากบริเวณตอไม้

(๒) การแปรรูปไม้ที่แปรรูปมาแล้วจากไม้ซุงหรือไม้ท่อน ที่มิใช่เพื่อการค้า

(๓) การมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่เพื่อการค้า โดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

(๔) การแปรรูปไม้หรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มิใช่ไม้หวงห้าม

(๕) การแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนที่มิใช่เพื่อการค้า จากไม้หวงห้ามที่ยังมิได้แปรรูปโดยมีหลักฐานแสดงว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้น หรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท

■ **พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕**

มาตรา ๕ โรงงาน หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป โดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง

■ ประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร

สำเนาประกาศนี้ต้องติด ไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการกำนัน หรือที่สาธารณสถานในท้องที่ซึ่งเกี่ยวข้อง (สำเนาประกาศต้องนำไปปิดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ทำการกำนัน หรือปิด ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสาธารณสถานในท้องที่นั้น รวม ๒ แห่ง ด้วยกัน จึงจะใช้บังคับได้ ถ้าปิด ณ ที่ว่าการอำเภอแห่งเดียว หรือปิด ณ ที่ทำการกำนันแห่งเดียว ไม่มีผลบังคับใช้)

■ ต้องเป็นการตั้งโรงงานแปรรูปไม้หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูป

<u>โรงงานแปรรูป</u>หมายถึงสถานที่ดังนี้

- โรงงานซึ่งจัดขึ้นไว้เป็นที่ทำการแปรรูปไม้
- สถานที่ใดซึ่งจัดขึ้นไว้เป็นที่ทำการแปรรูปไม้
- บริเวณโรงงานหรือสถานที่ดังกล่าว

<u>โรงค้าไม้แปรรูป</u>หมายถึง

- สถานที่ค้าไม้แปรรูป
- สถานที่มีไม้แปรรูปไว้เพื่อการค้า
- บริเวณสถานที่ค้าไม้แปรรูปหรือบริเวณสถานที่ที่มีไม้แปรรูปไว้เพื่อการค้า
- คำว่า ค้า หรือเพื่อการค้า หมายความว่า การประกอบการค้าขายเป็นปกติธุระ ไม่หมายความถึงการขายไม้แปรรูปเป็นครั้งคราว เช่น ซื้อไม้แปรรูปมาเพื่อสร้างบ้าน แล้วไม่สร้าง ก็ขายไม้แปรรูปนั้นให้แก่ผู้อื่นไป ดังนี้ ไม่ถือว่าเป็นการค้าไม้แปรรูป

■ **ฎีกา ๑๕๗๒/๒๕๐๕** เมื่อได้ตั้งโรงงานขึ้นไว้เป็นที่ทำการแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต แม้จะอยู่ในระหว่างลองเครื่องและตั้งใจว่าเมื่อลองเครื่องเรียบร้อยแล้วจะไปขออนุญาตก็ตาม ย่อมมีความผิดฐานตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

■ **ฎีกา ๑๒๒๑/๒๕๒๓** จำเลยตั้งโรงงานแปรรูปไม้ยางพารา ซึ่งมิใช่ไม้หวงห้ามด้วยเครื่องจักรเพื่ออุตสาหกรรม ทำลังไม้โดยได้รับอนุญาตจากกระทรวงอุตสาหกรรมแล้ว แต่มิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ แม้ไม้ที่นำมาแปรรูปมิใช่ไม้หวงห้ามก็ตาม จำเลยต้องมีความผิดฐานตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

๖.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีการตั้งโรงงานแปรรูปไม้หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้และโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดไม้ เพื่อยืนยันว่าไม้ที่ตรวจพบเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ท้องที่เกิดเหตุ ได้มีการปิดประกาศเขตควบคุมการแปรรูปไม้ไว้โดยถูกต้องตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ฯ มาตรา ๕ แล้วหรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรหรือใบอนุญาตตั้งโรงค้าไม้แปรรูปหรือไม่ ได้รับอนุญาตประเภทใด

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่นำมาแปรรูปในโรงงานแปรรูปไม้ หรือไม้ที่นำมาค้าในโรงค้าไม้แปรรูป เป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมจำนวนกี่แผ่นและปริมาตรรวมเท่าใด

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ได้จากการแปรรูปแล้วเป็นไม้ชนิดใด เป็นไม้หวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวนกี่แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาดและปริมาตรเท่าใด รวมทั้งหมดเท่าใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้ทำการตรวจสอบหลักฐานการได้มาของไม้ที่พบในโรงงานแปรรูปไม้หรือโรงค้าไม้แปรรูปหรือไม่ หากไม่มีหลักฐานการได้มาโดยชอบ ให้พิจารณาความผิดในเรื่องการมีไม้หวงห้ามซึ่งยังมิได้แปรรูปหรือมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตแล้วแต่กรณี ซึ่งมีประเด็นในการสอบสวนตามข้อ ๒ และ ๓ ดังกล่าวไว้แล้ว

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้ทำการแปรรูปไม้จากไม้ท่อนหรือไม้แปรรูป หรือกระทำอย่างไร และทำการแปรรูปไม้ด้วยเครื่องจักรหรือแรงคน

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ตรวจพบ ผู้ต้องหานำมาจากที่ใด จากโรงค้าไม้แปรรูปตั้งอยู่ที่ใด หรือเป็นไม้ที่นำมาจากที่ดินที่มีเอกสารอื่นๆ

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่นำมาแปรรูปที่ตรวจพบมีสภาพอย่างไร มีสภาพที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้หรือไม่ มีรูปรอยดวงตราใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับหรือไม่

(๑๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๑๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ไม้ที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีไม้ที่นำมาแปรรูปในโรงงานและไม้ที่ได้จากการแปรรูปจากโรงงานไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ให้ตรวจ วัดขนาด คำนวณปริมาตรของไม้ แล้วจัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๑๔) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหานำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้าม และประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๖) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๖.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้และโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหา กรณีตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้แจ้งข้อหา **“ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่”** ส่วนกรณีการตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้แจ้งในข้อหา **“ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๔๘

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีหลักฐานการได้มาของไม้ที่ตรวจพบหรือไม่ หากมีเป็นหลักฐานประเภทใด พร้อมนำหลักฐานดังกล่าวประกอบสำนวนการสอบสวน

(๕ สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำมาตั้งแต่เมื่อใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาถึงการได้มาของไม้ที่ตรวจพบในโรงงานแปรรูปไม้หรือโรงค้าไม้แปรรูปเป็นไม้อะไร ปริมาตรเท่าใด ถ้าแปรรูปเอง ได้รับอนุญาตโดยชอบตามกฎหมายหรือไม่ (กฎกระทรวงฉบับที่ ๒๕ ว่าด้วยการแปรรูปไม้) ถ้าเป็นการซื้อไม้แปรรูปจากผู้รับอนุญาต จะต้องมีหลักฐานของทางราชการมาแสดงและถ้าอ้างว่าเป็นการแปรรูปไม้จากไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ผู้ต้องหานำเอกสารเกี่ยวกับที่ดินมาแสดง

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่นให้ได้ความว่าผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๖.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานจะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวนมีประเด็นเช่นกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับตั้งโรงงานแปรรูปไม้และการตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๓) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ตอไม้ของกรมป่าไม้ ให้ได้ความว่าไม้ของกลางที่ตรวจพบในที่เกิด เป็นไม้ที่ตัดมาจากตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบหรือไม่ อย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์) พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๖.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการตั้งโรงงานแปรรูปไม้และตั้งโรงค้าไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ร่วมตรวจสอบใบอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร และใบอนุญาตตั้งโรงค้าไม้แปรรูปของกรมป่าไม้ และหากมีกำลังแรงม้าของเครื่องจักรเกิน ๕๐ แรงม้า ให้ตรวจสอบใบอนุญาตตั้งโรงงานและประกอบกิจการโรงงานจากกระทรวงอุตสาหกรรมด้วย

(๒) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ให้ตรวจสอบชนิดไม้และรูปรอยตราที่ประทับที่ไม้ทุกท่อนในเบื้องต้น

(๓) ตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้(ใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูป หรือหนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง)

(๔) ตรวจวัดขนาดปริมาตรของไม้จัดทำบัญชีรายการไม้ที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๕) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ ตรวจพิสูจน์ชนิดไม้ที่ตรวจพบและติดตามผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๖) เปรียบเทียบชนิดไม้ที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๗) หากผู้ต้องหาอ้างว่าซื้อไม้แปรรูปมาโดยชอบต้องสอบสวนผู้ขายด้วยและถ้าอ้างว่าได้รับอนุญาตให้แปรรูปไม้โดยชอบต้องสอบสวนถึงหลักฐานการได้รับอนุญาตด้วย

(๘) ตรวจสอบชนิด จำนวน ขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักร จัดทำบัญชีรายการไม้รายการเครื่องจักรที่ตรวจพบ และถ่ายภาพประกอบ

(๙) เปรียบเทียบชนิดเครื่องจักร กำลังแรงม้าที่ตรวจพบกับหลักฐานที่นำมาแสดง

(๑๐) ประสานเจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม ตรวจสอบแรงม้าของเครื่องจักร พร้อมนำผลการตรวจประกอบสำนวนการสอบสวน

(๑๑) ในกรณีผู้ต้องหาโต้แย้ง หรืออ้างว่าไม้ที่นำแปรรูปที่มีไว้ในครอบครองเป็นไม้ที่ทำหรือได้มาจากที่ดินกรรมสิทธิ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- หนังสือรับรองตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ตามมาตรา ๑๘/๑ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ตรวจสอบชนิดไม้ จำนวนไม้ ในหนังสือรับรองกับไม้ของกลาง
- กรณีที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเขตพื้นที่แนวป่าควรติดต่อประสานงานกับพนักงานที่ดินจังหวัด หรือที่ดินอำเภอ แล้วแต่กรณี ออกไปร่วมทำการรังวัดที่ดินกรรมสิทธิ์นั้นๆ ด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ตอไม้ที่ผู้ต้องหานำชี้และตรวจสอบอยู่ในเขตพื้นที่ป่าหรือไม่
- กรณีที่มีการนำตอไม้จากป่าหรือแห่งอื่นมาสวมในที่ดินกรรมสิทธิ์ ควรนำดินที่ติดอยู่กับรากของตอไม้ที่นำมาสวมนั้นๆ กับดินที่อยู่ในบริเวณที่ตอไม้นั้นๆ สวมอยู่ส่งไปให้เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญกรมทรัพยากรธรณี ทำการตรวจพิสูจน์ด้วย

(๑๒) ผลการตรวจพิสูจน์ไม้แปรรูปของกลางกับตอไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือในป่าที่ตรวจพบ ได้ผลอย่างไร (กรณีที่มีการพิสูจน์)

(๑๓) รวบรวมสำเนาเอกสารเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

- สำเนาพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ พร้อมบัญชีไม้หวงห้ามและประกาศ/คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับต่างๆ ที่กำหนด ประเภท/ชนิดของไม้หวงห้ามรวมทั้งวิธีการขออนุญาต
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตร ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ข้อ ๑ กำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตลอดเขตท้องที่จังหวัดทั่วราชอาณาจักร
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม และประกาศกระทรวงเกษตร ลง ๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๔) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

๗. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบเก็บหาของป่าและค้าของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ของป่าหวงห้าม เป็นคนละกรณีกับไม้หวงห้าม โดยกรณีของไม้หวงห้ามได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ ๑ ส่วนของป่าหวงห้ามนั้น มีหลักสำคัญคือเป็นของที่เกิดหรือมีขึ้นในป่าและต้องเป็นของป่าที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ ซึ่งกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้าม มีของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนด และค้าของป่าหวงห้าม มีข้อสังเกต กรณีที่พื้นที่เกิดเหตุที่กระทำผิดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ การเก็บของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ต้องพิจารณาตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ ด้วย โดยของป่า ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ไม่ได้ระบุว่าต้องเป็นของป่าหวงห้าม ซึ่งแตกต่างจาก พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งจะต้องเป็นการกระทำแก่ของป่าหวงห้ามจึงจะเป็นความผิด แต่หากของป่าหวงห้ามตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ เกิดหรือมีขึ้นในป่าสงวน การเก็บหาของป่าหวงห้ามในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีความผิดทั้ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๒๙ และ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ เช่นเดียวกับหากที่เกิดเหตุอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ก็ต้องพิจารณาความผิดตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ อีกด้วย

๗.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

■ **พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔**

มาตรา ๒๙ ผู้ใดเก็บหาของป่าหวงห้าม หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องเสียค่าภาคหลวง กับทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต

มาตรา ๒๙ ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงในการอนุญาต

ความในวรรคหนึ่ง ไม่ใช้บังคับแก่การนำของป่าหวงห้ามเคลื่อนที่โดยมีใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับไปด้วย

มาตรา ๗๑ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ มาตรา ๒๙ ทวิ มาตรา ๓๙ มาตรา ๓๙ ตรี มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๓ วรรคสอง หรือมาตรา ๕๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

■ **พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗**

มาตรา ๑๔ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่าหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท

■ **พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒**

มาตรา ๑๙ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๒) เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใด อันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๔๒ ผู้ใดเก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๑๙ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลและมีมูลค่ารวมกันไม่เกินสองพันบาท ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้ที่เป็นต้น หรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงสองล้านบาท

■ พระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ มาตรา ๔ ให้ของป่าบางชนิดในป่า ในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ เป็นของป่าหวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งกำหนดไว้ ๑๘ ชนิด รายละเอียดปรากฏตามผนวก ค

■ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ลง ๒๒ มกราคม ๒๕๓๑

ข้อ ๒ ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งของป่าหวงห้าม ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ทุกจำนวนต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๓ ให้มีของป่าหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศนี้ได้โดยไม่ต้องขอรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ รายละเอียดปรากฏตาม ผนวก ค

๗.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด กรณีการลักลอบเก็บหาของป่าหวงห้ามและค้าของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวน ผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการเก็บ การครอบครอง และการค้าของป่าหวงห้ามมีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ซึ่งกรณีดังกล่าวมีลักษณะการกระทำผิดที่แตกต่างกัน จึงขอแยกพิจารณา ดังนี้

๗.๒.๑ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของป่า เพื่อยืนยันว่าของป่าที่ตรวจพบเป็นของป่าหวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ที่เกิดเหตุ เป็นป่าประเภทใด ป่าสงวนแห่งชาติหรืออุทยานแห่งชาติ ชื่อป่าอะไร ตามกฎหมายใด อยู่ในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดใด

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้เก็บหาของป่าหวงห้ามหรือไม่

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ของป่าที่ผู้ต้องหาเก็บหานั้น เป็นของป่าชนิดใด เป็นของป่าหวงห้ามหรือไม่ มีจำนวน ปริมาณเท่าไร

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด ผู้ต้องหามีวิธีการเก็บหาของป่าอย่างไร

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า พื้นที่ที่เก็บหาของป่ายังมีสภาพเป็นป่าหรือไม่ พร้อมแผนที่สังเขปรวมสำนวนไว้

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใดเป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ของป่าที่ตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีของป่าที่ตรวจยึดไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจชนิด จำนวน ปริมาณ แล้วจัดทำ

บัญชีรายการของป่าที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๑๐) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐาน ประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหานำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ลง ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศ พระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม ตามนัย มาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

(๑๑) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๒.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของป่า เพื่อยืนยันว่าของป่าที่ตรวจพบเป็นของป่าหวงห้ามหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวานในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามหรือไม่

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ของป่าที่ตรวจพบนั้น เป็นของป่าชนิดใด เป็นของป่าหวงห้ามหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีไม้หวงห้ามลำดับที่เท่าใด มีจำนวน ปริมาณเท่าไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด ผู้ต้องหาได้นำของมาจากที่ใด หากพบว่าผู้ต้องหาได้ทำการเก็บหาของป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้พิจารณาความผิดในเรื่องการเก็บหาของป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งประเด็นในการสอบสวนเป็นไปตาม ๗.๒.๑ ตามที่กล่าวไว้แล้ว

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใดเป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ของป่าที่ทำการตรวจยึดได้มีการจัดทำบัญชีของป่าที่ตรวจยึดไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ตรวจชนิด จำนวน ปริมาณ แล้วจัดทำบัญชีรายการของป่าที่ตรวจพบและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ให้ประสานเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินการ

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหานำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ลง ๒ พ.ย. ๒๕๓๐

- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ลง ๒๒ มกราคม ๒๕๓๑

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการเก็บของป่า ค้า และครอบครองของป่าหวงห้ามนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

๗.๓.๑ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา ในความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ให้แจ้งข้อหา **"เก็บหาของป่าหวงห้าม หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๒๙

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นป่าสงวนแห่งชาติด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เก็บหาของป่าหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาต"** ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ ด้วย

- กรณีพื้นที่เกิดเหตุเป็นอุทยานแห่งชาติด้วย ให้แจ้งข้อหา **"ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพทรัพยากรธรรมชาติอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต"** ตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๙ (๒) ด้วย

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้รับอนุญาตให้เก็บของป่า หรือค้าของป่าหรือมีไว้ในครอบครองของป่าแล้วแต่กรณีหรือไม่ อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำของป่าหวงห้ามชนิดนั้นๆ มาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อไร มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำตั้งแต่เมื่อใด

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่น ผู้นั้นรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๓.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา ในความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา **"ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่รัฐมนตรีกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๒๙ ทวิ

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้รับอนุญาตให้เก็บของป่า หรือค้าของป่าหรือมีไว้ในครอบครองของป่าแล้วแต่กรณีหรือไม่ อย่างไร

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำของป่าหวงห้ามชนิดนั้นๆ มาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อไร มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด เริ่มทำตั้งแต่เมื่อใด

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด หากเป็นของผู้อื่น ผู้นั้นรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

๗.๔.๑ ประเด็นการสอบสวนพยาน ในความผิดเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

การสอบสวนพยานนั้น จะสอบสวนผู้ใดเป็นพยานนั้นต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวน มีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการเก็บหาของป่าหวงห้ามนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดของป่าของกรมป่าไม้ให้ได้ความว่า ของป่าของกลางเป็นของป่าหวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ และคัดสำเนาพระราชกฤษฎีกาประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็นได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๗.๔.๒ ประเด็นการสอบสวนพยาน ในความผิดเกี่ยวกับการมีของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต มีประเด็นเดียวกับการสอบสวบพยานในความผิดเกี่ยวกับการค้าของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต

๗.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับของป่านั้น ในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามหนังสือสั่งการของ ตร.

ตามที่กล่าวในบทที่ ๒ ข้อ ๔ และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ร่วมกันตรวจสอบเอกสารหลักฐานการอนุญาตให้เก็บหาของป่า หรือหลักฐานการอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองซึ่งของป่า หากไม่มีให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย

(๒) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพผู้ครอบครองของป่าหวงห้าม สถานที่เกิดเหตุ ลักษณะการครอบครอง และบันทึกพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ครอบครองในขณะที่เจ้าหน้าที่กำลังตรวจสอบ และอุปกรณ์การกระทำผิด เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ

(๓) ตรวจสอบจุดที่ตั้งบริเวณที่เกิดเหตุว่าอยู่พิกัดที่เท่าใด แล้วนำไปตรวจสอบกับแผนที่แสดงแนวเขตป่าว่าอยู่ในเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมายฉบับใด

(๔) ตรวจสอบชนิด จำนวนของป่า พร้อมจัดทำบัญชีรายละเอียดให้ครบถ้วน บัญชีของป่า ของกลาง ให้ผู้ถูกจับและผู้จับกุมร่วมลงชื่อต่อท้ายบัญชีดังกล่าวด้วย

(๕) จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ

(๖) รวบรวมเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนาพระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ลง ๒ พ.ย. ๒๕๓๐
- สำเนาประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ลง ๒๒ มกราคม ๒๕๓๑
- สำเนากฎกระทรวงกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ และหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอุทยานแห่งชาติ และหรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรืออื่นๆ พร้อมแผนที่แนบท้าย กฎกระทรวงหรือกฤษฎีกาดังกล่าว และระบุบริเวณจุดที่เกิดเหตุไว้ในแผนที่แนบท้ายดังกล่าว แล้วแต่กรณีว่า พื้นที่เกิดเหตุจะเกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับใด
- สำเนาหลักฐานการปิดประกาศ พระราชกฤษฎีกาและประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(๗) ของกลางที่ไม่ใช่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด มอบให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปเก็บรักษาตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และข้อตกลงระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

ผังแสดงการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับของป่าหวงห้าม

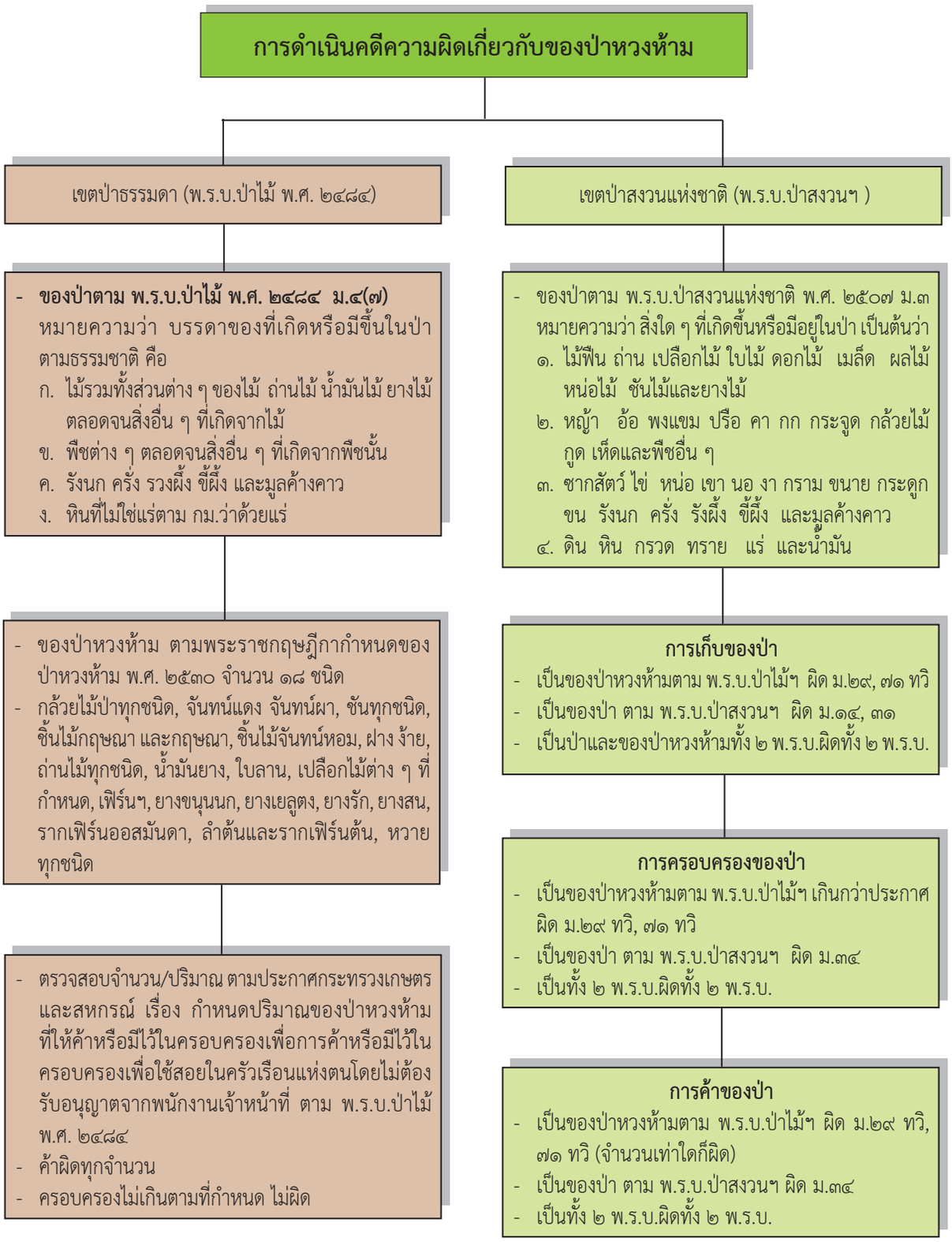

แนวทางการตรวจสอบเอกสารการได้มาของไม้ ไม้แปรรูป และสิ่งประดิษฐ์

การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการครอบครองไม้ และไม้แปรรูป ดังกล่าวมาแล้ว บางกรณีผู้ต้องหาได้นำหลักฐานการได้มาของไม้มาแสดง ซึ่งอาจต้องมีการสอบสวนหรือตรวจสอบเอกสารหลักฐานการได้มาของไม้เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ซึ่งหลักฐานที่ผู้ต้องหาอาจนำมาแสดงมีหลายประเภท ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงหลักฐานที่ตรวจพบบ่อยครั้ง เช่น

๑. การตรวจสอบใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่

ใบเบิกทางเป็นใบอนุญาตที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ อนุญาตให้นำไม้หรือของป่าตามชนิด จำนวน ขนาด ปริมาตร แล้วแต่กรณี ตามที่ระบุในใบเบิกทางฉบับนั้น เคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเฉพาะครั้งนั้นๆ ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดสาระสำคัญในใบเบิกทางที่ควรตรวจสอบ มีดังนี้

(๑) ใบเบิกทางที่ผู้รับอนุญาตหรือผู้ควบคุมนำมาแสดง ออกมาจากที่ทำการใด เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่เท่าใด และหมดอายุการอนุญาตวันใด

(๒) ใครเป็นผู้รับอนุญาต ใครเป็นผู้ควบคุม

(๓) ไม้หรือของป่านำเคลื่อนที่มาจากที่ใด จะนำไปไหนเคลื่อนที่มาทางใด โดยพาหนะอะไร หมายเลขทะเบียนยานพาหนะตรงกับที่ระบุไว้ในใบเบิกทางหรือไม่ และพนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้นำเคลื่อนที่ไปตามเส้นทางใด

(๔) ไม้หรือของป่าที่นำเคลื่อนที่มา อ้างหลักฐานการได้มาอย่างไร ถ้าเป็นของป่าที่อ้างว่าได้เปลี่ยนมาจากใบเบิกทางฉบับเดิม จะด้วยสาเหตุใดก็ตาม จะต้องตรวจสอบด้วยว่า ได้เปลี่ยนมาแล้วกี่ครั้ง

(๕) ชนิด จำนวน ปริมาตรไม้หรือของป่าที่นำมา ตรงกับที่ระบุไว้ในใบเบิกทางหรือไม่

(๖) รูปรอยตราหรือเครื่องหมายที่ระบุไว้ในเบิกทาง (ถ้ามี) ตรงกับรูปรอยตราหรือเครื่องหมายที่ประทับไว้ที่ไม้หรือของป่านั้นหรือไม่

(๗) สาระสำคัญในใบเบิกทางมีรอยขูด ลบ ขีดฆ่าอย่างใดหรือไม่ ถ้ามีการฆ่าแก้ ผู้อนุญาตได้ลงลายมือชื่อกำกับการแก้ไขไว้ครบถ้วนหรือไม่

๒. การตรวจสอบหนังสือกำกับไม้แปรรูป

หนังสือกำกับไม้แปรรูปเป็นเอกสารที่ออกโดยผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ผู้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้าและผู้รับอนุญาตตั้งโรงค้าไม้แปรรูป ซึ่งเสมือนหนึ่งใบเบิกทางที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ การออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปนั้น ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด สาระสำคัญของหนังสือ กำกับไม้แปรรูปที่ควรตรวจสอบ คือ

(๑) หนังสือกำกับไม้แปรรูปที่ผู้รับอนุญาตหรือผู้ควบคุมนำมาแสดงออกจากโรงงานแปรรูปไม้หรือผู้ได้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้าหรือโรงค้าไม้แปรรูปแห่งใด หนังสือกำกับไม้แปรรูปเล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่เท่าใด ออกเมื่อเวลาใด หมดอายุการใช้วันใด เวลาใด มีรูปรอยตราของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับตราที่รอยต่อถูกต้องหรือไม่

(๒) ใครเป็นผู้รับอนุญาต ใครเป็นผู้ควบคุม

(๓) ไม้แปรรูปดังกล่าว จะนำไปให้ใคร ที่ไหน เคลื่อนที่โดยทางใด ยานพาหนะอะไร หมายเลขยานพาหนะตรงตามที่ระบุในหนังสือกำกับไม้แปรรูปหรือไม่

(๔) ไม้แปรรูปที่นำเคลื่อนที่มา อ้างหลักฐานการได้มาอย่างไร

(๕) ชนิด ขนาด ปริมาตร ไม้แปรรูปตามที่ระบุในหนังสือกำกับไม้แปรรูป ตรงกับไม้แปรรูปที่นำมาหรือไม่

(๖) โดยเฉพาะผู้โอนหรือผู้รับมอบอำนาจ กับผู้ควบคุมหรือผู้นำเคลื่อนที่ ได้ลงนามในหนังสือกำกับไม้แปรรูปถูกต้องครบถ้วนหรือไม่

(๗) หนังสือกำกับไม้แปรรูปที่ออกจากโรงงานแปรรูปไม้หรือจากสถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้ทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้าหรือจากโรงค้าไม้แปรรูป ได้นำไม้แปรรูปเคลื่อนที่ออกนอกเขตอำเภอที่ตั้งประกอบกิจการหรือนอกเขตที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดให้หรือไม่

(๘) หนังสือกำกับไม้แปรรูปที่ออกจากโรงงานแปรรูปไม้หรือจากสถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้ทำการแปรรูปไม้เพื่อทำการค้าหรือจากโรงค้าไม้แปรรูปที่ตั้งอยู่ในท้องที่ ๑๐ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม นครปฐม และจังหวัดสมุทรปราการ ได้ออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปให้นำไม้แปรรูปเคลื่อนที่ออกนอกเขต ๑๐ จังหวัดดังกล่าวนี้หรือไม่ (หนังสือกำกับฯ สามารถใช้ข้ามจังหวัดได้เฉพาะเขต ๑๐ จังหวัดนี้เท่านั้น)

(๙) หนังสือกำกับไม้แปรรูปมีรอยขูดลบ ขีดฆ่า แก้ไขเพิ่มเติมข้อความประการใดบ้าง ใครเป็นผู้แก้ไข การฆ่าแก้ไขผู้โอนหรือผู้เขียนหนังสือกำกับไม้แปรรูปได้ลงนามกำกับการแก้ไขไว้อย่างไร และข้อความที่แก้ไขเชื่อถือได้เพียงใด

๓. การตรวจสอบใบอนุญาตให้นำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด

ใบอนุญาตให้นำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างหรือเป็นที่ประกอบเครื่องใช้นั้น สภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี สำหรับไม้ชนิดอื่นที่ไม่ใช่ไม้สัก และไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี สำหรับไม้สัก เป็นใบอนุญาตที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๓๙ ตรี แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งใบอนุญาตข้อนี้เป็นแบบที่กำหนดโดยระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการนำไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีชื่อหรือชนิดตรงกับไม้หวงห้ามที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้ เคลื่อนย้ายออกนอกเขตจังหวัด พ.ศ.๒๕๖๐ ลง ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ สาระสำคัญในใบอนุญาตที่ต้องตรวจสอบดังนี้

(๑) ใบอนุญาตออกจากที่ทำการใด เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่เท่าใด และให้ใช้ได้ถึงวันที่เท่าใด ใครเป็นผู้ลงนามในฐานะผู้รับอนุญาต ตำแหน่งใด มีอำนาจเพียงใด

(๒) อนุญาตให้แก่ใคร ใครเป็นผู้ควบคุม

(๓) ไม้ดังกล่าว นำเคลื่อนที่มาจากที่ใด ตำบล อำเภอ จังหวัดใด จะนำเคลื่อนที่ไปไหน โดยทางใด พาหนะอะไร หมายเลขยานพาหนะที่บรรทุกตามที่ระบุในใบอนุญาตตรงกันหรือไม่

(๔) ไม้ที่นำมามีขนาด จำนวน ปริมาตรและรูปรอยตราที่ประทับบนไม้ ตรงตามที่ระบุไว้ในบัญชีไม้แนบท้ายใบอนุญาตหรือไม่

(๕) ใบอนุญาตมีรอยขูดลบ ขีดฆ่า แก้ไขเพิ่มเติมข้อความอย่างไร ใครเป็น ผู้แก้ไข การฆ่าแก้ไขข้อความหรือเพิ่มเติมข้อความ ผู้ลงนามอนุญาตได้ลงลายมือชื่อกำกับการแก้ไขไว้อย่างไร พอเชื่อถือได้หรือไม่

บทที่ ๔
การสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าและครอบครองสัตว์ป่า

ประเทศไทยได้ตรากฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๓ ตาม พ.ร.บ.บัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๐๓ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าว ยังคงเปิดโอกาสให้มีการล่าสัตว์ป่า ตลอดจนการค้าสัตว์ป่าและการนำเข้าส่งออกหรือนำผ่านสัตว์ป่าได้ตามปกติ จนกระทั่งสถานการณ์ของสัตว์ป่าในประเทศไทยเข้าขั้นวิกฤต สัตว์ป่าบางประเภทสูญพันธุ์หรือใกล้จะสูญพันธุ์ ขณะเดียวกันประเทศไทยได้กลายเป็นศูนย์กลางในการค้าขายสัตว์ป่าในภูมิภาคนี้ องค์การระหว่างประเทศที่เรียกว่า ไซเตส (CITES) ได้พยายามกระตุ้นเตือนประเทศไทยให้ยุติการเป็นศูนย์กลางการค้าสัตว์ป่า ประเทศไทยซึ่งเป็นภาคีของไซเตสลำดับที่ ๘๐ จึงแจ้งออกกฎหมาย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ ยกเลิกกฎหมายเดิม ได้นำหลักเกณฑ์ว่าด้วยการนำเข้าส่งออกหรือนำผ่านสัตว์ป่าตลอดจนซากของสัตว์ป่ามาบัญญัติ นอกจากนี้ยังกำหนดห้ามล่าสัตว์ป่าในเกือบทุกกรณี และกำหนดให้มีด่านตรวจสัตว์ป่าขึ้นมาตรวจสอบดูแลการนำเข้า ส่งออก นำผ่านสัตว์ป่า ตลอดจนการนำสัตว์ป่าเคลื่อนที่อีกด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาคมโลก ที่เรียกร้องให้มีการอนุรักษ์สัตว์ป่าอย่างจริงจัง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้บทบัญญัติบางประการและมาตรการต่างๆ ที่มีอยู่ในกฎหมายไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่จะใช้เป็นเครื่องมือหรือเอื้ออำนวยต่อการสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษาฟื้นฟูสัตว์ป่าและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการยกเลิก พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ และประกาศใช้ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

ความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่านั้น ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ได้แบ่งสัตว์ป่าออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าควบคุม และสัตว์ป่าอันตราย ซึ่งความผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่าที่พบการกระทำความผิด มีการจับกุมดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก ได้แก่กรณีการลักลอบค้าหรือครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองและซากของสัตว์ป่าดังกล่าว โดยไม่ได้รับอนุญาต ในที่นี้จะกล่าวถึงประเด็นการสอบสวนในความผิดทั้งสองลักษณะดังกล่าว ซึ่งมีหลักกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจ พอสังเขปดังนี้

- **พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕**

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช่สัตว์ป่า และสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว

“สัตว์ป่าสงวน” หมายความว่า สัตว์ป่าหายากหรือสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์จำเป็นต้องสงวนและอนุรักษ์ไว้อย่างเข้มงวดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าคุ้มครอง” หมายความว่า สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ หรือจำนวนประชากรของสัตว์ป่าชนิดนั้นมีแนวโน้มลดลงอันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าควบคุม” หมายความว่า สัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และสัตว์ป่าอื่นที่ต้องมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์ป่าอันตราย” หมายความว่า สัตว์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นพิษต่อมนุษย์หรือสัตว์ป่าอื่น หรือมีผลคุกคามให้สัตว์ป่า พืชป่า สิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศ เปลี่ยนแปลงเสียหายอย่างรวดเร็ว หรือเป็นพาหะนำโรคหรือแมลงศัตรูพืชตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

“ซากสัตว์ป่า” หมายความว่า ร่างกาย หรือส่วนของร่างของสัตว์ป่าที่ตายแล้วหรือเนื้อของสัตว์ป่า ไม่ว่าจะได้ปิ้ง ต้ม รม ย่าง ตากแห้ง หมัก ดอง หรือทำอย่างอื่นเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และไม่ว่าจะชำแหละแยกออก หรืออยู่ในร่างของสัตว์ป่านั้น และให้หมายความรวมถึงเขา หนัง กระดูก กะโหลก ฟัน งา ขนาย นอ ขน เกล็ด เล็บ กระดอง เปลือก เลือด น้ำเหลือง น้ำเชื้อ หรือส่วนต่างๆ ของสัตว์ป่าที่แยกออกจากร่างของสัตว์ป่าไม่ว่าจะยังมีชีวิตหรือตายแล้ว

■ อนุสัญญาว่าด้วย การค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Faun and Flora: CITES) โดยการควบคุมการค้า (Trade) ซึ่งหมายถึงการควบคุมการนำเข้า (Import) การส่งออก (Export) หรือนำผ่าน (Transit) ซึ่งได้แบ่งระดับการให้ความคุ้มครอง ชนิดพันธุ์สัตว์เป็น บัญชี (Appendix) ได้แก่

(๑) ชนิดพันธุ์บัญชีหมายเลข ๑ (Appendix ๑) เป็นชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ จึงห้ามมิให้ทำการค้าในเชิงพาณิชย์ (Commercial purpose) โดยเด็ดขาด ยกเว้นเป็นกรณีพิเศษที่กำหนดไว้เท่านั้น เพราะต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นๆ เป็นสำคัญ เช่น หมีแพนด้า ช้างเอเชีย เสือโคร่ง เสือชีต้า ลิงอุรังอุตัง เป็นต้น

(๒) ชนิดพันธุ์บัญชีหมายเลข ๒ (Appendix II) เป็นชนิดพันธุ์ที่ยังไม่อยู่ในระดับที่ใกล้สูญพันธุ์ จึงอนุญาตให้ทำการค้าในเชิงพาณิชย์ (Commercial purpose) ได้ แต่ต้องมีมาตรการควบคุมไม่ให้เกิดความเสียหายต่อความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นในธรรมชาติ เช่น ฉลามขาว เต่าจักร เต่านา ลิ่นหรือนิ่ม นกแก้วโม่ง นกขุนทอง เป็นต้น

(๓) ชนิดพันธุ์บัญชีหมายเลข ๓ (Appendix III) เป็นชนิดพันธุ์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศที่ภาคีประเทศใดประเทศหนึ่งแล้วแจ้งขอความร่วมมือประเทศภาคีด้วยกันให้ช่วยควบคุมในการนำเข้า ซึ่งจะต้องได้รับการออกหนังสือรับรองหรือใบอนุญาตส่งออกจากประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิด ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองชนิดพันธุ์นั้นๆ ไม่ให้เกิดความเสียหายต่อความอยู่รอดในธรรมชาติจากการใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ดังกล่าว เช่น ไก่จุก (มาเลเซีย) หมาจิ้งจอก (อินเดีย) ควาย (เนปาล) นกแก้วคอแหวน (กานา) เป็นต้น

โดยสัตว์ป่าตามอนุสัญญาดังกล่าว พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ กำหนดให้เป็นสัตว์ควบคุม ซึ่งสัตว์ป่าควบคุมในปัจจุบัน ตามมาตรา ๒๓ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ได้กำหนดการนำเข้าหรือส่งออกต้องได้รับอนุญาต แต่การครอบครอง กฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งปัจจุบันยังไม่ได้มีประกาศรัฐมนตรีกำหนดให้การครอบครองสัตว์ป่าควบคุมจะต้องได้รับอนุญาตแต่อย่างใด (หากภายหลังมีประกาศรัฐมนตรีกำหนดให้สัตว์ป่าควบคุมชนิดใดเป็นประเภทที่การครอบครองและค้าต้องขออนุญาต หากไม่ได้รับอนุญาตก็จะมีความผิดตามมาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ในที่นี้จึงยังไม่ขอกล่าวถึงในประเด็นดังกล่าว)

รายละเอียดแนวทางการสอบสวนในแต่ละลักษณะความผิด

๑. ความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต

ความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่านั้น ปัจจุบัน กฎหมายกำหนดให้การครอบครองสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง และสัตว์ป่าควบคุมชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (ตัวสัตว์) จะต้องได้รับอนุญาต แต่เนื่องจากสัตว์ป่าควบคุมชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดที่การครอบครองจะต้องขออนุญาตนั้นยังไม่ได้กำหนดไว้ จึงทำให้การครอบครองสัตว์ป่าที่จะต้องขออนุญาตในปัจจุบัน จึงมีเฉพาะสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองเท่านั้น หากผู้ครอบครองไม่ได้รับอนุญาตย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๑๗ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ กรณีดังกล่าวรวมทั้งการครอบครองซากของสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองด้วย ซึ่งการสอบสวนมีประเด็นและการดำเนินการเช่นเดียวกับการครองครองสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง (ตัวสัตว์) จึงจะขอกล่าวแนวทางการสอบสวนรวมกันไปในคราวเดียวกัน

สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองบางชนิดกฎหมายกำหนดให้ขออนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ ซึ่งหากผู้ได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์โอนสัตว์ที่ได้จากการเพาะพันธุ์ให้กับผู้ใดแล้ว ผู้นั้นจะต้องนำสัตว์ดังกล่าวไปขออนุญาตครอบครองด้วย หากไม่ได้รับอนุญาตครอบครองจะมีความผิดในเรื่องการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้จากการเพาะพันธุ์ตามมาตรา ๑๘ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ เป็นคนละกรณีกับการครอบครองตามมาตรา ๑๗ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นกรณีของการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่ไม่ได้มาจากการได้รับอนุญาต ให้เพาะพันธุ์ จึงให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบกรณีดังกล่าว ให้ได้ความชัดเจนก่อนที่จะมีการแจ้งข้อหาผู้ต้องหา

๑.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

- **พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒**

มาตรา ๑๗ ห้ามมิให้ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากสัตว์ป่าดังกล่าว เว้นแต่

(๑) เป็นการครอบครองโดยผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ตามมาตรา ๓๓ หรือสวนสัตว์ที่หน่วยงานของรัฐจัดตั้งตามหน้าที่

(๒) เป็นการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ ของผู้รับใบอนุญาตดำเนินการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าตามมาตรา ๒๘ ที่มีไว้เพื่อการเพาะพันธุ์หรือได้มาจากการเพาะพันธุ์ หรือซากสัตว์ป่าดังกล่าว

(๓) เป็นกรณีตามมาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑

มาตรา ๑๘ ผู้ใดจะมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ ตามมาตรา ๘ ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์หรือซากสัตว์ป่าดังกล่าว ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี เว้นแต่เป็นการครอบครองตามใบอนุญาตค้าสัตว์ป่าโดยผู้รับใบอนุญาตค้าตามมาตรา ๓๐

มาตรา ๙๐ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนมาตรการควบคุมหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๐ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๗ มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๕๕ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษ ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงาน

ที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหา เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต มีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ป่า และเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของสัตว์ป่า เพื่อยืนยันว่าสัตว์ป่าที่ตรวจพบเป็นสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวหรือไม่ หรือมีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการครอบครองใดหรือไม่ พร้อมขอเอกสารประกอบการพิจารณา

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า สัตว์ป่าที่ตรวจพบนั้น เป็นสัตว์ป่าชนิดใด เป็นของสัตว์ป่าสงวน หรือคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว หรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีลำดับที่เท่าใด มีชื่อชนิดพันธุ์และชื่อวงศ์อย่างไร มีจำนวนเท่าไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิด ได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด ผู้ต้องหาได้นำของกลางมาจากที่ใด มีหลักฐานการซื้อขายหรือไม่อย่างไร หากซื้อขายผ่านสื่อออนไลน์ ซื้อขายจากสื่อใด ผู้ใดเป็นเจ้าของบัญชีสื่อออนไลน์นั้น

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้มีการจัดทำบัญชีสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าที่ตรวจยึดไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้จัดทำบัญชีรายการสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าที่ตรวจพบพร้อมระบุชนิดของสัตว์ในเบื้องต้น และถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ให้ประสานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเพื่อร่วมดำเนินการ

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหา นำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ.๒๕๔๖
- สำเนาบัญชีสัตว์ป่าสงวนท้าย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา

- กรณีสัตว์ป่าของกลางเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าสงวน แจ้งข้อหา **"มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต"** หรือ **"มีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต"** แล้วแต่กรณีตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๗

- กรณีสัตว์ป่าของกลางเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง แจ้งข้อหา **"มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต"** หรือ **"มีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต"** แล้วแต่กรณีตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๗

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้รับอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าวแล้วแต่กรณีหรือไม่ อย่างไร หรือมีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการครอบครองใดหรือไม่ พร้อมขอเอกสารประกอบสำนวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำสัตว์ป่าดังกล่าวมาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อไร มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด มีหลักฐานการได้มาหรือไม่อย่างไร หรือซื้อมาจากสื่อออนไลน์ ผู้ใดเป็นเจ้าของบัญชีสื่อออนไลน์ดังกล่าว

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด เริ่มทำมาตั้งแต่เมื่อใด หากเป็นของผู้อื่นผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานนั้น ต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวน มีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดของสัตว์ป่า จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ได้ความว่า ของกลางที่ตรวจยึดเป็นสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่าประเภทใด เป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง และคัดสำเนากฎกระทรวงประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๑.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าและซากของสัตว์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช รับของกลางไปเก็บรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้น หากสัตว์ได้รับบาดเจ็บหรืออ่อนเพลีย

(๒) ประสานเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ร่วมกันตรวจสอบเอกสารหลักฐานการอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าว

(๓) ตรวจสอบชนิด จำนวน ของสัตว์ป่าเบื้องต้น พร้อมจัดทำบัญชีรายละเอียดให้ครบถ้วน บัญชีของกลางให้ผู้ถูกจับและผู้จับกุมร่วมลงชื่อต่อท้ายบัญชีดังกล่าวด้วย

(๕) จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ

(๖) หากเป็นการซื้อขายผ่านสื่อออนไลน์ ให้ตรวจสอบเจ้าของบัญชีสื่อออนไลน์ว่าเป็นของผู้ใด และขยายผลการสอบสวนไปยังเจ้าของบัญชีต่อไป

(๗) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดสัตว์ป่า ตรวจพิสูจน์ของกลาง พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๘) รวบรวมเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ.๒๕๔๖
- สำเนาบัญชีสัตว์ป่าสงวนท้าย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

๒. ความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

ความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่านั้น ปัจจุบัน กฎหมายกำหนดให้การค้าสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง และสัตว์ป่าควบคุมชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด จะต้องได้รับอนุญาต แต่เนื่องจากสัตว์ป่าควบคุมชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดที่การค้าจะต้องขอนั้นยังไม่ได้กำหนดไว้ จึงทำให้การค้าสัตว์ป่าที่จะต้องขออนุญาตในปัจจุบันจึงมีเฉพาะสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองเท่านั้น หากผู้ค้าไม่ได้รับอนุญาตย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๒๙ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ กรณีดังกล่าวรวมทั้งการค้าซาก และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองด้วย ซึ่งการสอบสวนมีประเด็นและการดำเนินการเช่นเดียวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง (ตัวสัตว์) จึงจะขอกล่าวแนวทางการสอบสวนรวมกันไปในคราวเดียวกัน

สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองบางชนิด กฎหมายกำหนดให้ขออนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ ซึ่งหากมีผู้นำสัตว์ป่าที่ได้จากการอนุญาตให้เพาะพันธุ์มาค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต จะมีความผิดในเรื่องการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่ได้จากการเพาะพันธุ์ตาม มาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ เป็นคนละกรณีกับการค้าตามมาตรา ๒๙ ซึ่งเป็นการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่ไม่ได้มาจากการได้รับอนุญาตให้เพาะพันธุ์ จึงให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบกรณีดังกล่าวให้ได้ความชัดเจนก่อนที่จะมีการแจ้งข้อหาผู้ต้องหา

การค้าสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าวนั้น หากข้อเท็จจริงพบว่ามีการครอบครองก่อนที่จะมีการค้า นอกจากจะดำเนินคดีในข้อหาค้าแล้ว

ยังต้องดำเนินคดีในข้อหาครอบครองอีกข้อหาด้วย เว้นแต่กรณี การค้าผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้การครอบครองผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าดังกล่าวเป็นความผิดแต่อย่างใด

๒.๑ หลักกฎหมายที่ควรทราบ

■ **พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒**

มาตรา ๔ “ค้า” หมายความว่า ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย แจก หรือโอนกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า และให้หมายความรวมถึงมีหรือแสดงไว้ซึ่งสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าเพื่อการค้า การประกาศหรือโฆษณาหรือนำเสนอทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือสื่อใดๆ เพื่อการค้าด้วย

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้ผู้ใดค้าสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าดังกล่าว

มาตรา ๓๐ ผู้ใดจะค้าสัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ตามมาตรา ๘ สัตว์ป่าควบคุมตามมาตรา ๙ เฉพาะชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซากสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าดังกล่าว ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

มาตรา ๘๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๒๙ ถ้ากระทำต่อสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒ มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๙ ถ้ากระทำต่อสัตว์ป่าสงวน ซากสัตว์ป่าสงวน หรือผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่าสงวน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒.๒ ประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา

เมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาร้องทุกข์ หรือมีบุคคลมากล่าวโทษ หรือมีหนังสือร้องทุกข์ ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ ไว้เป็นผู้กล่าวหาตามหลักการของการสอบสวนทั่วไป เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาตมีประเด็นที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) ผู้กล่าวหาหรือผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ป่า และเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของสัตว์ป่า เพื่อยืนยันว่าสัตว์ป่าที่ตรวจพบเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าวหรือไม่ หากได้สอบสวนบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวหา เช่น สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมไว้เป็นผู้กล่าวหา ก็ควรจะต้องสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไว้เป็นผู้กล่าวหาที่ ๒ หรือสอบสวนไว้ในฐานะพยาน

(๒) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจพบการกระทำผิดที่ไหน เมื่อใด ผู้ต้องหากระทำผิดกี่คน ทำด้วยตนเองหรือรับเป็นลูกจ้างหรือมีผู้จ้างวานให้กระทำ ผู้ใดเป็นผู้จ้างวาน ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การอย่างไร

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า พบผู้ต้องหาค้าสัตว์ป่าโดยวิธีการใด ขายในร้านหรือทางสื่อออนไลน์ หรือประกาศขายโดยวิธีใด

(๔) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาได้มีการขออนุญาตและได้รับอนุญาตให้ค้าซึ่งสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ของสัตว์ป่าดังกล่าวหรือไม่ พร้อมขอเอกสารประกอบการพิจารณา

(๓) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า สัตว์ป่าที่ตรวจพบนั้น เป็นสัตว์ป่าชนิดใด เป็นของสัตว์ป่าสงวน หรือคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์ป่าดังกล่าวหรือไม่ หากเป็นอยู่ในบัญชีลำดับที่เท่าใด มีชื่อชนิดพันธุ์และชื่อวงศ์อย่างไร มีจำนวนเท่าไร

(๕) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ก่อนพบการกระทำผิดได้สืบทราบมาอย่างไร วัน เดือน ปี และเวลาที่พบเห็นการกระทำผิด ผู้ต้องหาได้นำของกลางมาจากที่ใด หากพบว่าการครอบครองหรือการค้าของผู้ที่มอบหรือขายของกลางให้ผู้ต้องหามีการกระทำผิดให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดดังกล่าวด้วย

(๖) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ตรวจยึดอุปกรณ์ เครื่องมือใด ยานพาหนะใด เป็นของกลางประกอบคดีหรือไม่ และของกลางดังกล่าวเป็นของผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้กล่าวหาให้ได้ความว่า ได้มีการจัดทำบัญชีสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว ที่ตรวจยึดไว้หรือไม่ หากผู้กล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้จัดทำบัญชีของกลางที่ตรวจพบพร้อมระบุชนิดของสัตว์ป่าในเบื้องต้นและถ่ายภาพประกอบ หากผู้กล่าวหาไม่ใช่เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ให้ประสานเจ้าหน้าดังกล่าวเพื่อร่วมดำเนินการ

(๘) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ผู้กล่าวหานำเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ.๒๕๔๖
- สำเนาบัญชีสัตว์ป่าสงวนท้าย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

(๙) สอบสวนผู้กล่าวหาในประเด็น จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๓ ประเด็นการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับคดีเกี่ยวกับการครอบครองสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น มีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) แจ้งข้อกล่าวหา/พฤติการณ์/รายละเอียดในการกระทำผิดของผู้ต้องหา

(๒) แจ้งข้อกล่าวหากับผู้ต้องหาในข้อหา

- กรณีสัตว์ป่าของกลางเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าสงวน หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าสงวน แจ้งข้อหา **“ค้าและมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต”** หรือ **“ค้าและมีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต”** หรือ **“ค้าผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต”** แล้วแต่กรณี ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๗ และ ๒๙

- กรณีสัตว์ป่าของกลางเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง แจ้งข้อหา **“ค้าและมีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต”** หรือ **“ค้าและมีไว้ในครอบครองซึ่งซากของสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต”** หรือ **“ค้าผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต”** แล้วแต่กรณี ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๑๗ และ ๒๙

(๓) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะให้การอย่างไร ชั้นจับกุมให้การอย่างไร

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ได้รับอนุญาตให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าวแล้วแต่กรณีหรือไม่ อย่างไร พร้อมขอเอกสารประกอบสำนวน

(๕) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า นำสัตว์ป่าดังกล่าวมาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อไร มีไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด

(๖) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า มีผู้ใดเป็นผู้ร่วมกระทำผิดบ้าง ทำเองหรือรับจ้างผู้ใด

(๗) สอบสวนผู้ต้องหาให้ได้ความว่า ใช้วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ หรือเครื่องมือใดในการกระทำผิด วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะดังกล่าวเป็นของผู้ใด เริ่มทำมาตั้งแต่เมื่อใด หากเป็นของผู้อื่นผู้นั้นมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

(๘) สอบสวนผู้ต้องหาในประเด็นจะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๔ ประเด็นการสอบสวนพยาน

การสอบสวนพยานนั้น ต้องพิจารณาแล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้อง สำหรับพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้ที่ร่วมตรวจยึด หรือร่วมจับกุมกับผู้กล่าวหา ประเด็นในการสอบสวน มีประเด็นเช่นเดียวกับประเด็นการสอบสวนผู้กล่าวหา ในลักษณะสอดคล้องต้องกัน และในการสอบสวนพยานการดำเนินการเป็นไปเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป สำหรับความผิดเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นมีประเด็นที่ควรต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีก ดังนี้

(๑) สอบสวนเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไว้เป็นพยาน ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนบุคคลอื่นไว้เป็นผู้กล่าวหาไว้แล้ว ส่วนประเด็นในการสอบสวนเช่นเดียวกับการสอบสวนผู้กล่าวหา

(๒) สอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ชนิดของสัตว์ป่า จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ได้ความว่า ของกลางที่ตรวจยึดเป็นสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่าประเภทใดเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง และคัดสำเนากฎกระทรวงประกอบสำนวนการสอบสวน พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๔) สอบสวนพยานในประเด็น ได้มอบเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีบ้างหรือไม่

(๕) สอบสวนพยานในประเด็น จะอ้าง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นใดในคดีนี้เป็นพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

๒.๕ การดำเนินการของพนักงานสอบสวน

คดีเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ในการรับแจ้งและการดำเนินการเบื้องต้นปฏิบัติเช่นเดียวกับการรับแจ้งและรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาทั่วไป และควรต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมอีก เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนตามแต่กรณี เช่น

(๑) ประสานเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช รับของกลางไปเก็บรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้นหากสัตว์ได้รับบาดเจ็บหรืออ่อนเพลีย

(๒) ประสานเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ร่วมกันตรวจสอบเอกสารหลักฐานการอนุญาต ให้มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือครอบครองซากของสัตว์ป่าดังกล่าว

(๓) ตรวจสอบชนิด จำนวน ของสัตว์ป่าเบื้องต้น พร้อมจัดทำบัญชีรายละเอียดให้ครบถ้วน บัญชีของกลางให้ผู้ถูกจับและผู้จับกุมร่วมลงชื่อต่อท้ายบัญชีดังกล่าวด้วย

(๕) จัดทำแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่เกิดเหตุ

(๖) หากเป็นการซื้อขายผ่านสื่อออนไลน์ ให้ตรวจสอบเจ้าของบัญชีสื่อออนไลน์ว่าเป็นของผู้ใด และขยายผลการสอบสวนไปยังเจ้าของบัญชีต่อไป

(๗) ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ชนิดสัตว์ป่า ตรวจพิสูจน์ของกลาง พร้อมนำรายงานผลการตรวจพิสูจน์ประกอบสำนวนการสอบสวน

(๘) รวบรวมเอกสารหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหา ประกอบด้วย

- สำเนากฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ.๒๕๔๖
- สำเนาบัญชีสัตว์ป่าสงวนท้าย พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

บทที่ ๕
การสอบสวนความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่พบเห็นบ่อยๆ จะไม่ได้เป็นความผิดตามกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่มักจะเป็นความผิดที่เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือหลายกรรมต่างกัน ยิ่งเป็นคดีที่มีผู้กระทำผิดเป็นเครือข่ายในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรม มีความสลับซับซ้อน ก็จะยิ่งทำให้การสืบสวนสอบสวนมีความยากลำบากมากขึ้น ซึ่งมีกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ซึ่งมีการแก้ไขเพื่อให้เกิดความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนี้ แตกต่างจากการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาทั่วไป หากพนักงานสอบสวนไม่ได้ติดตามความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้พนักงานสอบสวนขาดความชำนาญ ซึ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีเป็นจำนวนมาก คณะผู้จัดทำได้หยิบยกเอาตัวอย่างการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นบ่อยและที่สำคัญพอจะเป็นแนวทางให้กับพนักงานสอบสวนนำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติหน้าที่ ดังจะได้ยกตัวอย่าง ต่อไปนี้

๑. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับช้าง

กฎหมายเกี่ยวกับช้างที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ได้แก่ พ.ร.บ.งาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘ และ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ซึ่งทั้ง ๒ กรณี มีหลักสำคัญในการบังคับใช้ ได้แก่ พ.ร.บ.งาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘ ใช้บังคับกับช้างที่ขึ้นทะเบียนเป็นสัตว์พาหนะ ทั้งตัวช้าง งาช้าง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้าง (อีกนัยหนึ่งคือช้างบ้าน มิใช่ช้างป่า) ส่วน พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ใช้บังคับกับช้างป่า ซึ่งถือเป็นสัตว์คุ้มครอง ในส่วนของช้างป่า ประเด็นในการสอบสวน ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๔ ในเรื่องการครอบครองสัตว์ป่าคุ้มครอง

ปัจจุบันมีการนำช้างเร่ร่อนมาใช้งานในลักษณะที่ไม่เหมาะสม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ประกาศ เรื่อง การนำช้างเร่ร่อนและใช้งานที่ไม่เหมาะสมเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบการนำช้างเร่ร่อนและใช้งานไม่เหมาะสม โดยมีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

(๑) พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ.๒๔๘๒

- มาตรา ๒๑ ฐาน ครอบครองสัตว์พาหนะโดยไม่มีตั๋วรูปพรรณ หรือมีแต่ไม่ถูกต้องกับตัวสัตว์ กำหนดโทษตามมาตรา ๓๐ ปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) พ.ร.บ.รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.๒๕๓๕

- มาตรา ๑๔ ฐาน ปล่อยสัตว์ นำสัตว์ หรือจูงสัตว์ไปตามถนนหรือเข้าไปในบริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ประกาศห้ามไว้หรือปล่อยให้สัตว์ถ่ายมูลตามถนนและมิได้ขจัดมูลดังกล่าวให้หมดไป กำหนดโทษตามมาตรา ๕๒ ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

(๓) พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕

- มาตรา ๒๕ ฐานก่อให้เกิดเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะ กำหนดโทษตามมาตรา ๗๔ จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๔) พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๔๙๙

- มาตรา ๑๒ ฐานเคลื่อนย้ายสัตว์ เข้าในหรือผ่านเขตปลอดโรคระบาด โดยไม่ได้รับอนุญาต กำหนดโทษตามมาตรา ๔๒ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรา ๑๗ ฐานเคลื่อนย้ายสัตว์ภายในเขตหรือเข้าในหรือออกนอกเขตโรคระบาด โดยไม่ได้รับอนุญาต กำหนดโทษตามมาตรา ๔๒ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

(๕) พ.ร.บ.ทางหลวง พ.ศ.๒๕๓๕

- มาตรา ๔๖ ฐาน ขี่ จูง ไล่ต้อน ปล่อย หรือเลี้ยงสัตว์บนทางจราจร ทางเท้า หรือไหล่ทาง กำหนดโทษตามมาตรา ๗๒ จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

(๖) พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒

- มาตรา ๑๑๑ ฐานขี่ จูง ไล่ต้อนหรือปล่อยสัตว์ไปบนทางในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจรและไม่มีผู้ควบคุมเพียงพอ กำหนดโทษตามมาตรา ๑๔๘ ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

(๗) ประมวลกฎหมายอาญา

- มาตรา ๓๘๑ ฐานกระทำการทารุณต่อสัตว์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรา ๓๘๒ ฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรา ๓๙๗ ฐานทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

(๘) พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ (กรณีช้างเป็นสัตว์ป่า)

- มาตรา ๑๗ ฐาน มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับช้างที่เป็นสัตว์พาหนะนั้น ในการขึ้นทะเบียนสัตว์พาหนะมีขั้นตอนปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(๑) พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ.๒๔๘๒

(๒) กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความใน พ.ร.บ.สัตว์พาหนะ พ.ศ.๒๔๘๒

(๓) ระเบียบการสัตว์พาหนะ พ.ศ.๒๔๘๒

(๔) ประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๔๘๒ เรื่อง แต่งตั้งปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นนายทะเบียนสัตว์พาหนะประจำกิ่งอำเภอ

นิยาม

(๑) สัตว์พาหนะ หมายถึง สัตว์ ๖ ประเภท ที่ต้องจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณ คือ ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ลา

(๒) ตำหนิรูปพรรณ หมายถึง ลักษณะสัณฐานโดยเฉพาะของสัตว์พาหนะแต่ละตัวซึ่งเป็นอยู่เองหรือซึ่งทำให้มีขึ้นใช้เป็นเครื่องหมาย

(๓) ตั๋วรูปพรรณ หมายถึง เอกสารแสดงตำหนิรูปพรรณสัตว์พาหนะ

(๔) นายทะเบียน หมายถึง นายอำเภอ หรือผู้ทำการแทน หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง

(๕) เจ้าพนักงานหมายถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และนายทะเบียนสัตว์พาหนะ

(๖) สัตว์พาหนะที่ต้องจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณ ได้แก่

(๖.๑) ช้างเมื่อมีอายุย่างเข้าปีที่แปด

(๖.๒) สัตว์อื่นนอกจากโคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่หก

(๖.๓) สัตว์ใดได้ใช้ขับขี่ลากเข็ญหรือใช้งานแล้ว

(๖.๔) สัตว์ใดมีอายุย่างเข้าปีที่สี่ เมื่อจะนำออกนอกราชอาณาจักร

(๖.๕) โคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่หก เมื่อจะทำการโอนกรรมสิทธิ์ เว้นแต่ในกรณีรับมรดก

สัตว์พาหนะที่ไม่อยู่ในข้อบังคับให้ต้องจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณดังกล่าวข้างต้น จะขอจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณก็ได้

ขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนตั๋วรูปพรรณสัตว์พาหนะ

(๑) การจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณสัตว์พาหนะ มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

(๑.๑) เจ้าของสัตว์พาหนะหรือผู้แทน พร้อมด้วยผู้ใหญ่บ้านหรือพยานนำสัตว์มาขอจดทะเบียนทำตั๋วรูปพรรณต่อนายทะเบียนท้องที่

(๑.๒) นายทะเบียนตรวจสอบหรือสอบสวนการได้สัตว์พาหนะนั้นมาด้วยความสุจริตหรือไม่ เช่น ตรวจสอบว่าสัตว์นั้นได้มีการขึ้นบัญชีตามแบบ ส.พ.๑๘ (บัญชีสัตว์ประจำคอกซึ่งยังไม่ได้ทำตั๋วรูปพรรณ) หรือ ส.พ.๑ (บัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตั๋วรูปพรรณ) หรือไม่ หรือสอบสวนพฤติกรรมอื่น

(๑.๓) เมื่อตรวจสอบแล้วเห็นว่าเจ้าของสัตว์ได้สัตว์พาหนะมาโดยสุจริต ให้นายทะเบียนบันทึกรายละเอียดลงในทะเบียนและต้นขั้วตั๋วรูปพรรณสัตว์พาหนะตามแบบ ส.พ.๕, ส.พ.๖, ส.พ.๗ หรือ ส.พ.๘ ทั้งสองตอน

(๑.๔) นายทะเบียนลงลายมือชื่อและประทับตราประจำตำแหน่งทั้ง ๒ ตอน

(๑.๕) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎกระทรวง

(๑.๖) มอบ ส.พ.๕, ส.พ.๖, ส.พ.๗ หรือ ส.พ.๘ ตอนที่ ๒ ให้เจ้าของสัตว์พาหนะเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน

(๑.๗) นายทะเบียนเก็บต้นขั้ว ส.พ.๕, ส.พ.๖, ส.พ.๗ หรือ ส.พ.๘ ตอนที่ ๑ ไว้เป็นหลักฐาน

พ.ร.บ.งาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ช้าง” หมายความว่า ช้างที่เป็นสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ

“งาช้าง” หมายความว่า งา ขนาย หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาหรือขนายของช้าง ทั้งที่ยังมีชีวิตหรือที่ตายแล้ว

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งงาช้าง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี

แผนผังแสดงความผิดตาม พ.ร.บ.งาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘

พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘

มาตรา ๓
"ช้าง" หมายความว่า ช้างที่เป็นสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ
"งาช้าง" หมายความว่า งา ขนาย หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาหรือขนายของช้าง ทั้งที่ยังมีชีวิตหรือที่ตายแล้ว ฯลฯ

มาตรา ๕ ให้การนำเข้า ส่งออกหรือนำผ่าน ซึ่งงาช้างต้องได้รับอนุญาตและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๓ จำคุกไม่เกิน ๓ ปี/ไม่เกิน ๖ ล้านบาท/ทั้งจำทั้งปรับ

กรณีมีเหตุอันควรสงสัย อธิบดีฯ มีอำนาจสั่งให้นำเอกสารหรือหลักฐานพิสูจน์ว่าเป็นงาช้างที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ งาช้างนั้นตกเป็นของแผ่นดินและต้องส่งมอบกรมอุทยานฯ (สั่งให้พิสูจน์โดยตรวจ DNA ได้) เหตุอันควรสงสัย ได้แก่
(๑) เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับงาช้างมีข้อพิรุธ เช่น มีการปลอมแปลงแก้ไข ลบเลือน หรือมีรายละเอียดต่างๆ ที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ สอดคล้องกับสภาพของงาช้างนั้น
(๒) ลักษณะ ขนาด น้ำหนัก รูปร่าง จำนวน ไม่สอดคล้องกับบัญชีชนิด และจำนวนงาช้าง ข้อชี้แจงหรือเอกสารการได้มาซึ่งงาช้างนั้น
(๓) มีการแจ้งเหตุหรือมีข้อร้องเรียนที่มีผู้แจ้งหรือผู้ร้องเรียนชัดเจน สามารถตรวจสอบได้และมีข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ
(๔) มีข้อมูลหรือมีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือที่ได้มาจากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่างาช้างนั้นมิใช่งาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ

มาตรา ๔, มาตรา ๑๘ ให้การค้างาช้างต้องได้รับอนุญาตและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนด ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๓ จำคุกไม่เกิน ๓ ปี/ไม่เกิน ๖ ล้านบาท/ทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖ มาตรา ๑๙ ให้การครอบครองงาช้างต้องแจ้งการครอบครองต่อเจ้าหน้าที่ ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๔ ปรับไม่เกิน ๓ ล้านบาท

มาตรา ๗ ให้ผู้ครอบครองงาช้างต้องแจ้ง การโอน การเปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง การแปรสภาพหรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้าง ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๔ ปรับไม่เกิน ๓ ล้านบาท

มาตรา ๘ ให้ รมต. ประกาศยกเว้น การแจ้งการครอบครองงาช้าง โดยให้ยกเว้น
- หน่วยงานของรัฐทุกลักษณะและขนาด
- บุคคลทั่วไปยกเว้นเฉพาะการครอบครองผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้สอยส่วนตัว (ประเภทละไม่เกิน ๒ ชิ้น/คน รวมทุกประเภทไม่เกิน ๔ ชิ้น/คน และรวมทั้งครัวเรือนไม่เกิน ๑๒ ชิ้น/ครัวเรือน และรวมน้ำหนักไม่เกิน ๐.๕ กก./ครัวเรือน)

มาตรา ๙, ๑๑, ๑๒ ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อการตรวจสอบและปราบปราม ตาม พ.ร.บ.นี้ (ตรวจสอบ ค้น อายัด ยึด จับกุม)

มาตรา ๑๐ ให้ผู้เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติการตาม พ.ร.บ.นี้ ฝ่าฝืนมีโทษตาม ม.๑๕ ปรับไม่เกิน ๕ หมื่นบาท

มาตรา ๑๖, ๑๗ ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบโดยมีอำนาจเปรียบเทียบปรับกรณีความผิดที่มีโทษปรับอย่างเดียว

มาตรา ๒๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการ พ.ร.บ.นี้

การแจ้งการครอบครองงาช้าง

ช้างแอฟริกา (พ.ร.บ.สงวนฯ) (๑๔ มี.ค. ๕๘)
เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ตั้งแต่ ๑๕ มี.ค. ๕๘
หากไม่ได้รับอนุญาต ห้ามล่า/ครอบครอง/เพาะพันธุ์ตัวช้างฯ ซากช้างฯ
ห้ามค้า/นำเข้า/ส่งออก/นำผ่าน ตัวช้างฯ ซากช้างฯ ผลิตภัณฑ์ฯ
ฝ่าฝืน จำคุกไม่เกิน ๔ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔ หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
(งาช้างฯ ถือเป็นซากฯ)

แจ้ง การครอบครอง
๑๔ มี.ค. - ๑๑ มิ.ย. ๕๘

มีหลักฐานถูกต้องหรือพิสูจน์ได้ว่ามีอยู่ก่อนปี ๒๕๓๕ ครอบครองต่อไปได้

ไม่มีหลักฐาน ตกเป็นของแผ่นดิน ส่งมอบกรมอุทยานฯ

ไม่แจ้งภายในกำหนด ครอบครองตัวช้าง ซากช้าง ผิด ม.๑๙
จำคุกไม่เกิน ๔ ปี ปรับไม่เกิน ๔ หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

งาช้างบ้าน (พ.ร.บ.งาช้างฯ) (๒๒ ม.ค. ๕๘)
(งาช้างบ้าน + ผลิตภัณฑ์จากงาช้างบ้าน)

ข้อยกเว้นการแจ้งครอบครอง ม.๘
- การครอบครองของหน่วยงานของรัฐ
- การครอบครองของบุคคลทั่วไป โดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า อย่างละไม่เกิน ๒ ชิ้น/คน รวมไม่เกิน ๔ ชิ้น/คน รวมไม่เกิน ๑๒ ชิ้น/ครัวเรือน และรวมน้ำหนักไม่เกิน ๐.๕ กก.

มีอยู่ก่อน ๒๒ ม.ค. ๕๘ แจ้งการครอบครอง ภายใน ๒๑ มิ.ย. ๕๘

ได้มาตั้งแต่ ๒๒ ม.ค. ๕๘ แจ้งการครอบครอง ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้มา

ฝ่าฝืนครอบครองงาช้างบ้านเกินจำนวนยกเว้น ตาม ม.๘ โดยไม่แจ้งครอบครอง
ปรับไม่เกิน ๓ ล้านบาท

๒. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับแร่

แนวทางการสอบสวน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ เมื่อ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐

แร่ หมายความว่า ทรัพยากรที่เป็นอนินทรีย์วัตถุ มีส่วนประกอบทางเคมีกับลักษณะทางฟิสิกส์แน่นอน หรือเปลี่ยนแปลงได้เล็กน้อย ไม่ว่าจะต้องถลุง หรือหลอม ก่อนใช้หรือไม่ และหมายความรวมตลอดถึง ถ่านหิน หินน้ำมัน หินอ่อน โลหะ และตะกรันที่ได้จากโลหกรรม น้ำเกลือใต้ดิน หินตามที่กฎกระทรวงกำหนดเป็นหินประดับหรือหินอุตสาหกรรม และดินหรือทรายตามที่กฎกระทรวงกำหนดเป็นดินอุตสาหกรรมหรือทรายอุตสาหกรรม

ประเภทของหินประดับ (ตามกฎกระทรวง กำหนดหินเป็นหินประดับหรือหินอุตสาหกรรมและดินหรือทรายเป็นดินอุตสาหกรรมหรือทรายอุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๖๓ ลง ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓) รวม ๑๐ ชนิด ได้แก่

- หินกรวดมน
- หินกรวดเหลี่ยม
- หินแกรนิต
- หินชนวน
- หินทราย
- หินทราเวอร์ทีน
- หินนาคกระสวย
- หินไนส์
- หินบะซอลต์
- หินปูน

ประเภทหินอุตสาหกรรม คือ หินประดับซึ่งมีคุณภาพไม่เหมาะสมที่จะทำเป็นหินประดับ และหินชนิดอื่นนอกจากหินประดับ เป็นหินอุตสาหกรรม

ประเภทดินอุตสาหกรรม ได้แก่

- ดินขาว
- ดินซีเมนต์
- ดินทนไฟ
- ดินเบา ไดอะทอไมต์ หรือ ไดอะตอมเมเชียสเอิร์ท
- ดินมาร์ล เว้นแต่ดินทาร์ลที่นำไปผ่านกระบวนการแต่งดินสอพองเพื่อประโยชน์ในอุตสาหกรรมพื้นบ้าน
- ดินเหนียวสี เว้นแต่ดินเหนียวสีที่ใช้เพื่อประโยชน์ในงานหัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมพื้นบ้าน
- บอลล์เคลย์
- ประเภททรายอุตสาหกรรม ได้แก่ ทรายแก้ว หรือ ทรายซิลิกา

ขั้นตอนการตรวจสอบการทำเหมืองแร่ในเขตพื้นที่ป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

การทำเหมืองแร่ตาม พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕๓ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑. การทำเหมืองประเภท ๑ คือ การทำเหมืองไม่เกิน หนึ่งร้อยไร่

๒. การทำเหมืองประเภท ๒ คือ การทำเหมือง ไม่เกิน หกร้อยยี่สิบห้าไร่

๓. การทำเหมืองประเภท ๓ คือ การทำเหมืองที่ไม่ใช่ประเภท ๑ หรือ ประเภท ๒ และการทำเหมืองในทะเลและการทำเหมืองใต้ดิน

(ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การแบ่งประเภทการทำเหมือง พ.ศ.๒๕๖๐ ลง ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๐)

พื้นที่ประทานบัตร

- ตรวจสอบประทานบัตรอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ (เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมท้องที่, อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่)

- การขออนุญาตใช้พื้นที่ป่าจะต้องมีใบอนุญาตให้แผ้วถางป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ หรือหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ แล้วแต่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใด (กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้อนุญาต)

- ต้องมีแผนที่ที่แสดงพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต

- จะต้องมีใบอนุญาต เครื่องมือ เครื่องใช้อุปกรณ์ในการทำเหมืองแร่และคนงานเกินจากได้รับอนุญาตหรือไม่

การตั้งโรงงาน

- การตั้งโรงงานถลุงแร่ ร่อนแร่ ล้างแร่โลหกรรม (กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นผู้อนุญาต)

พื้นที่โครงการทำเหมืองแร่ และแผนผังจะต้องมีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะพื้นที่ภูมิประเทศในเขตคำขอประทานบัตร

- ลักษณะของแหล่งแร่ ชนิดของแร่
- วิธีการทำเหมืองแร่และการแต่งแร่
- แผนที่ถูกต้องตามมาตราส่วน
- แบบรูปทำนบ ประตูระบายน้ำ
- ชนิด ขนาด จำนวน เครื่องจักรและอุปกรณ์ รวมทั้งจำนวนคนงาน
- วิธีการชักน้ำ มาใช้ในการทำเหมืองแร่
- วิธีการเก็บขังน้ำขุ่นข้น หรือมูลดินทราย และวิธีระบายน้ำ
- แนวข้างทางหลวง ทางสาธารณะ

- ก่อนเปิดทำเหมือง ผู้ถือประทานบัตรต้องนำพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบการเตรียมการเพื่อการทำเหมืองที่ได้รับอนุญาตเสียก่อน เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากกรมทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ให้เปิดการทำเหมืองแล้วจึงจะเปิดการทำเหมืองได้

- ผู้ถือประทานบัตรต้องกรอกรายการให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

- ต้องส่งแผนที่ ประจำเดือนแสดงการทำเหมืองตามความเป็นจริงต่อทรัพยากรท้องที่

การดำเนินการกับผลผลิตแร่ของกลาง

(๑) สอบสวนให้ได้ความถึงการซื้อแร่ และได้มาของแร่ ผู้ซื้อ/ผู้ได้มาปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- ต้องรับซื้อแร่ ตามชนิด จำนวน และน้ำหนักที่ระบุในเอกสารที่ออกให้ตามความใน มาตรา ๙๘ แห่ง พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการซื้อแร่ การขายแร่ การครอบครองแร่ การเก็บแร่ และการขนแร่ พ.ศ.๒๕๖๑

- ต้องเก็บแร่ ในสถานที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ซื้อแร่ หรือสถานที่เก็บแร่ที่ได้รับอนุญาต

- ต้องกรอกรายการรับมอบแร่ พร้อมลายมือชื่อกำกับในการรับมอบแร่

- ต้องกรอกรายการในบัญชีตามแบบพิมพ์ ที่กรมทรัพยากรกำหนด

- ต้องยื่นรายงานประจำเดือนแสดงรายการ ซื้อแร่ และจำนวนแร่คงเหลือตามแบบพิมพ์

- ต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการซื้อแร่ไว้ ณ สถานที่ซื้อแร่ หรือสถานที่เก็บแร่

- ต้องให้ข้อเท็จจริง และรายละเอียดที่เกี่ยวกับการซื้อแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๒) สอบสวนให้ได้ความถึงการขายแร่ ผู้มีสิทธิขายแร่ ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี ผู้ขายแร่ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- ต้องมอบเอกสาร ตามมาตรา ๙๘ (๑), (๒) หรือ (๓)

- ต้องแสดงใบอนุญาตร่อนแร่แก่ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่
- ต้องกรอกรายการในบัญชีตามแบบพิมพ์ของกรมทรัพยากรธรณีกำหนด
- ต้องยื่นรายงานประจำเดือนแสดงรายการขายแร่ และจำหน่ายแร่คงเหลือ
- ต้องให้ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการขายแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๓) สอบสวนให้ได้ความถึงการเก็บแร่ ผู้เก็บแร่ได้ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- การเก็บแร่ในสถานที่เก็บแร่ ต้องแสดงบริเวณที่กองแร่แต่ละกอง พร้อมทั้งจัดให้มีป้ายข้อความเป็นสถานที่เก็บแร่ชนิดใดของผู้ใด
- ต้องไม่ยอมให้บุคคลอื่นเก็บแร่ในสถานที่เก็บแร่ที่ได้รับอนุญาต
- ต้องกรอกรายการในบัญชีตามแบบพิมพ์ของ กรมทรัพยากรธรณี กำหนดทุกครั้งที่นำแร่มาเก็บหรือนำแร่ออกจากสถานที่เก็บ
- ต้องยื่นรายงานประจำเดือน แสดงการนำแร่เข้ามาเก็บ นำแร่ออกและจำนวนคงเหลือ แสดงการนำแร่เข้ามาเก็บ นำแร่ออก และจำนวนคงเหลือในสถานที่เก็บแร่
- ต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเก็บแร่ไว้ ณ สถานที่เก็บแร่
- ต้องให้ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) สอบสวนให้ได้ความถึงการครอบครองแร่ ผู้ครอบครองแร่ได้ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- ต้องแสดงสถานที่เก็บแร่ในครอบครอง พร้อมทั้งจัดให้มีป้ายข้อความว่ากองใดเป็นแร่ชนิดใดกำกับไว้ให้ชัดเจน
- ต้องกรอกรายการตามแบบพิมพ์ของกรมทรัพยากรกำหนด ทุกครั้งที่มีการจำหน่ายโอนแร่ในครอบครอง
- ต้องยื่นรายงานประจำเดือน แสดงการมีแร่ไว้ในครอบครอง จำหน่าย จำนวนแร่คงเหลือตามแบบพิมพ์ที่กรมทรัพยากรธรณีกำหนด ต่อทรัพยากรธรณีท้องที่ภายในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไป
- ต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีแร่ไว้ในครอบครอง ณ สถานที่ระบุไว้ในใบอนุญาต
- ต้องให้ข้อเท็จจริง รายละเอียดเกี่ยวกับการครอบครองแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๕) สอบสวนให้ได้ความถึงการขนแร่ ผู้ขนแร่ได้ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

- ต้องขนแร่ไปตามเส้นทางที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตขนแร่
- ต้องนำใบอนุญาตขนแร่ต้นฉบับ กำกับไปพร้อมกับการขนแร่
- การพักแร่ระหว่างทางจะพักได้ เฉพาะในสถานที่และภายในระหว่างเวลาที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตขนแร่
- ต้องให้ข้อเท็จจริงรายละเอียดเกี่ยวกับการขนแร่ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่
- ในกรณีผู้รับใบอนุญาตขนแร่ ไม่อาจส่งมอบแร่ ณ สถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตขนแร่ เพื่อให้ผู้รับมอบแร่บันทึกและลงลายมือชื่อกำกับไว้ในใบอนุญาตขนแร่ ต้องแจ้งให้ทรัพยากรท้องที่ทราบก่อนใบอนุญาตขนแร่จะสิ้นอายุ

หลักกฎหมายและบทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๒ ห้ามมิให้ผู้ใดทำเหมืองในที่ใด ไม่ว่าที่ซึ่งทำเหมืองนั้นจะเป็นสิทธิ์ของบุคคลหรือไม่ เว้นแต่จะได้รับประทานบัตรชั่วคราวหรือประทานบัตร

มาตรา ๕๓ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการแร่และการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการแร่ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศเพื่อแบ่งการทำเหมืองออกเป็นสามประเภท

(๑) การทำเหมืองประเภท ๑ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่จังหวัดที่มีการทำเหมืองเป็นผู้ออกประทานบัตร

(๒) การทำเหมืองประเภท ๒ ได้แก่ การทำเหมืองในเนื้อที่ไม่เกินหกร้อยยี่สิบห้าไร่ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบคณะกรรมการแร่เป็นผู้ออกประทานบัตร

(๓) การทำเหมืองประเภท ๓ ได้แก่ การทำเหมืองที่ไม่ใช่การทำเหมืองประเภท ๑ หรือการทำเหมืองประเภท ๒ การทำเหมืองในทะเล และการทำเหมืองใต้ดิน ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบคณะกรรมการแร่เป็นผู้ออกประทานบัตร

มาตรา ๗๑ ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรยอมให้ผู้อื่นรับช่วงการทำเหมืองไม่ว่าเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของเขตเหมืองแร่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร

ผู้ถือประทานบัตรที่ได้ให้ผู้อื่นรับช่วงการทำเหมืองตามวรรคหนึ่งยังคงมีหน้าที่และความรับผิดตามกฎหมาย และให้ผู้รับช่วงการทำเหมืองนั้นมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดตามกฎหมายในส่วนที่รับช่วงการทำเหมืองเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตร

การยื่นคำขอและการอนุญาตการรับช่วงทำเหมืองและการเลิกการรับช่วงการทำเหมือง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรประสงค์จะโอนประทานบัตรต้องได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร

การยื่นคำขอโอนประทานบัตรตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ถือประทานบัตรและผู้ประสงค์จะรับโอนยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่

ผู้รับโอนประทานบัตรต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ถือประทานบัตรและต้องรับโอนไปซึ่งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือประทานบัตรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประทานบัตร

การอนุญาตให้โอนประทานบัตรจะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีการชำระหนี้สินที่ค้างชำระตามพระราชบัญญัตินี้แก่เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จนครบถ้วนแล้ว

การยื่นคำขอโอนประทานบัตรและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๐๔ เพื่อประโยชน์ในความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมหรือความปลอดภัยของประชาชน รัฐมนตรีอาจออกประกาศกำหนด ดังนี้

(๑) ชนิดและสภาพแร่ที่ห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป หรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

(๒) ชนิดและสภาพแร่ที่ต้องขออนุญาตนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

(๓) ชนิด สภาพ และปริมาณแร่ที่ต้องแจ้งการนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป

ความในวรรคหนึ่ง (๑) มิให้ใช้บังคับกับการนำแร่เข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีปเพื่อนำไปวิเคราะห์หรือวิจัย แต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี

มาตรา ๑๕๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๑ มาตรา ๗๒ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๑๒ หรือมาตรา ๑๑๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๔ ต้องระวางโทษดังนี้

(๑) ฝ่าฝืนประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๐๔(๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับตั้งแต่สองเท่าถึงห้าเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) ฝ่าฝืนประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๐๔(๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าถึงสามเท่าของมูลค่าแร่ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๓) ฝ่าฝืนประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๐๔(๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทกำหนดโทษที่เกี่ยวกับความผิดตาม พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ได้กำหนดโทษของการกระทำความผิดไว้แต่ละกรณีตามความสำคัญแห่งการกระทำความผิด ความผิดบางเรื่อง คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ โดยมาตรา ๑๗๘ บัญญัติว่า บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือโทษปรับสถานเดียว ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการระเบิดและการย่อยหิน (โรงโม่หิน)

แนวทางการสอบสวน

การระเบิดและย่อยหินแต่เดิมกระทำโดยอาศัยประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙ โดยอธิบดีกรมที่ดินเป็นผู้อนุญาต ต่อมาได้มีระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๕๓๕ และคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๓๕๐/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการอนุญาตการระเบิดและย่อยหิน ในบริเวณที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดพื้นที่นั้นเป็นแหล่งหินปูนเพื่อก่อสร้างและในพื้นที่นอกเขตเขาหรือภูเขาและปริมณฑลรอบที่เขาหรือภูเขา ๔๐ เมตร และการต่ออายุใบอนุญาตกรณีอธิบดีกรมที่ดิน ผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุญาตไว้

ขั้นตอนการอนุญาตให้ระเบิดและย่อยหินนั้นกระทำในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งมีผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการอยู่ด้วย และนอกจากนั้นยังมีคณะกรรมการประจำจังหวัด ซึ่งจะไม่ขอกล่าวถึงเพราะเป็นขั้นตอนของการพิจารณาอนุญาต ซึ่งใบอนุญาตให้ทำการระเบิดและย่อยหินนั้น จะกำหนดพื้นที่ไม่เกิน ๑๐ ไร่ และต่อมาได้มีมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๓๘ อนุมัติให้ในหลักการเปลี่ยนแปลงการระเบิดและย่อยหินไปเป็นเทคโนโลยีการทำเหมือง ภายใต้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๓๘ กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ทรัพยากรธรณีทุกจังหวัด รับคำขอประทานบัตรทำเหมืองแร่อุตสาหกรรมเพื่อทำการระเบิดหินและย่อยหิน ซึ่งแต่เดิมอยู่ภายใต้บังคับ มาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มาอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ทำการระเบิดและย่อยหินตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินเดิมก็ยังคงดำเนินกิจการอยู่ได้จนกว่าใบอนุญาตจะสิ้นอายุ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้ระเบิดและย่อยหิน

ในการอนุญาตให้ระเบิดและย่อยหิน ซึ่งเป็นที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง ได้แก่ ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ดินที่มีผู้เวนคืน หรือทอดทิ้ง โดยมีหลักเกณฑ์คือ

(๑) ในรัศมี ๓๐๐ เมตร ต้องไม่มีอาคาร หมู่บ้าน วัด หรือสำนักสงฆ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ปูชนียวัตถุ

(๒) ไม่เป็นบริเวณที่ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับอนุญาตให้บุคคลอื่นอยู่ก่อนแล้ว

(๓) ไม่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒

(๔) ห่างทางหลวงสายประธานไม่น้อยกว่า ๑ กิโลเมตร สำหรับพื้นที่ที่มองไม่เห็นทางหลวง สำหรับพื้นที่ที่มองเห็นทางหลวงจะต้องอยู่ห่างจากทางหลวงสายประธานไม่น้อยกว่า ๕ กิโลเมตร

(๕) ไม่ใช่พื้นที่ซึ่งใช้ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการป่าไม้

(๖) ไม่เป็นพื้นที่ป่าที่มีสภาพเป็นต้นน้ำลำธาร ชั้น ๑ เอ

(๗) ไม่เป็นบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงามอันควรรักษาไว้

(๘) พื้นที่ที่จะขออนุญาตจะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ดังต่อไปนี้ ไม่เป็นพื้นที่สงวนหวงห้าม ไม่เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร และเป็นบริเวณที่มีแร่ธาตุที่มีค่าในปริมาณที่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

๑. สอบสวนและตรวจสอบใบอนุญาต

- ประทานบัตรทำเหมืองแร่
- ใบอนุญาตให้แผ้วถางป่า/ใบอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
- ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน
- ใบอนุญาตให้มีและใช้วัตถุระเบิด

๒. สอบสวนและการตรวจสอบพื้นที่ที่เกิดเหตุ

- เนื้อที่อนุญาต (ให้เจ้าหน้าที่ที่ดินรังวัดตรวจสอบ)
- ตำแหน่งพื้นที่ที่อนุญาต (ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประกอบกับระวางรูปถ่ายทางอากาศ)
- กำหนดขอบเขต ส่วนที่เป็นพื้นที่อนุญาต และส่วนที่ถูกระเบิดไปแล้ว
- บันทึกถ้อยคำลูกจ้างคนงานผู้ควบคุมทุกคน ให้ฟังได้ว่าทำหน้าที่อะไร รับจ้างผู้ใด (โยงให้ถึงผู้อยู่เบื้องหลังผู้ใช้ ผู้ร่วมกระทำผิด หรือผู้สนับสนุน) มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการระเบิดหินอะไรบ้าง อยู่ที่ใด เครื่องจักรแต่ละประเภทใช้ทำงานอะไร และเป็นของผู้ใดต้องบันทึกให้ละเอียด เพื่อใช้เป็นแนวทางการพิจารณาขอให้ศาลยึด

๓. โดยความผิดที่ตรวจพบมากในการทำเหมือง ได้แก่

- ระเบิดหินเกินพื้นที่อนุญาต
- ระเบิดหินผิดพื้นที่อนุญาต
- ลักลอบระเบิดหินโดยไม่ได้รับอนุญาต
- ลักลอบระเบิดหินโดยยื่นคำขออนุญาตเป็นฉากบังหน้า

๔. การสอบสวนเพื่อพิสูจน์ทราบ

(๑) ผู้กระทำผิด

- ผู้ขออนุญาต
- ผู้ควบคุมงาน
- ลูกจ้าง

(๒) เครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำผิด
(๓) เนื้อที่
- เนื้อที่ที่ถูกระเบิดหินทั้งหมด
- เนื้อที่ที่ได้รับอนุญาต
- เนื้อที่ที่ระเบิดเกินเนื้อที่อนุญาต
(๔) ตำแหน่ง
- ตำแหน่งพื้นที่อนุญาต
- ตำแหน่งพื้นที่ลักลอบระเบิดหิน
(๕) ประเภทที่ดิน
- ที่หวงห้าม หรือป่า พ.ศ.๒๔๘๔
- ป่าสงวนแห่งชาติ
- อุทยานแห่งชาติ หรือ อื่นๆ
(๖) คำนวณปริมาตรหินที่ถูกระเบิด

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบระเบิด ย่อยหิน มีหลายฉบับ แล้วแต่กรณีที่เกิดเหตุ เช่น กรณีมีการบุกรุกพื้นที่ป่าด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไว้แล้ว ในบทที่ ๓ เช่น พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ เป็นต้น นอกจากนี้ หากมีการใช้วัตถุระเบิดด้วย ต้องพิจารณา พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.๒๕๓๐ และ พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๙๐ อีกด้วย

การแจ้งข้อกล่าวหา

เพื่อเป็นแนวทางในการสอบสวนคดีเกี่ยวกับการระเบิดและย่อยหินในพื้นที่ จึงขอหยิบยกตัวอย่างการแจ้งข้อหา มาตราสำคัญที่พบบ่อยพอสังเขป ดังนี้

๑) เมื่อสอบสวนพบแล้วว่าประทานบัตรเหมืองแร่ขาดอายุ ทำแร่โดยไม่มีประทานบัตรเหมืองแร่ หรือทำแร่นอกหรือเกินพื้นที่ตามประทานบัตรต้องแจ้งข้อกล่าวหา ตามมาตรา ๕๒ ข้อหา **"ทำเหมืองแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต"** ซึ่งมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๕๙ คือ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒) ตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ การแจ้งข้อหา ผู้ต้องหา ได้กล่าวไว้แล้วใน บทที่ ๓

๓) ตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ กรณีไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานให้แจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา ๑๒ ข้อหา **"ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๓ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๕๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับและในกรณีที่โรงงานตามวรรคหนึ่งเป็นโรงงานประเภทหรือชนิดที่กำหนดจำนวนหรือขนาดที่จะให้ตั้งหรือไม่ให้ตั้งในท้องที่ใดตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๓๒(๑) ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

๔) กรณีมีวัตถุระเบิดและส่วนประกอบของวัตถุระเบิดซึ่งเป็นยุทธภัณฑ์แยกพิจารณา ได้ดังนี้

๔.๑ กรณีความผิดตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๙๐ ใช้พิจารณากรณีตรวจพบดินระเบิด แก๊ป สายชนวน โดยไม่มีใบอนุญาต (ตามแบบ ป.๕) ผิดตามมาตรา ๓๘ ข้อหา **"ทำ ซื้อ มี ใช้ สั่ง นำเข้า ซึ่งวัตถุระเบิดโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่"** และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๗๔ ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

๔.๒ กรณีมีส่วนประกอบของวัตถุระเบิด เช่น แอมโมเนียมไนเตรท ใช้บังคับตาม พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.๒๕๓๐ ซึ่งในมาตรา ๔ นิยามของคำว่า “ยุทธภัณฑ์” หมายความว่า อาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ สารเคมี สารชีวะ สารรังสี หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่นำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งปัจจุบันได้มีประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง กำหนดชนิดยุทธภัณฑ์ที่ต้องขออนุญาตตาม พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๐ ธ.ค. ๒๕๔๑ กำหนดอาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ ยานพาหนะ สารเคมี วัตถุระเบิด และสารเคมีที่ใช้เป็นส่วนผสมของวัตถุระเบิด ให้เป็นยุทธภัณฑ์อยู่หลายรายการ แต่ที่จะหยิบยกนำมากล่าวเพียง ๒ ชนิดที่ทางโรงโม่หินนิยมนำมาใช้เป็นส่วนผสมของวัตถุระเบิดลักษณะคล้ายปุ๋ยมีอยู่ ๒ ชนิด คือ แอมโมเนียมไนเตรท (AMMONIUM NIRTAE) และโปแตสเซียมคลอเรท (POTASSIUM CHLORATE) ซึ่งหากโรงโม่หินใดมีไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามแบบ (ย.ภ.๕) เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕ ข้อหา **“ห้ามมิให้ผู้ใดสั่งเข้ามา นำเข้ามา ผลิตหรือมีซึ่งยุทธภัณฑ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากปลัดกระทรวงกลาโหม”** และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและต้องแจ้งสถานที่เก็บตามมาตรา ๑๙ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการขุดดิน ถมดิน ขุดตักดิน

แนวทางการสอบสวน

ตาม พ.ร.บ.การขุดดิน และถมดิน พ.ศ.๒๕๔๓ ได้ใช้บังคับไว้ดังนี้

๑. การขุดดินในที่ดินของตนเองเพื่อจำหน่าย หรือเพื่อถมดินนั้น แม้ว่าเจ้าของที่ดินจะมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เป็นโฉนดที่ดิน หรือมีเอกสารการครอบครองที่ดินเป็น น.ส.๓ หากเป็นการดำเนินการเพื่อการค้าและมีการใช้เครื่องจักรในการขุด เช่น ใช้รถแบคโฮขุดตักดิน จะเป็นการดำเนินกิจการประกอบกิจโรงงานจำพวกที่ ๓ ตามกฎกระทรวง กำหนดประเภทชนิดและขนาดโรงงาน พ.ศ.๒๕๖๓ ประกอบบัญชีท้ายกฎกระทรวง กำหนดประเภทชนิดและขนาดโรงงาน ลำดับ ๓ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตก่อนจึงจะสามารถดำเนินการได้ตามมาตรา ๗ (๓) หากดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาตจะมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีเช่นนี้ให้พิจารณาว่าเป็นการดำเนินการเพื่อการค้าเป็นหลักหากเป็นการขุดดินเพื่อใช้ในการอื่น เช่น ขุดบ่อเพื่อกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรเล็กน้อย หรือขุดลอกบ่อเลี้ยงกุ้ง เช่นนี้ในทางพิจารณา เจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมเคยพิจารณาว่าไม่เป็นการดำเนินกิจการโรงงาน ตามนัยกฎหมายที่กล่าว

๒. ในท้องที่ที่ได้มีการประกาศเป็นเขตควบคุมการขุดดินถมดินแล้วจะต้องมีการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.การขุดดินและถมดิน พ.ศ.๒๕๔๓ ซึ่งตามมาตรา ๑๗ มีบทบัญญัติในการควบคุมการขุดดินไว้ว่า ผู้ที่ประสงค์จะขุดดินโดยมีความลึกจากระดับพื้นดินเกินสามเมตร หรือมีพื้นดินที่ปากบ่อดินเกินหนึ่งหมื่นตารางเมตร หรือมีความลึกหรือพื้นที่ตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นประกาศกำหนด จะต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามแบบที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะมีการกำหนดให้แจ้งข้อมูลในการขุดไว้ หากเจ้าพนักงานท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่ามีการแจ้งที่ถูกต้องก็จะออกใบรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งไว้เป็นหลักฐานภายในเจ็ดวัน นับแต่วันรับแจ้ง และให้ผู้แจ้งเริ่มทำการขุดดินตามที่รับแจ้งได้นับแต่วันที่ได้รับใบรับแจ้ง แต่หากพบว่าการแจ้งไม่ถูกต้องเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสั่งให้ผู้แจ้งแก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้าผู้แจ้งไม่แก้ไขให้ถูกต้องภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้แจ้งได้รับแจ้งให้แก้ไขจากเจ้าพนักงานท้องที่ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งให้การแจ้งนั้นเป็นอันสิ้นผล

๓. ส่วนการถมดินนั้น มาตรา ๒๖ ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ที่ประสงค์จะถมดินโดยมีความสูงของเนินดินเกินกว่าระดับที่ดินเจ้าของข้างเคียง และมีพื้นที่ของเนินดินไม่เกินสองพันตารางเมตร หรือมีพื้นที่ตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นประกาศกำหนด ต้องจัดให้มีที่การระบายน้ำเพียงพอที่จะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่เจ้าของที่ดินข้างเคียงหรือบุคคลอื่น และการถมดินจะต้องมีการแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจให้แก้ไขการแจ้งถมดินที่ไม่ถูกต้องในลักษณะเดียวกับที่กำหนดโดยให้นำหลักในการดำเนินการที่กำหนดไว้ในเรื่องการขุดดินมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การขุดดินหรือถมดินโดยไม่ได้ใบรับแจ้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๑๗ และ ๒๖ นั้น มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และหากพื้นที่ที่ขุดดิน ถมดินนั้นมีกฎกระทรวงห้ามไว้ตาม มาตรา ๖(๑) จะมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้การขุดดินโดยมีความลึกไม่เกินสามเมตร เมื่อจะขุดดินใกล้แนวเขตที่ดินข้างเคียงของผู้อื่นในระยะน้อยกว่าสองเท่าของความลึกของบ่อดินที่จะขุด ต้องจัดการป้องกันการพังทลายของดินตามวิสัยที่ควรจะทำตามความใน มาตรา ๒๔ หากดำเนินการโดยไม่ปฏิบัติตามมาตราดังกล่าว จะมีอัตราโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ตามมาตรา ๓๗

๕. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับการดูดทราย

แนวทางการสอบสวน

การสอบสวนการดูดทรายนั้นใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙ เป็นหลักใหญ่ซึ่งในสถานที่รับอนุญาตให้ทำการดูดทรายนั้น จะต้องทำการสอบสวนและตรวจสอบหลักฐานต่างๆ ดังนี้

๑. ใบอนุญาตให้ทำการดูดทรายตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินตามแบบ (ทด.๖๙ ก.) ตามใบอนุญาตฉบับนี้จะมีรูปแผนที่ การปักหลักเขตยึดโยงต่างๆ และพื้นที่การอนุญาตเป็นจำนวนไร่และที่สำคัญ คือวันสิ้นสุดการอนุญาตโดยการตรวจสอบให้เน้นว่าผู้รับอนุญาตทำการดูดทรายตรงสถานที่รับอนุญาตหรือไม่

๒. ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ เนื่องจากเครื่องจักรที่ใช้ในการดูดทราย (แพหรือเรือดูดทรายที่มีเครื่องจักรต้นกำลังฉุดปั้นหอยโข่ง) นั้น จะมีกำลังม้า ๕๐ แรงม้าขึ้นไปจึงเป็น “โรงงาน” ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ แก้ไขโดย พ.ร.บ.โรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๒ และสำหรับการดูดทรายนั้นได้มีกฎกระทรวง (พ.ศ.๒๕๖๒) ออกตามความใน พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดให้เป็น โรงงานจำพวกที่ ๓(๔) ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานก่อนจึงจะดำเนินการได้

๓. ใบอนุญาตให้ขุดลอกร่องน้ำจากกรมเจ้าท่า ตาม พ.ร.บ.เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๔๕๖ เนื่องจากการดูดทรายส่วนมากมักจะใช้แพ หรือเรือดูดทรายในแม่น้ำลำคลอง ซึ่งเป็นการล่วงล้ำไปในแม่น้ำลำคลองและกีดขวางทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามมาตรา ๑๑๗ และขออนุญาตขุดลอกร่องน้ำ (ดูดทราย) ตามมาตรา ๑๒๐ แห่ง พ.ร.บ. เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๕๖ นอกจากนั้นยังต้องมีใบอนุญาตให้ควบคุมเรือของกรมเจ้าท่าอีกด้วยแต่เห็นว่าเป็นเรื่องปลีกย่อยมากกว่ามีใช้สาระสำคัญมากกว่าในการตรวจสอบการดูดทรายใบอนุญาตตามข้อ ๑, ๒ และ ๓ อาจเป็นการอนุญาตในนามของบุคคล หรือนิติบุคคล เช่น ในรูปของห้างหุ้นส่วน บริษัท ก็ได้ เมื่อตรวจดูตามเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตให้ทำการดูดทรายตามข้อ ๑ แล้วผู้รับอนุญาตจะต้องดำเนินการด้วยตนเอง แต่ส่วนมากผู้รับอนุญาตมักจะไม่อยู่ควบคุมการดูดทรายแต่จะปล่อยให้คนงาน หรือผู้รับจ้างดำเนินการ เมื่อได้ทำการตรวจสอบหลักฐานแล้วขาดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือว่าใบอนุญาตนั้นๆ สิ้นอายุแล้วก็ให้ทำการควบคุม

ตัวคนงานเหล่านั้นไว้ทำการตรวจสอบ เครื่องจักรที่ใช้ในการดูดทรายบันทึกหมายเลขเครื่องและทำแผนที่ประกอบให้ชัดเจน และถ้าริมตลิ่งมีรถตักทรายหรือแบคโฮ รถบรรทุกอยู่ในที่เกิดเหตุก็ให้ทำการตรวจยึดประกอบคดีไว้ด้วย โดยให้ทำบันทึกการจับกุม/ตรวจยึด พร้อมแจ้งข้อกล่าวหาคนงานว่าร่วมกับผู้รับอนุญาตกระทำความผิด (กรณีผู้รับอนุญาตไม่อยู่ในที่เกิดเหตุ) กรณีการล่วงล้ำลำน้ำโดยแพ หรือเรือดูดทราย ตามมาตรา ๑๑๗ ตาม พ.ร.บ.เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๕๖ นั้น ให้คำนวณพื้นที่ซึ่งถูกล่วงล้ำไปด้วยว่าเป็นเท่าใดเพราะเป็นองค์ประกอบของความผิดในมาตรานี้ ไม่เช่นนั้นเวลาศาลลงโทษจะไม่สามารถพิจารณาได้ต้องลงโทษขั้นต่ำคือปรับเพียง ๕๐๐ บาท (คำพิพากษาคดี แดงที่ ๑๙๒๑/๒๕๔๓ ของศาลจังหวัดกาฬสินธุ์) ซึ่งจะขอยกมาตราต่างๆ มากล่าวไว้เพื่อสะดวกในการบันทึกการจับกุมดังนี้

๑) กรณีไม่มีใบอนุญาตให้ทำการดูดทราย ให้แจ้งข้อกล่าวหา ตามมาตรา ๔, ๑๐๘ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ฐาน **“ยึดถือครอบครองหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่หิน ที่กรวด หรือที่ทรายหรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดิน และได้กระทำในที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”**

๒) กรณีไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานให้แจ้งข้อกล่าวหาตาม พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๒, ๕๐ ฐาน **“ตั้งหรือประกอบกิจการโรงงานโดยใช้เครื่องจักรจำพวกที่ ๓ ที่มีกำลังม้าเกินกว่า ๕๐ แรงม้าขึ้นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”**

๓) กรณีไม่มีใบอนุญาตให้ทำการขุดลอกร่องน้ำของกรมเจ้าท่า ให้แจ้งข้อกล่าวหา ตาม พ.ร.บ.เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๕๖ มาตรา ๑๒๐ ฐาน **“ขุดลอกร่องน้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต”** และมาตรา ๑๑๗, ๑๑๘ ฐาน **“กระทำการใดๆ ล่วงล้ำเข้าไปในแม่น้ำลำคลองอันเป็นทางสัญจรของประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่”**

เมื่อแจ้งข้อกล่าวหาแล้วให้จัดทำบันทึกการจับกุม/ตรวจยึด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และควบคุมตัวผู้ถูกจับ นำส่งพนักงานสอบสวนท้องที่สำหรับของกลางนั้นคงไม่สามารถนำมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวนได้เนื่องจากเป็นแพหรือเรือดูดทราย ให้หมายเหตุไว้ในบันทึกการจับกุมว่า “ของกลางคือเครื่องจักร เครื่องยนต์ที่ใช้ในการดูดทราย ท่อเหล็กดูดทราย นั้นมีขนาดใหญ่และติดตั้งถาวร อยู่ที่เกิดเหตุ” และให้จัดกำลังตำรวจส่วนหนึ่งเฝ้าไว้และรีบนำพนักงานสอบสวนมาดูและตรวจสถานที่โดยเร็ว ในกรณีที่จะมีการจับกุมผู้ที่เคยมีใบอนุญาตให้ทำการดูดทรายตาม มาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน การเข้าไปตรวจสอบต้องทำการสืบสวนข้อมูลก่อนว่า ผู้รับอนุญาตรายนั้นไม่ได้ไปขอต่ออายุใบอนุญาตภายในกำหนดดังกล่าว ก็สามารถประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะได้รับคำสั่งไม่อนุญาต ผู้จับกุมต้องทำการสืบสวนหาข้อมูลจากจังหวัดนั้นๆ ว่าผู้ประกอบกิจการได้ยื่นขอต่อใบอนุญาตแล้วหรือไม่ ซึ่งในแต่ละจังหวัดจะมีคณะอนุกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทรายประจำจังหวัดซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานอนุกรรมการ (ตามข้อตกลงแห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้ดูดทราย พ.ศ.๒๕๒๓) และหากลำน้ำที่ขออนุญาตให้ดูดทรายเป็นลำน้ำระหว่างประเทศคือมีเขตแดนติดกับประเทศอื่น เช่น แม่น้ำโขง ก็ต้องเข้าที่ประชุมของคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดทรายส่วนกลาง หรือ กพด. ก่อน

๖. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ หรือขยะมลพิษ

แนวทางการสอบสวน

ปัจจุบัน ขยะอิเล็กทรอนิกส์ ได้มีการลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศจำนวนมาก และเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ซึ่งขยะอิเล็กทรอนิกส์นี้ เป็นกากอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดในลักษณะต่างๆ กัน เช่น การลักลอบทิ้งในที่ต่างๆ ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งแวดล้อมในที่นี้คือสิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ และชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น ซึ่งสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้นเป็นการกระทำของบุคคล ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนโดยรวม เช่น มีการทิ้งกากอุตสาหกรรม หรือขยะอิเล็กทรอนิกส์ ส่งกลิ่นเหม็น หรืออากาศเป็นพิษ อันอาจเป็นความผิดตามกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ด้วยกัน เช่น กรณีการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

๑. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ หรือขยะมลพิษ

๑.๑ พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๒ พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.๒๕๖๐

๑.๓ พ.ร.บ.การส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้า พ.ศ.๒๕๒๒

๑.๔ พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

๑.๕ พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕

๒. การเริ่มต้นคดี

การเริ่มต้นคดีเป็นที่มาของการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การที่พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนความผิดอาญาที่เกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ หรือขยะมลพิษ ได้มีที่มาดังนี้

๒.๑ ประชาชน

ความผิดอาญาที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประชาชนที่พบการกระทำความผิด ไม่ว่าจะได้รับผลกระทบโดยตรง หรือเป็นผู้เสียหายจากขยะอิเล็กทรอนิกส์หรือขยะมลพิษหรือไม่ก็ตาม ก็สามารถกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้

๒.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายต่าง ๆ ให้มีอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายที่บังคับไว้

๓. ขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

๓.๑ กรณีได้รับแจ้งจากประชาชน

- สอบสวนปากคำผู้แจ้งในเบื้องต้น เพื่อให้รู้ข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น
- สอบสวน ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง ที่พบขยะอิเล็กทรอนิกส์หรือขยะมลพิษ เพื่อให้รู้ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น
- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุหรือกากอุตสาหกรรมที่ทิ้งอยู่ หรือที่พบในโรงงาน เป็นของกลาง หรือเป็นผลิตภัณฑ์ ประเภทใด ตามกฎหมายใด (กรณีนี้ต้องให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ไปด้วยเป็นคนเก็บตัวอย่าง และทำบันทึกการยึดหรือเก็บตัวอย่าง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการยึด อายัด ตามพระราชบัญญัตินั้นๆ) หากให้คนอื่นเก็บตัวอย่าง อาจถือว่าเป็นการได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๒๒๖/๑

- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ
- หากมีขยะมลพิษจำนวนมาก ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ให้อายัดไว้ก่อนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่
- ส่งขยะมลพิษ ที่เก็บตัวอย่าง เพื่อตรวจวิเคราะห์ยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ทำหนังสือขอรับผลการตรวจวิเคราะห์จากหน่วยงานที่ส่งตรวจวิเคราะห์ข้างต้น
- เมื่อได้รับผลการตรวจวิเคราะห์แล้ว หากผลการตรวจวิเคราะห์เป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว ประสานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาสอบปากคำคือ

๑. ผู้กล่าวหา ปกติหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมอบอำนาจให้ นิติกร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ ในฐานะผู้กล่าวหา เพื่อเริ่มต้นเปิดคดี

๒. ผู้เก็บตัวอย่าง หรือ ยึด อายัด

๓. ผู้ตรวจวิเคราะห์ของกลาง

๔. สอบปากคำเจ้าของที่ดิน ที่ทิ้งขยะ หรือเจ้าของอาคารที่พบขยะของกลาง รวมถึงผู้เช่า

๕. สอบพยานที่เกี่ยวข้อง ที่ใกล้เคียง ที่พบการกระทำผิด

๖. ตรวจสอบทะเบียนรถที่นำขยะมาทิ้งสถานที่เกิดเหตุ

๗. ตรวจสอบแหล่งที่มาของขยะมลพิษ เช่น จากโรงงาน หรือแหล่งกำเนิดอื่นที่มิใช่โรงงาน

๘. รวบรวมพยานเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ประกาศกระทรวงบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย

๓.๒ กรณีได้รับเรื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น เช่น การตรวจเก็บตัวอย่าง การยึด อายัด การตรวจวิเคราะห์ของกลาง การประมวลเรื่องว่าเป็นความผิดตามกฎหมายใด และทำหนังสือร้องทุกข์ กล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ส่วนการสอบสวนปากคำพยานและการรวบรวมพยานเอกสาร ก็ดำเนินการตามข้อ ๓.๑ ในบางครั้ง การดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุ บางครั้งไม่มีประชาชนมาแจ้ง แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหนังสือประสานขอกำลังมาเพื่อร่วมกันตรวจสอบที่เกิดเหตุ การรวบรวมพยานหลักฐานก็ดำเนินการตามข้อ ๓.๑

๔. การดำเนินการกับผู้ต้องหา

๑. กรณีเป็นบุคคลธรรมดา กรณีนี้ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิดตั้งแต่แรกจะไม่มีปัญหา สามารถดำเนินคดีได้เลย ถ้าไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดก็ต้องสืบสวนหาตัวเจ้าของ ผู้ครอบครอง ขยะมลพิษเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๒. กรณีนิติบุคคล เป็นผู้ต้องหา ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๘๗/๒ ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรเฉพาะ หรือบุคคลใด ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการกระทำความผิดนั้น ต้องรับผิดตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

จะเห็นว่า นอกจากดำเนินคดีกับกรรมการ ผู้จัดการแล้ว ยังสามารถดำเนินคดีกับบุคคลใดก็ได้ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการกระทำนั้น และให้ผู้ต้องหามีหน้าที่พิสูจน์ว่า ตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำนั้น

๕. การพิจารณาเบื้องต้นว่า กากอุตสาหกรรมหรือขยะมลพิษ เป็นของกลางชนิดใด อยู่ภายใต้กฎหมายใดและหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งปกติโดยทั่วไป จะเป็นวัตถุอันตราย ตาม พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕

- ตรวจสอบของกลาง ถ้าเป็นชิ้นส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ หรือเศษที่มีส่วนประกอบตัวเก็บประจุไฟฟ้าและแบตเตอรี่ ถือเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ ตามบัญชี ๕.๒ แนบท้ายประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๕๖

๖. ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับขยะมลพิษหรือกากอุตสาหกรรม

๖.๑ ผู้นำเข้า หรือผู้ลักลอบนำเข้ามา

๖.๒ ผู้ครอบครอง หรือมีไว้ในครอบครอง ไม่ว่าเพื่อตนเอง หรือผู้อื่น มีไว้เพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้ การทิ้งอยู่

๖.๓ ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

ข้อสังเกต ตามมาตรา ๕๒ วรรคท้าย ในกรณีที่ต้องทำลายหรือจัดการตามควรแก่กรณี หากมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นให้เจ้าของวัตถุอันตรายมีหน้าที่จ่ายหรือชดใช้เงินจำนวนนั้นแก่ทางราชการ ดังนั้นในการสอบสวนปากคำ เจ้าหน้าที่ผู้กล่าวหา พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนประเด็นนี้ไว้ด้วย เพื่อพนักงานอัยการจะได้ฟ้องให้ศาลบังคับให้เจ้าของวัตถุอันตรายชดใช้เงินจำนวนดังกล่าว

บทที่ ๖
การจัดการของกลางในคดีอาญา

การดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง ตามความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบ่งวิธีการดำเนินการขณะตรวจยึด การดำเนินการระหว่างคดี และการดำเนินการเมื่อคดีถึงที่สุด หรือการจำหน่ายของกลางในคดีความผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ ซึ่งการดำเนินคดีมีของกลางที่เกี่ยวข้องหลายลักษณะแล้วแต่กรณี เพื่อเป็นแนวทางให้พนักงานสอบสวนจัดการของกลางในคดี จึงขอแบ่งการจัดการของกลางไว้ ๔ ลักษณะใหญ่ ดังนี้

๑. การจัดการเกี่ยวกับไม้ของกลาง
๒. การจัดการของกลางเกี่ยวกับยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักร
๓. การจัดการของกลางประเภทของป่า
๔. การจัดการของกลางประเภทสัตว์ป่า

การจัดการของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. การจัดการเกี่ยวกับไม้ของกลาง

๑.๑ การดำเนินการกับไม้ของกลางขณะตรวจยึด

(๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดไม้ของกลาง ให้ทำบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับไม้ โดยให้ตรวจวัดขนาด ปริมาตร ชนิด จำนวน ตำหนิรูปพรรณไว้ในบัญชีไม้ของกลางก่อนนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย

(๒) ให้ประทับรูปรอยตราแสดงการยึดในโอกาสแรกที่พึงจะกระทำได้ และจดแจ้งรูปรอยตราที่ใช้ประทับในบัญชีไม้ของกลางด้วย เว้นแต่ไม้นั้นมีขนาดเล็กหรือโดยสภาพของไม้ไม่อาจประทับรูปรอยตราได้ และให้หมายเหตุในบัญชีไม้ของกลางไว้เป็นหลักฐาน

(๓) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจยึด นำไม้ของกลางส่งพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนทำหนังสือส่งมอบไม้ของกลางให้กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้รับผิดชอบพื้นที่ ไปเก็บรักษาและดำเนินการตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ และบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑ ข้อ ๒.๒

(๔) พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดไม้ของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

(๕) กรณีไม้ของกลางในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ที่ไม่สามารถนำออกจากสถานที่ตรวจยึดได้ หรือเห็นว่าไม่ควรชักลากไม้ของกลางที่ตรวจพบนั้นออกจากสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากไม่มีเส้นทางชักลาก หรือหากเข้าไปชักลากจำเป็นจะต้องตัดเส้นทางชักลากใหม่ อันจะทำให้ป่าเสียหายยิ่งขึ้น หรือเป็นช่องทางให้มีการกระทำผิดเพิ่มขึ้นอีก ให้บันทึกเหตุผลข้อเท็จจริงไว้เป็นหลักฐาน พร้อมแจ้งพนักงานสอบสวนทราบและรายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว

(๖) กรณีไม้ของกลางในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่ไม่สามารถนำออกจากสถานที่ตรวจยึดได้ หรือเห็นว่าไม่ควรชักลากไม้ของกลางที่ตรวจพบนั้นออกจากสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากไม่มีเส้นทาง

ชักลาก หรือหากเข้าไปชักลากของกลางจำเป็นจะต้องตัดเส้นทางชักลากใหม่ อันจะทำให้ป่าเสียหายยิ่งขึ้น หรือเป็นช่องทางให้มีการกระทำผิดเพิ่มขึ้นอีก ให้หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ารวบรวมข้อเท็จจริง พร้อมหลักฐานรูปถ่ายไม้ของกลาง และสถานที่เกิดเหตุ รายงานอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อพิจารณาสั่งการเป็นรายๆ ไป

๑.๒ การจำหน่ายไม้ของกลาง

(๑) ไม้ของกลางในเขตอุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายไม้ของกลางระหว่างคดี หรือคดีถึงที่สุดแล้ว เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของหน่วยงานที่ดูแลรักษาของกลางนั้นตลอดจนพิจารณาถึงแนวนโยบายรัฐบาลเพื่อเป็นการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าด้วย

(๒) ไม้ของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินแล้ว อธิบดีกรมป่าไม้ หรืออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช จะสั่งให้เอาไว้ใช้ในราชการ ทำลายหรือจัดการตามสมควรก็ได้

<u>ขั้นตอนการจัดการกับของกลางประเภทไม้ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้</u>

- **การดำเนินการกับไม้ของกลางขณะตรวจยึด**

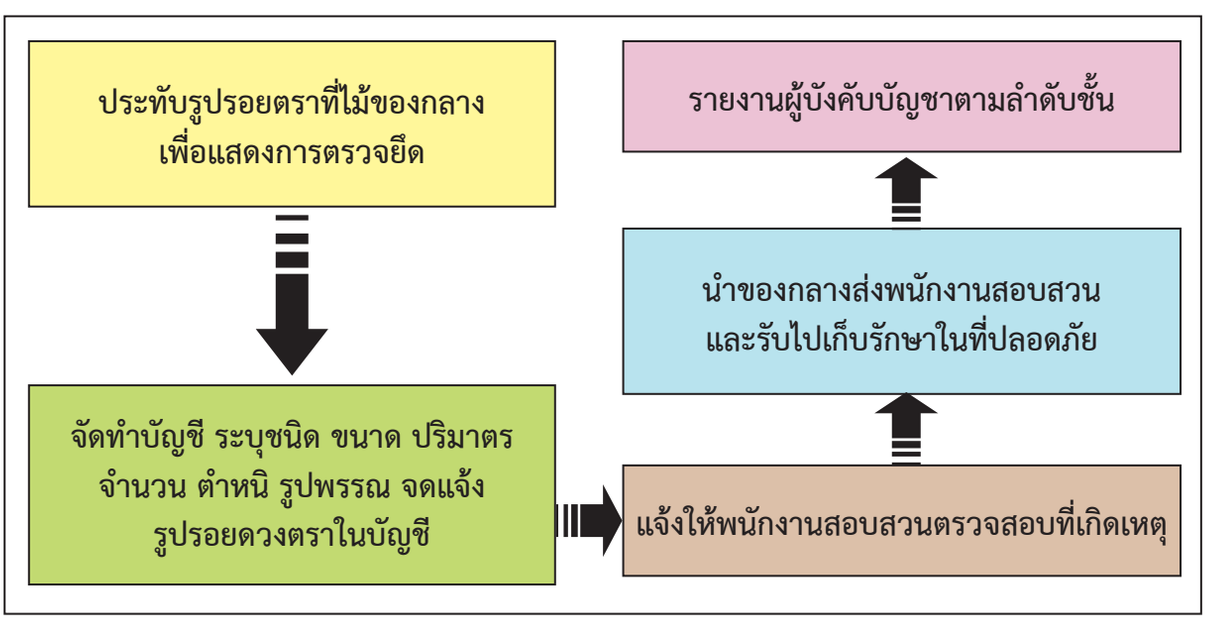

■ **การดำเนินการกับไม้ของกลางเมื่อคดีสิ้นสุด (ปัจจุบัน)**

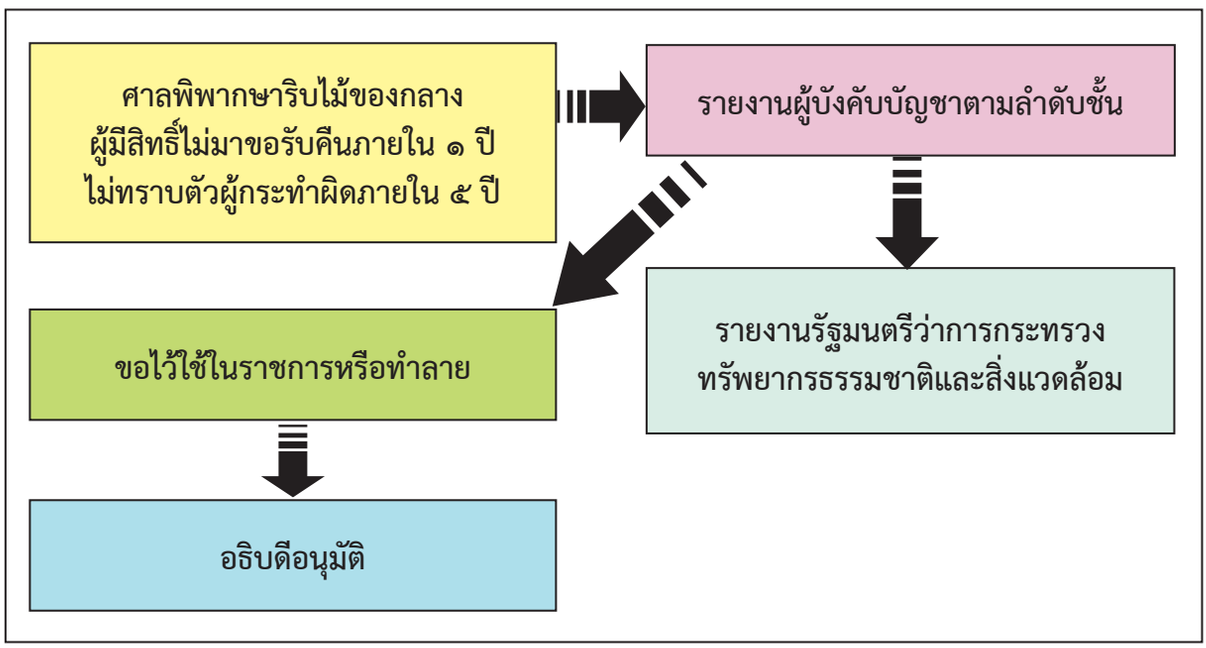

■ **การดำเนินการกับไม้ของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด**

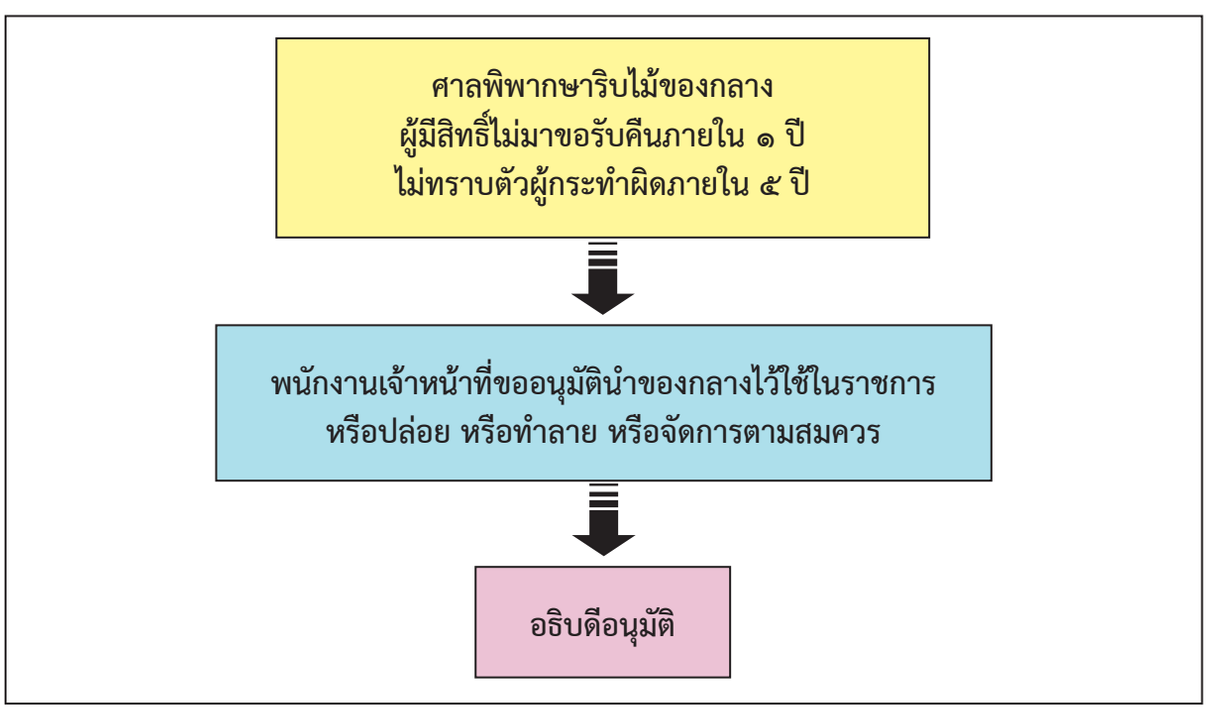

๒. การจัดการของกลางเกี่ยวกับยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักร

๒.๑ การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด

(๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลใดๆ ที่ได้มา หรือได้ใช้ในการกระทำผิด ให้จัดทำบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับของกลาง นำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี และเก็บรักษาของกลางไว้ในที่ปลอดภัย

(๒) พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจยึดของกลางไว้ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

(๓) หากไม่สามารถนำของกลางออกจากสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่ตรวจยึดได้ ให้บันทึกเหตุผลไว้เป็นหลักฐาน พร้อมแจ้งพนักงานสอบสวนให้ทราบและรายงานผู้บังคับบัญชาโดยเร็ว

(๔) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจ้างเฝ้ารักษาของกลาง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจยึดหรือรับของกลางมาจากหน่วยงานอื่น มีอำนาจจ้างเฝ้า ยานพาหนะ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลของกลางได้ โดยใช้แบบสัญญาจ้างเฝ้ารักษาตามแบบที่อธิบดีของแต่ละกรมกำหนด

(๕) ให้หน่วยงานของกรมป่าไม้ที่รับผิดชอบ หรือรับของกลางมาจากหน่วยงานอื่น บันทึกรายการของกลางลงในทะเบียน ของกลางตามแบบที่อธิบดีกำหนด

๒.๒ การดำเนินการระหว่างคดี

๒.๒.๑ การคืนของกลางระหว่างคดี

(๑) ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลของกลางที่มิใช่เป็นของผู้กระทำความผิด หรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และผู้กระทำผิดได้ของกลางนั้นมาจากเจ้าของโดยการกระทำผิดทางอาญา และไม่จำเป็นต้องใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดี เมื่อพนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการกับของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งมอบของกลางนั้นให้แก่พนักงานสอบสวนรับไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือคืนให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย ยกเว้นของกลางที่เกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอขออนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาคืนของกลางนั้นๆ ให้แก่เจ้าของ

(๒) ในการขออนุมัติรัฐมนตรีตามข้อ ๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี หนังสือให้ความเห็นชอบของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดี ว่าของกลางดังกล่าวไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดี พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องและผลความคืบหน้าในการดำเนินคดี แล้วรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาขออนุมัติให้คืนของกลางดังกล่าวต่อไป

๒.๒.๒ การดำเนินการกับของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด

(๑) ของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน ในกรณีดังต่อไปนี้

- โดยคำพิพากษาของศาล (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕)
- โดยเจ้าของกรรมสิทธิ์ยินยอมยกให้เป็นของแผ่นดิน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๒๑)
- โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ขอรับคืนภายในกำหนด ๖ เดือนตามมาตรา ๖๔ ทวิ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งบัญญัติให้ตกเป็นของกรมป่าไม้
- โดยการเก็บรักษาพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๒๗ คือ ถ้ารู้ตัวเจ้าของและไม่เรียกเอาภายใน ๑ ปี ถ้าไม่รู้ตัวเจ้าของต้องเก็บรักษาไว้เกินกว่า ๕ ปี

(๒) เมื่อของกลางตกเป็นของแผ่นดิน ให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.๒๕๓๓ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ข้อ ๙ และระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่าที่ตกเป็นของแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๔๐

(๓) พาหนะของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินและเป็นของกลางที่ไม่ควรขาย เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย ประธานกรรมการ ซึ่งจะต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ ๕ และกรรมการอีกอย่างน้อย ๒ คน ให้มีเลขานุการ ๑ คน หรือจะแต่งตั้งกรรมการคนใดคนหนึ่ง เป็นเลขานุการด้วยก็ได้ ตรวจสอบสภาพ หากปรากฏว่าของกลางยังมีสภาพใช้การได้ หรือสามารถจะซ่อมบำรุง นำไปใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่จะต้องเสียไปแล้ว ให้เอาไว้ใช้ในราชการก่อน

๒.๒.๓ การขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑

ดำเนินการเช่นเดียวกับของกลางในคดีอาญาทั่วไป โดยในส่วนของของกลางในคดีเกี่ยวกับป่าไม้ มีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ควรรู้เพิ่มเติมจากในคดีอาญาประเภทอื่น ได้แก่

- ตามกฎกระทรวง กำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ.๒๕๕๓

ข้อ ๑ บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ได้

(๑) เจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์

(๒) ผู้ซึ่งมีสิทธิในการใช้ ครอบครอง ยึดหน่วง หรือสิทธิเรียกร้องอื่นตามที่กฎหมายรับรอง รวมถึงผู้เช่าซื้อ ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก หรือผู้จัดการมรดก

ผู้ยื่นคำร้องจะต้องแสดงหลักฐานแห่งการเป็นเจ้าของ หรือเอกสารหรือหลักฐานใดๆ เพื่อแสดงถึงสิทธิที่ตนมีอยู่เหนือสิ่งของนั้น ในกรณีผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิในสิ่งของซึ่งมีเจ้าของกรรมสิทธิ์หลายรายรวมกัน จะต้องแสดงเอกสารหลักฐานแสดงความยินยอมในการร้องขอคืนสิ่งของจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ทุกราย

- ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วย มาตรการควบคุม ตรวจสอบและเร่งรัดการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.๒๕๕๒

ข้อ ๑๙ เมื่อมีผู้ร้องขอคืนของกลางระหว่างคดี และของกลางในคดีนั้นอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของกรมป่าไม้ ให้ปฏิบัติไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และให้หน่วยงานของกรมป่าไม้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการขอคืนของกลางระหว่างคดีนั้นให้ครบถ้วนสมบูรณ์เท่าที่จะกระทำได้ แจ้งให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า เพื่อเป็นผู้ดำเนินการในการเสนออนุญาตการคืนของกลางระหว่างคดี จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าแจ้งขั้นตอนการดำเนินการให้บุคคลภายนอกผู้ร้องขอคืนของกลางทราบ

หากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการร้องขอรับของกลางเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑ ให้ผู้บริหารหน่วยงานทำการส่งมอบของกลางที่ได้ร้องขอนั้นให้แก่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี และให้จัดทำบันทึกส่งมอบของกลางโดยละเอียด โดยให้บันทึกปรากฏข้อความว่า “เป็นการส่งมอบของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕/๑ เท่านั้น มิใช่เป็นการคืนตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๖๔ ตรี ซึ่งหากพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการจะทำการคืนของกลางไปโดยเด็ดขาดให้แก่ผู้ใด จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติป่าไม้ มาตรา ๖๔ ตรี ด้วย” และภายหลังการดำเนินการให้จัดทำเป็นรายงานแจ้งให้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าทราบทุกครั้ง และให้สำนักป้องกันรักษาและควบคุมไฟป่า นำวิธีปฏิบัติตามข้อ ๑๘ วรรคสองมาใช้โดยอนุโลม

<u>ขั้นตอนการจัดการกับของกลางประเภทยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้</u>
และเครื่องจักรกลใดๆ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

- **การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด**

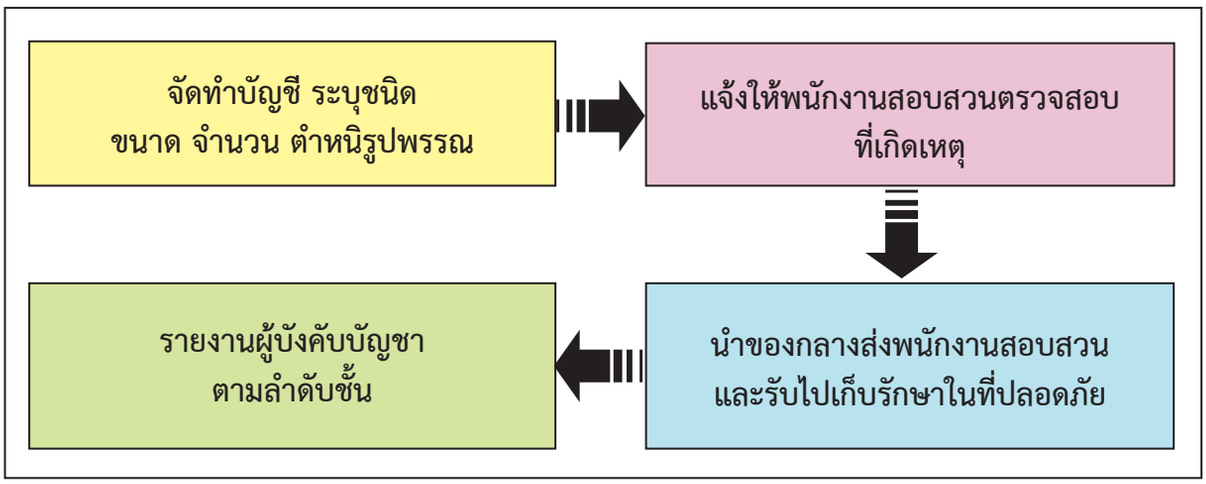

- **การดำเนินการกับของกลางระหว่างคดี**

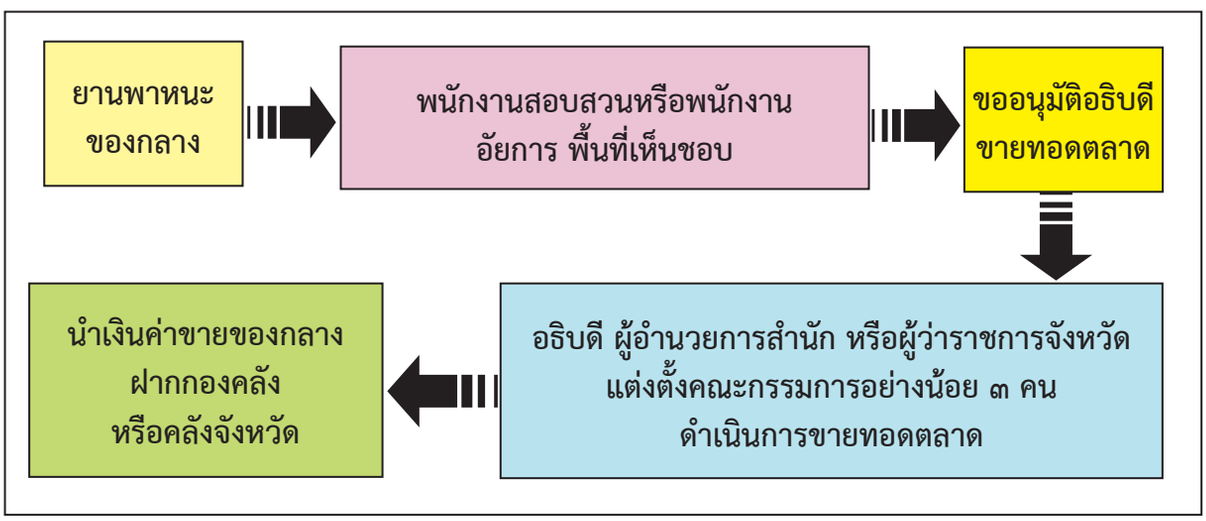

■ **การคืนของกลางระหว่างคดี (กรณีของกลางตาม มาตรา ๑๑, ๔๘, ๕๔, ๖๙)**

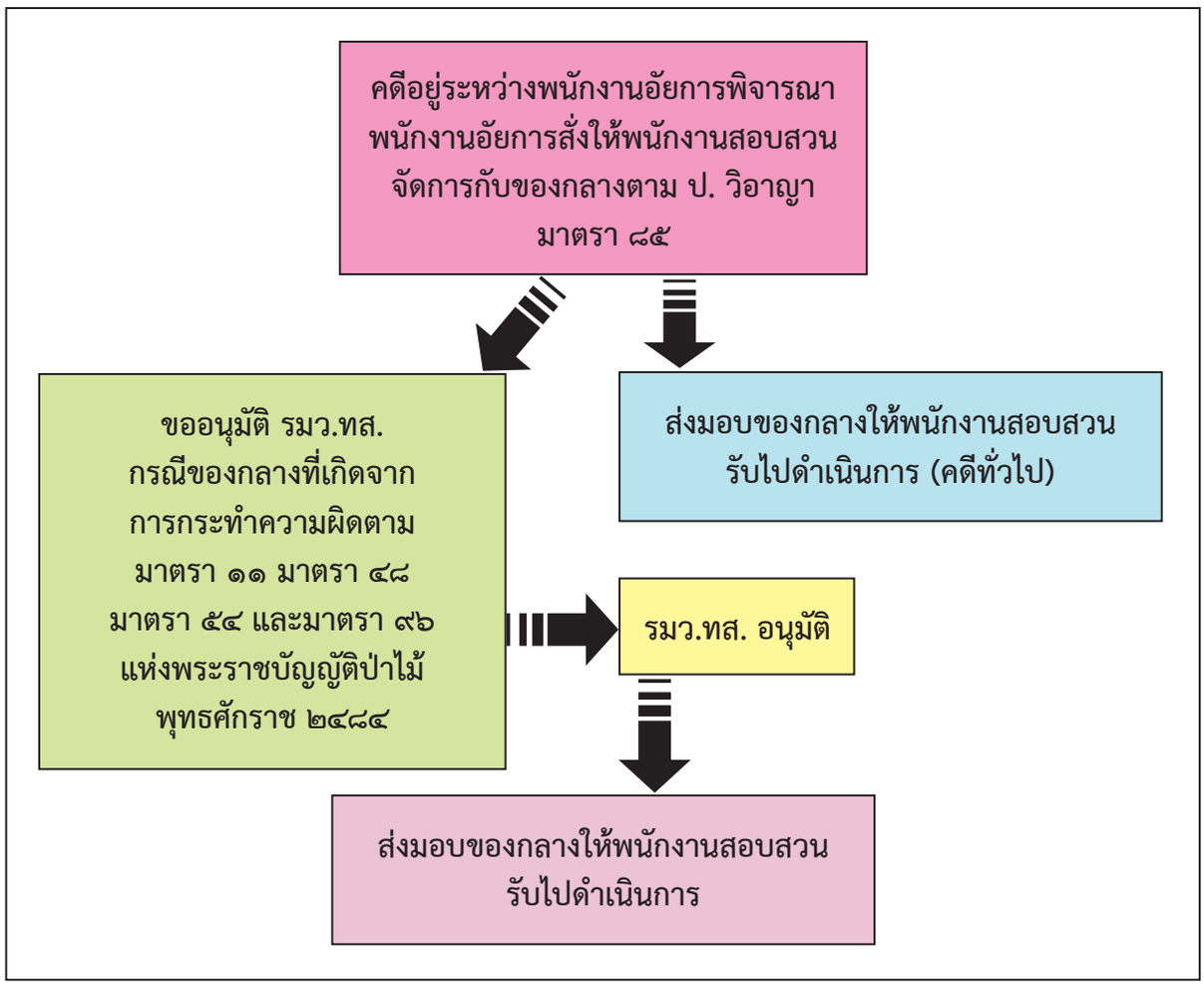

■ **การคืนของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด**

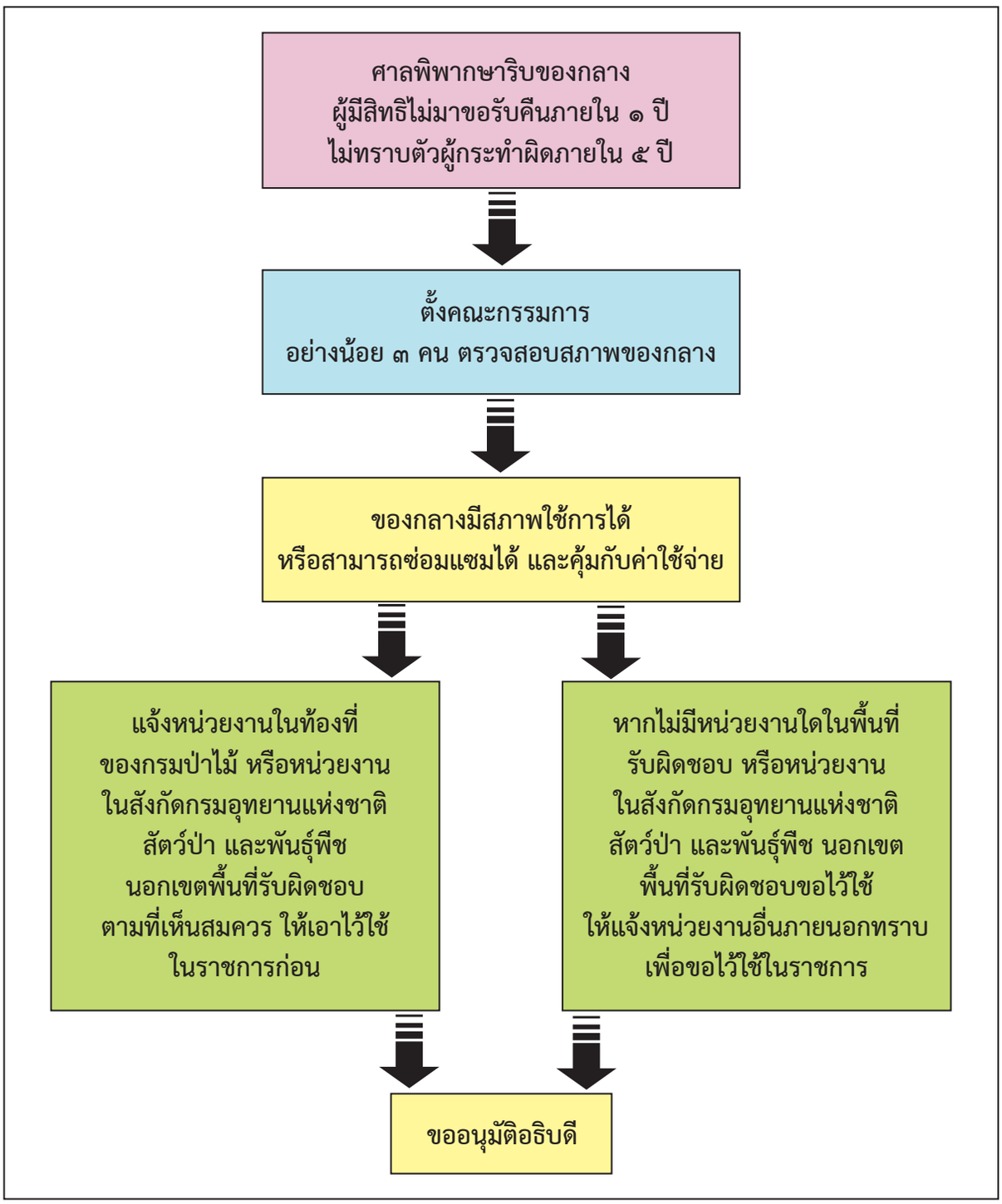

๓. การจัดการของกลางประเภทของป่า

๓.๑ การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด

(๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดหรือรับของป่าของกลาง ให้ทำเป็นบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับของป่า โดยให้ตรวจวัดขนาด ชนิด จำนวน ตำหนิรูปพรรณในบัญชีของป่าของกลาง นำส่งพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดี แล้วจึงนำไปเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย

(๒) พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

(๓) หากไม่สามารถนำของป่าของกลาง ออกจากสถานที่ตรวจยึดได้ให้บันทึกเหตุผลไว้เป็นหลักฐาน พร้อมแจ้งพนักงานสอบสวนให้ทราบ และรายงานผู้บังคับบัญชาโดยเร็ว

(๔) ในกรณีที่จำเป็นต้องจ้างเฝ้ารักษาของกลาง พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจยึดหรือรับมอบของกลางมีอำนาจจ้าง โดยใช้แบบสัญญาจ้างตามแบบที่ทางราชการกำหนด แล้วรายงานเสนอผู้บังคับบัญชา

(๕) ให้หน่วยงานของผู้ที่กล่าวโทษ หรือรับของกลางมาจากหน่วยงานอื่นๆ บันทึกรายการของกลาง ลงในทะเบียนของกลางตามแบบที่อธิบดีกำหนด

๓.๒ การดำเนินการกับของกลางระหว่างคดี

(๑) ในกรณีที่ของกลางเป็นของเสียง่าย หรือถ้ารอจนคดีถึงที่สุด จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของกลาง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลของป่าของกลางพิจารณาขายทอดตลาด หรือประมูลโดยต้องทำหนังสือขอความเห็นชอบการจำหน่ายของกลางต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเจ้าของคดี

(๒) เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้วให้ทำบันทึกรายละเอียด ตำหนิรูปพรรณเกี่ยวกับของกลางไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการขายทอดตลาดของกลางทั้งหมด หรือบางส่วนก็ได้ โดยให้อธิบดี ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างน้อย ๓ คน มีข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ ๕ เป็นประธาน มีหน้าที่กำหนดราคาขั้นต่ำและดำเนินการรับผิดชอบเรื่องการขายทอดตลาด

(๓) ให้เก็บรักษาเงินค่าขายของกลางไว้แทนของป่าของกลาง โดยให้นำฝากกองคลังหรือคลังจังหวัดแล้วแต่กรณี ในลักษณะเงินนอกงบประมาณ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

(๔) หากไม่เข้าหลักเกณฑ์ตาม ข้อ (๑) พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องเก็บรักษาของกลางไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด

๓.๓ การขอทำลายของกลางระหว่างคดี

(๑) ของกลางที่ไม่อาจเก็บรักษาได้เนื่องจากเน่าเสียเร็ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหนังสือขอความเห็นชอบต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ เพื่อทำลายของกลางระหว่างคดี

(๒) เมื่อได้รับความเห็นชอบตามข้อ (๑) แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษาของกลาง อย่างน้อย ๒ คนร่วมกันทำลายแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

๓.๔ การดำเนินการกับของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด

(๑) เมื่อมีคำพิพากษาของศาลฎีกา หรือคำพิพากษาของศาลใดๆ ที่ไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาในคดี หรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ถือว่าคดีถึงที่สุด

(๒) เมื่อคดีถึงที่สุด หากศาลพิพากษายกฟ้องหรือให้คืนของกลางหรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องและให้ปฏิบัติต่อของกลาง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วรรคท้าย พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเก็บรักษาของกลางไว้ต้องคืนให้แก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนตามกฎหมาย โดยพิจารณาหลักฐานใดๆ ก็ได้ที่สามารถยืนยันความเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย หรือคืนเป็นเงินที่ได้มาจากการขายทอดตลาด

(๓) ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์จะเรียกร้องขอคืนของกลางได้ จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา หากพ้นกำหนดของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน

(๔) หากศาลพิพากษาให้ริบของป่าของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน ให้ดำเนินการขายทอดตลาดโดยให้อธิบดี ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี แต่งตั้งคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย ๓ คน มีข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ ๕ เป็นประธาน เพื่อดำเนินการขายทอดตลาด

(๕) กรณีมีการขายทอดตลาดไปแล้วระหว่างคดี ให้นำเงินค่าขายทั้งหมด ส่งเป็นเงินรายได้แผ่นดิน

(๖) ของกลางซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรี หรือมีนโยบายไม่ควรขายจะดำเนินการขายทอดตลาดไม่ได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงานกับพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ผู้รับผิดชอบเพื่อให้คดีถึงที่สุดโดยเร็ว และให้ขออนุมัติอธิบดี หรือผู้ได้รับมอบหมาย เพื่อพิจารณานำไปใช้ในราชการหรือจัดการตามสมควร

ขั้นตอนการจัดการกับของกลางประเภทของป่าสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

- **การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด**

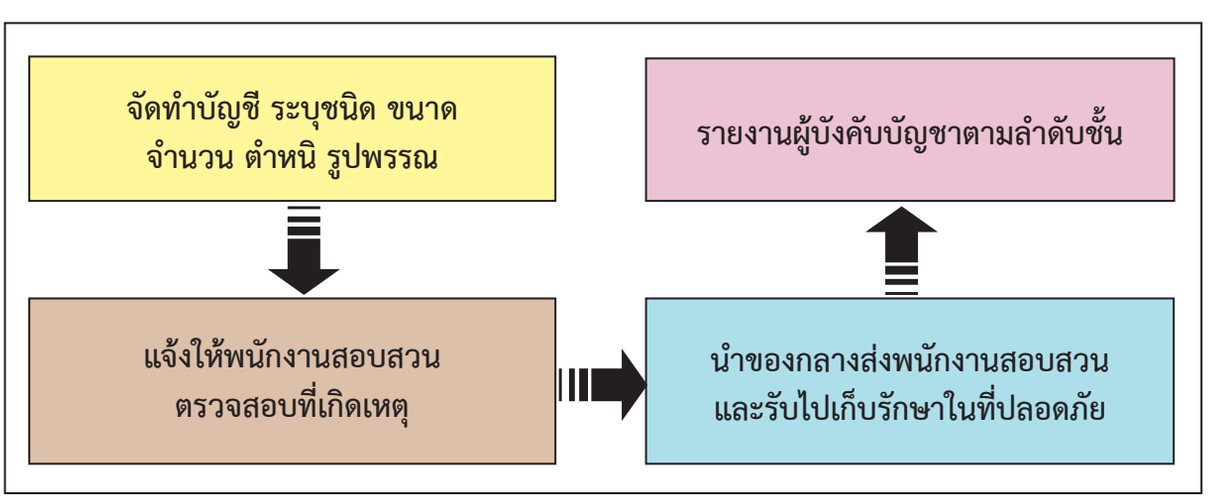

■ การดำเนินการกับของกลางระหว่างคดี

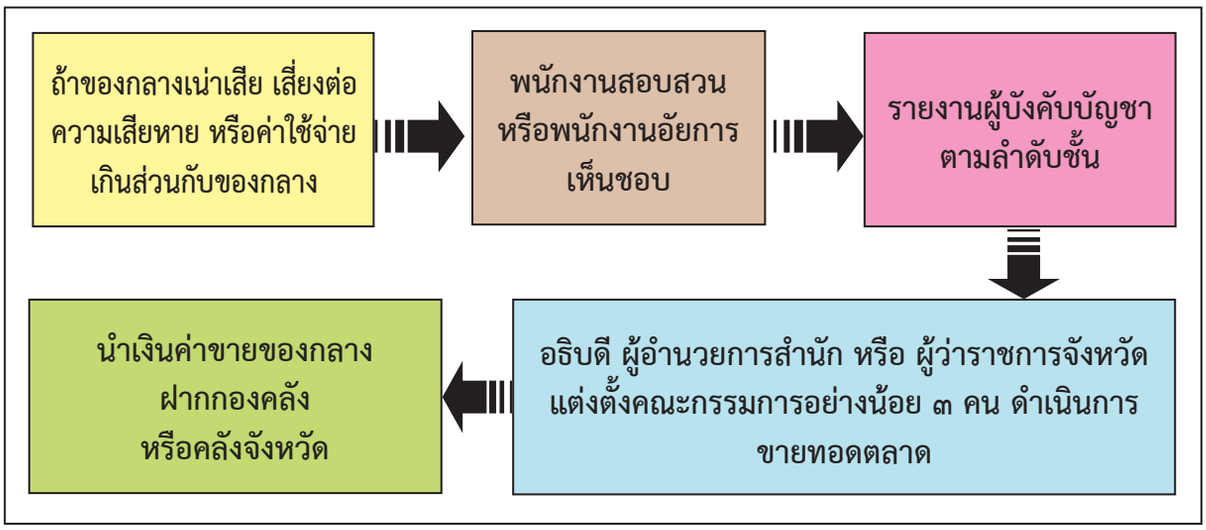

■ การดำเนินการกับของกลางระหว่างคดี

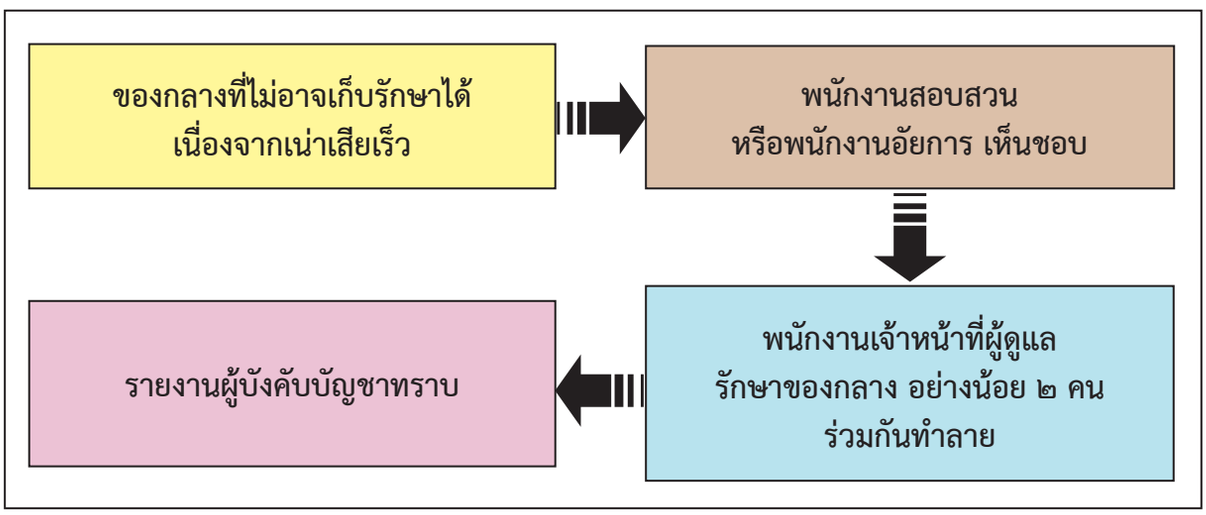

■ การดำเนินการกับของกลางเมื่อคดีสิ้นสุด

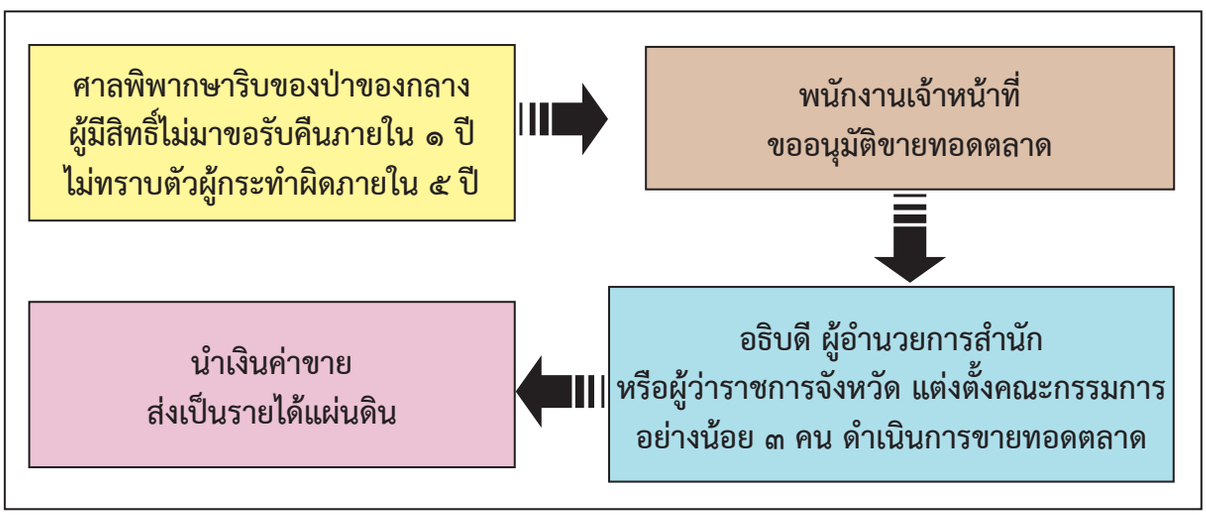

๔. การจัดการของกลางประเภทสัตว์ป่า

๔.๑ การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด

(๑) การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึดเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึด หรือรับสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าของกลาง ให้ทำบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับของกลาง โดยตรวจนับชนิด จำนวน และตำหนิรูปพรรณ ลงในบัญชีของกลาง และนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี

(๒) พนักงานสอบสวนให้ส่งมอบของกลางให้เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติฯ หรือกรมป่าไม้ หรือกรมวิชาการเกษตร (กรณีพันธุ์พืช) เก็บรักษา ตามข้อตกลงบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๑

(๓) หากไม่สามารถนำสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าของกลาง ออกจากสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่ตรวจยึดได้ให้บันทึกเหตุผลไว้เป็นหลักฐาน พร้อมแจ้งพนักงานสอบสวนให้ทราบ เพื่อพนักงานสอบสวนจะได้ประสานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาดูแลรักษาของกลางต่อไป

(๔) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจ้างเฝ้ารักษาของกลาง เจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติหรือในสังกัดสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า มีอำนาจจ้างเฝ้ารักษาเลี้ยงดูสัตว์ป่าของกลางได้ โดยใช้แบบสัญญาจ้างเฝ้ารักษาเลี้ยงดูสัตว์ป่าของกลางที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนด เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาอนุมัติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕

๔.๒ การดำเนินการระหว่างคดี

(๑) สัตว์ป่าของกลางหรือซากของสัตว์ป่าของกลาง เป็นของกลางประเภทที่มีนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ห้ามประมูลจำหน่ายหรือขายทอดตลาด โดยให้ดำเนินการดูแลรักษาไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยทางวิชาการ หรือขอไว้ใช้ในราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๒) กรณีเป็นซากของสัตว์ป่าของกลางที่ไม่อาจเก็บรักษาได้เนื่องจากจะเน่าเสียให้ขอความเห็นชอบต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบเพื่อทำลายของกลางระหว่างคดีได้

(๓) เมื่อได้รับความเห็นชอบตามข้อ (๒) แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษาของกลางอย่างน้อย ๒ คน ร่วมกันทำลายแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

๔.๓ การดำเนินการกับสัตว์ป่า หรือซากสัตว์ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าของกลาง เมื่อคดีถึงที่สุด

(๑) เมื่อมีคำพิพากษาของศาลฎีกาหรือคำพิพากษาของศาลใดๆ ที่ไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาตามกฎหมายกำหนดหรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ถือว่าคดีถึงที่สุด

(๒) เมื่อคดีถึงที่สุด หากศาลพิพากษาให้ริบของกลางสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลของกลางขออนุมัติอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อนำเอาสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าของกลางไว้ใช้ในราชการ หรือปล่อย หรือทำลาย หรือจัดการอย่างอื่นตามสมควรต่อไป

(๓) ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ยกฟ้องหรือคืนของกลาง หรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องและให้ปฏิบัติกับของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วรรคท้าย พนักงาน ผู้ดูแลเลี้ยงดู หรือเก็บรักษาสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าของกลางไว้ ต้องคืนให้แก่ผู้ต้องหา หรือ

ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนตามกฎหมาย โดยพิจารณาจากหลักฐานใดๆ ที่สามารถยืนยันความเป็นเจ้าของหรือการเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในของกลางตามกฎหมาย

(๔) ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ต้องเรียกร้องขอคืนภายในกำหนด ๑ ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากพ้นกำหนดของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน

(๕) กรณีเป็นคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด และไม่มีผู้ใดแสดงตนเป็นเจ้าของหรือมีกรรมสิทธิ์ในของกลาง โดยถูกต้องตามกฎหมายมาเรียกร้องขอคืนของกลางภายใน ๕ ปี นับตั้งแต่วันที่นำไปเก็บรักษาของกลางจะตกเป็นของแผ่นดิน

<u>ผังแสดงขั้นตอนการจัดการกับของกลางประเภทสัตว์ป่าและซากของสัตว์ป่า</u>
<u>สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้</u>

- **การดำเนินการกับของกลางขณะตรวจยึด**

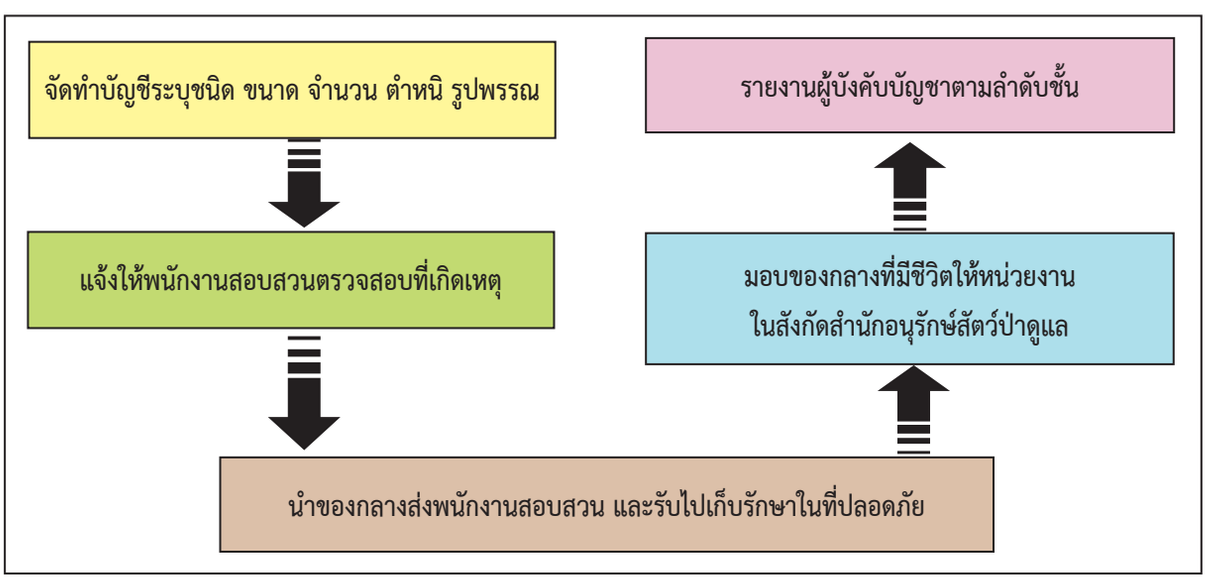

- **การดำเนินการกับของกลางสัตว์ป่าระหว่างคดี**

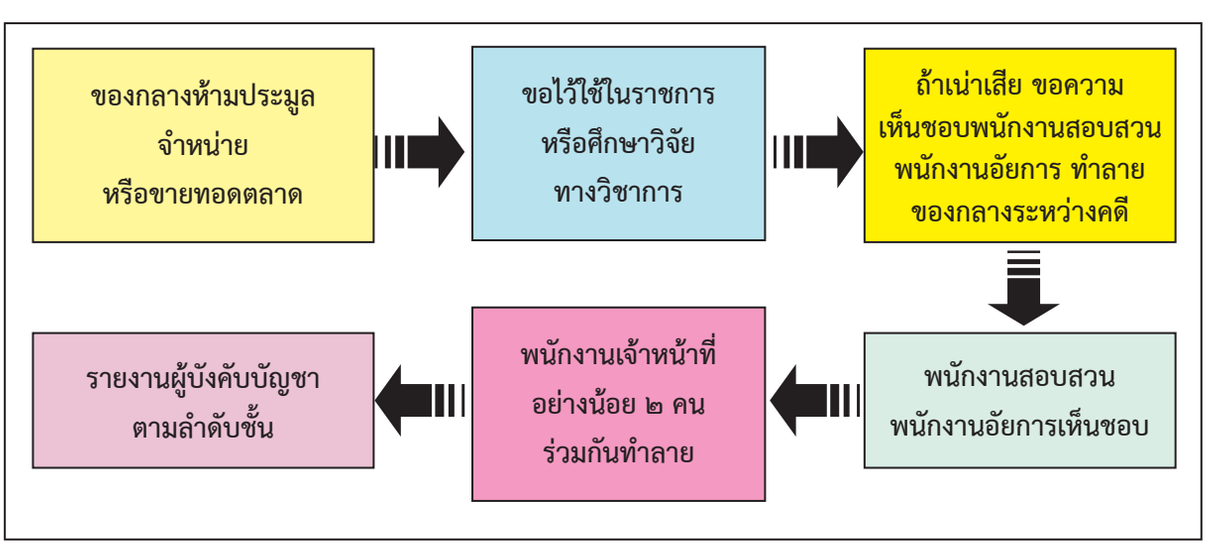

บรรณานุกรม

วนิดา พรไพบูลย์, คำอธิบายกฎหมายที่ดินป่าไม้ เอกสารสิทธิในที่ดินและการตรวจพิสูจน์สิทธิในที่ดิน, อินเตอร์บุ๊คส์ ๒ กรุงเทพฯ, มิถุนายน ๒๕๕๒

ยืนหยัด ใจสมุทร, รวมกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้และสัตว์ป่า, สำนักพิมพ์นิติธรรม กรุงเทพฯ, มกราคม ๒๕๔๔

ยืนหยัด ใจสมุทร, คำอธิบาย พระราชบัญญัติป่าไม้, สำนักพิมพ์นิติบรรณการ กรุงเทพฯ, ตุลาคม ๒๕๔๘

บุรินทร์ โชคเกิด, รวมกฎหมายป่าไม้, สำนักพิมพ์นิติบรรณการ กรุงเทพฯ, ๒๕๓๘

คู่มือการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

คู่มือการปฏิบัติงานการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การจับกุม การตรวจยึด การอายัดตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ของกองนิติการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

คู่มือการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๔

คู่มือการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒

ภาคผนวก

ผนวก ก.
คดีตัวอย่างและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑. ความผิดเกี่ยวกับโรงงานแปรรูปไม้มีไม้หวงห้ามไว้ในครอบครองฯ

๒. ความผิดเกี่ยวกับการยึดถือครอบครองที่ป่าและสร้างสิ่งรุกล้ำลำน้ำฯ

๓. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง

๔. ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (โรงโม่)

๕. ความผิดเกี่ยวกับการส่งขยะพิษออกนอกราชอาณาจักร

สามารถดาวน์โหลดเอกสาร
ได้จากคิวอาร์โค้ดด้านล่าง

ผนวก ข.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง

- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔
- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗
- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.สวนป่า พ.ศ.๒๕๓๕
- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕
- แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยงาช้าง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๘

หน้า ๖
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้

พุทธศักราช ๒๔๘๔

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

๑.๑ กระทรวงมหาดไทย

(๑) รองผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) ปลัดจังหวัด

หน้า ๗
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๓) ปลัดอำเภอ

(๔) นายกเทศมนตรี

(๕) รองนายกเทศมนตรี

(๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๗) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(๙) กำนัน

(๑๐) ผู้ใหญ่บ้าน

๑.๒ กระทรวงกลาโหม

๑.๒.๑ ข้าราชการทหารในสังกัด สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด

(๑) รองเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๒) ผู้ช่วยเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๓) ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๔) ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๕) หัวหน้ากองผลิตปศุสัตว์ ศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

หน้า ๘
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

๑.๒.๒ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพบก

(๑) แม่ทัพภาค ทุกภาค

(๒) รองแม่ทัพภาค ทุกภาค

(๓) ผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๔) รองผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๕) ผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๖) รองผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๗) ผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๘) รองผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๙) ผู้บังคับกองร้อย ทุกกองร้อย

(๑๐) ผู้บังคับหมวด ทุกหมวด

๑.๒.๓ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพเรือ

(๑) ผู้บังคับการเรือ

(๒) ผู้ควบคุมเรือ

(๓) ผู้บังคับหน่วยทหารเรือตามที่กองทัพเรือจะกำหนด

๑.๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกตำแหน่ง

๑.๔ กรุงเทพมหานคร

(๑) ผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ

(๒) รองผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ

หน้า ๙
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๓) ผู้อำนวยการกองตรวจการเทศกิจ ผู้อำนวยการกองบังคับการเทศกิจ

(๔) หัวหน้าฝ่ายในกองตรวจการเทศกิจ หัวหน้าฝ่ายในกองบังคับการเทศกิจในสังกัดสำนักเทศกิจ

(๕) นิติกร เจ้าพนักงานปกครอง พนักงานปกครอง เจ้าหน้าที่ปกครองระดับ ๓ ขึ้นไปในกองตรวจการเทศกิจและกองบังคับการเทศกิจในสังกัดสำนักเทศกิจ

(๖) ผู้อำนวยการเขต

(๗) ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต

(๘) หัวหน้าฝ่ายเทศกิจในสำนักงานเขต

(๙) เจ้าพนักงานปกครอง พนักงานปกครอง และเจ้าหน้าที่ปกครองระดับ ๓ ขึ้นไปในฝ่ายเทศกิจ ในสังกัดสำนักงานเขต

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด และยึดของกลางตามกฎหมายดังกล่าวภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๐
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

๑.๑ กระทรวงมหาดไทย

(๑) รองผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) ปลัดจังหวัด

หน้า ๑๑
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๓) ปลัดอำเภอ

(๔) นายกเทศมนตรี

(๕) รองนายกเทศมนตรี

(๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๗) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(๙) กำนัน

(๑๐) ผู้ใหญ่บ้าน

๑.๒ กระทรวงกลาโหม

๑.๒.๑ ข้าราชการทหารในสังกัด สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด

(๑) รองเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๒) ผู้ช่วยเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๓) ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๔) ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๕) หัวหน้ากองผลิตปศุสัตว์ ศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

หน้า ๑๒
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

๑.๒.๒ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพบก

(๑) แม่ทัพภาค ทุกภาค

(๒) รองแม่ทัพภาค ทุกภาค

(๓) ผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๔) รองผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๕) ผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๖) รองผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๗) ผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๘) รองผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๙) ผู้บังคับกองร้อย ทุกกองร้อย

(๑๐) ผู้บังคับหมวด ทุกหมวด

๑.๒.๓ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพเรือ

(๑) ผู้บังคับการเรือ

(๒) ผู้ควบคุมเรือ

(๓) ผู้บังคับหน่วยทหารเรือตามที่กองทัพเรือจะกำหนด

๑.๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกตำแหน่ง

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด และยึดของกลางตามกฎหมายดังกล่าวภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

หน้า ๑๓
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๔
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

๑.๑ กระทรวงมหาดไทย

(๑) รองผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) ปลัดจังหวัด

(๓) ปลัดอำเภอ

หน้า ๑๕
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๔) นายกเทศมนตรี

(๕) รองนายกเทศมนตรี

(๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๗) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(๙) กำนัน

(๑๐) ผู้ใหญ่บ้าน

๑.๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกตำแหน่ง

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด และยึดของกลางตามกฎหมายดังกล่าวภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๖
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ

เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๕

โดยที่เป็นการสมควรแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

๑.๑ กระทรวงมหาดไทย

(๑) รองผู้ว่าราชการจังหวัด

(๒) ปลัดจังหวัด

หน้า ๑๗
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๓) ปลัดอำเภอ

(๔) นายกเทศมนตรี

(๕) รองนายกเทศมนตรี

(๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๗) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(๙) กำนัน

(๑๐) ผู้ใหญ่บ้าน

๑.๒ กระทรวงกลาโหม

๑.๒.๑ ข้าราชการทหารในสังกัด สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด

(๑) รองเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๒) ผู้ช่วยเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๓) ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๔) ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

(๕) หัวหน้ากองผลิตปศุสัตว์ ศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

หน้า ๑๘
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

๑.๒.๒ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพบก

(๑) แม่ทัพภาค ทุกภาค

(๒) รองแม่ทัพภาค ทุกภาค

(๓) ผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๔) รองผู้บัญชาการกองพล ทุกกองพล

(๕) ผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๖) รองผู้บังคับการกรม ทุกกรม

(๗) ผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๘) รองผู้บังคับกองพัน ทุกกองพัน

(๙) ผู้บังคับกองร้อย ทุกกองร้อย

(๑๐) ผู้บังคับหมวด ทุกหมวด

๑.๒.๓ ข้าราชการทหารในสังกัด กองทัพเรือ

(๑) ผู้บังคับการเรือ

(๒) ผู้ควบคุมเรือ

(๓) ผู้บังคับหน่วยทหารเรือตามที่กองทัพเรือจะกำหนด

๑.๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกตำแหน่ง

๑.๔ กรุงเทพมหานคร

(๑) ผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ

หน้า ๑๙
เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๓๙ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

(๒) รองผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ

(๓) ผู้อำนวยการกองตรวจการเทศกิจ ผู้อำนวยการกองบังคับการเทศกิจ

(๔) หัวหน้าฝ่ายในกองตรวจการเทศกิจ หัวหน้าฝ่ายในกองบังคับการเทศกิจในสังกัดสำนักเทศกิจ

(๕) นิติกร เจ้าพนักงานปกครอง พนักงานปกครอง เจ้าหน้าที่ปกครองระดับ ๓ ขึ้นไปในกองตรวจการเทศกิจและกองบังคับการเทศกิจในสังกัดสำนักเทศกิจ

(๖) ผู้อำนวยการเขต

(๗) ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต

(๘) หัวหน้าฝ่ายเทศกิจในสำนักงานเขต

(๙) เจ้าพนักงานปกครอง พนักงานปกครอง และเจ้าหน้าที่ปกครองระดับ ๓ ขึ้นไปในฝ่ายเทศกิจ ในสังกัดสำนักงานเขต

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิด และยึดของกลางตามกฎหมายดังกล่าวภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

สุวิทย์ คุณกิตติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๑
เล่ม ๑๓๒ ตอนพิเศษ ๑๔๓ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยงาช้าง
(ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๕๘

อาศัยอำนาจตามความในบทนิยามคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ในมาตรา ๓ และมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยงาช้าง (ฉบับ ที ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑) รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

(๒) ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

(๓) ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๔) รองผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๕) ผู้กำกับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๖) สารวัตรกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๗) ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

(๘) รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล

(๙) ผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล

(๑๐) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล

(๑๑) สารวัตรสืบสวน กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล

(๑๒) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

(๑๓) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

หน้า ๑๒
เล่ม ๑๓๒ ตอนพิเศษ ๑๔๓ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

(๑๔) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

(๑๕) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี

(๑๖) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ

(๑๗) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ

(๑๘) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ

(๑๙) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ

(๒๐) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

(๒๑) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

(๒๒) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

(๒๓) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี

(๒๔) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๒๕) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๒๖) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๒๗) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๒๘) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์

(๒๙) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์

(๓๐) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์

(๓๑) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์

(๓๒) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์

(๓๓) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์

(๓๔) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์

(๓๕) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดบุรีรัมย์

(๓๖) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

(๓๗) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

(๓๘) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

(๓๙) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

หน้า ๑๓
เล่ม ๑๓๒ ตอนพิเศษ ๑๔๓ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

(๔๐) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๑) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๒) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๓) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรพยุหะคีรี กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๔) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

(๔๕) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดอุทัยธานี

(๔๖) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดอุทัยธานี

(๔๗) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดอุทัยธานี

(๔๘) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดอุทัยธานี

(๔๙) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกาญจนบุรี

(๕๐) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกาญจนบุรี

(๕๑) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกาญจนบุรี

(๕๒) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดกาญจนบุรี

(๕๓) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดภูเก็ต

(๕๔) รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดภูเก็ต

(๕๕) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดภูเก็ต

(๕๖) สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดภูเก็ต

ข้อ ๔ ให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘ ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผนวก ค.

- การคำนวณปริมาตรไม้
- การวัดไม้แปรรูป ไม้ท่อน

การคำนวณปริมาตรไม้

การคำนวณปริมาตรไม้ ให้คำนวณเป็นลูกบาศก์เมตร มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. <u>ไม้ที่ยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน)</u> การคำนวณไม้ที่ยังมิได้แปรรูป (ไม้ท่อน) ใช้ตารางเลขสำเร็จหาปริมาตรไม้ (ที่กรมป่าไม้กำหนด)

- การวัดความยาว ให้วัดส่วนที่ยาวที่สุด (วัดเป็นเมตร)
- การวัดความโต ให้วัดเส้นรอบวงตรงกึ่งกลางท่อน (วัดเป็นเดซิเมตร)

การใช้ตารางเลขสำเร็จให้ปัดเศษของความยาวและความโตดังนี้

- เศษของความยาว

  ๑-๒๔ ซม. ปัดทิ้ง, ๒๕-๗๔ ซม. ปัดเป็น ๑/๒ เมตร, ๗๕-๙๙ ซม. ปัดเป็น ๑ เมตร
- เศษของความโต

  ๑-๔ ซม. ปัดทิ้ง, ๕-๙ ซม. ปัดเป็น ๑ เดซิเมตร

๒. <u>ไม้แปรรูป</u>

- ไม้แผ่น หรือไม้เหลี่ยม ใช้สูตร กว้าง x ยาว x หนา x จำนวน

(ถ้าวัดเป็นเซนติเมตร เมื่อคูณกันแล้วได้จำนวนเท่าใด เอา ๑,๐๐๐,๐๐๐ หาร หน่วยจะเป็นลูกบาศก์เมตร

เช่น วัดไม้แปรรูป กว้าง ๒๐ ซม. ยาว ๑๐๐ ซม. หนา ๔ ซม. จำนวน ๑๐๐ แผ่น จะได้ปริมาตร เท่ากับ ๒๐ x ๑๐๐ x ๔ x ๑๐๐ หารด้วย ๑,๐๐๐,๐๐๐ คือ ๐.๘ ลูกบาศก์เมตร

- ไม้เสาถากกลม ใช้สูตร ๐.๐๘ x (เส้นรอบวง)^{๒} x ยาว

ตารางเลขสำเร็จคิดปริมาตรไม้เป็นลูกบาศก์เมตร
สำหรับไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่มีความยาวตั้งแต่ ½ ถึง 20 เมตร ขนาดโตวัดรอบตั้งแต่ 1 ถึง 50 เดซิเมตร

																																									สำหรับไม้ขนาดโตวัดรอบถึง 50 เดซิเมตร	
																																									ความยาว 1 เมตร	
ความยาวเป็นเมตร	ขนาดโตวัดรอบเป็นเดซิเมตร																																								ความมัด 1 รอบเป็นเดซิเมตร	ปริมาณเกินลูกบาศก์เมตร
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	1	0.000796
½	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09	0.10	0.11	0.13	0.14	0.16	.018	0.19	0.21	0.23	0.25	0.27	0.29	0.31	.033	0.36	0.38	0.41	0.43	0.46	0.49	0.52	0.54	0.57	0.61	0.64	0.67	0.70	0.74	0.77	0.81	0.84	0.88	0.92	0.96	0.99	2	0.003183
1	0.06	0.08	0.10	0.11	0.13	0.16	0.18	0.20	0.23	0.26	0.29	0.32	0.35	0.39	0.42	0.46	0.50	0.54	0.58	0.62	0.67	0.72	0.76	0.81	0.87	0.92	0.97	1.03	1.09	1.15	1.21	1.27	1.34	1.40	0.74	1.54	1.61	1.68	1.76	1.83	1.91	1.99	3	0.007162
1 ½	0.10	0.12	0.14	0.17	0.20	0.23	0.27	0.31	0.34	0.39	0.43	0.48	0.53	0.58	0.63	0.69	0.75	0.81	0.87	0.94	1.00	1.07	1.15	1.22	1.30	1.38	1.46	1.55	1.63	1.72	1.82	1.91	2.01	2.11	2.21	2.31	2.42	2.53	2.64	2.75	2.87	2.98	4	0.012732
2	0.13	0.16	0.19	0.23	0.27	0.31	0.36	0.41	0.46	0.52	0.57	0.64	0.70	0.77	0.84	0.92	0.99	1.08	1.16	1.25	1.34	1.43	1.53	1.63	1.73	1.84	1.95	2.06	2.18	2.30	2.42	2.55	2.68	2.81	2.94	3.08	3.22	3.37	3.52	3.67	3.82	3.98	5	0.019894
2 ½	0.16	0.20	0.24	0.29	0.34	0.39	0.45	0.51	0.57	0.64	0.72	0.80	0.88	0.96	1.05	1.15	1.24	1.34	1.45	1.56	1.67	1.79	1.91	2.04	2.17	2.30	2.44	2.56	2.72	2.87	3.03	3.18	3.34	3.51	3.68	3.85	4.03	4.21	4.39	4.58	4.78	4.97	6	0.028648
3	0.19	0.24	0.29	0.34	0.41	0.47	0.54	0.61	0.69	0.77	0.86	0.95	1.05	1.16	1.26	1.38	1.49	1.61	1.74	1.87	2.01	2.15	2.29	2.44	2.60	2.76	2.92	3.09	3.27	3.45	3.63	3.82	4.01	4.21	4.41	4.62	4.83	5.05	5.27	5.50	5.73	5.97	7	0.038993
3 ½	0.23	0.28	0.34	0.40	0.47	0.55	0.63	0.71	0.80	0.90	1.01	1.11	1.23	1.35	1.47	1.60	1.74	1.88	2.03	2.18	2.34	2.51	2.68	2.85	3.03	3.22	3.41	3.61	3.81	4.02	4.24	4.46	4.68	4.91	5.15	5.39	5.64	5.89	6.15	6.42	6.69	8.96	8	0.050929
4	0.26	0.32	0.39	0.46	0.54	0.62	0.72	0.81	0.92	1.03	1.15	1.27	1.40	1.54	1.68	1.83	1.99	2.15	2.32	2.50	2.68	2.86	3.06	3.26	3.47	3.68	3.90	4.13	4.36	4.60	4.84	5.09	5.35	5.61	5.89	6.16	6.45	6.74	7.03	7.33	7.64	7.96	9	0.064458
4 ½	0.29	0.36	0.43	0.52	0.61	0.70	0.81	0.92	1.03	1.16	1.29	1.43	1.58	1.73	1.89	2.06	2.24	2.42	2.61	2.81	3.01	3.22	3.44	3.67	3.90	4.14	4.39	4.64	4.90	5.17	5.45	5.73	6.02	6.32	6.62	6.93	7.25	7.25	7.91	8.25	8.60	8.95	10	0.079577
5	0.32	0.40	0.48	0.57	0.67	0.78	0.90	1.02	1.15	1.29	1.44	1.59	1.75	1.93	2.10	2.29	2.49	2.69	2.90	3.12	3.35	3.58	3.82	4.07	4.33	4.60	4.87	5.16	5.45	5.75	6.05	6.37	6.69	7.02	7.36	7.70	8.06	8.42	8.79	9.17	9.55	9.95	50	1.989432
5 ½	0.35	0.44	0.53	0.63	0.74	0.86	0.98	1.12	1.26	1.42	1.58	1.75	1.93	2.12	2.32	2.52	2.74	2.96	3.19	3.43	3.68	3.94	4.21	4.48	4.77	5.06	5.36	5.67	5.99	6.32	6.66	7.00	7.36	7.72	8.09	8.47	8.86	9.26	9.67	10.08	10.51	10.94	51	2.069805
6	0.39	0.48	0.58	0.69	0.81	0.94	1.07	1.22	1.36	1.55	1.72	1.91	2.11	2.31	2.53	2.75	2.98	3.23	3.48	3.74	4.02	4.30	4.59	4.89	5.20	5.52	5.85	6.19	6.54	6.89	7.26	7.64	8.03	8.42	8.83	9.24	9.67	10.10	10.55	11.00	11.46	11.94	52	2.151770
6 ½	0.42	0.52	0.63	0.74	0.87	1.01	1.16	1.32	1.49	1.68	1.87	2.07	2.28	2.50	2.74	2.98	3.23	3.50	3.77	4.06	4.35	4.66	4.97	5.30	5.63	5.98	6.34	6.70	7.08	7.47	7.87	8.28	8.70	9.12	9.56	10.01	10.47	10.95	11.43	11.92	12.42	12.93	53	2.235326
7	0.45	0.56	0.67	0.80	0.94	1.09	1.25	1.43	1.61	1.80	2.01	2.23	2.46	2.70	2.95	3.21	3.48	3.77	4.06	4.37	4.68	5.01	5.35	5.70	6.07	6.44	6.82	7.22	7.63	8.04	8.47	8.91	9.36	9.83	10.30	10.78	11.28	11.79	12.31	12.83	13.37	13.93	54	2.320474
7 ½	0.48	0.60	0.72	0.86	1.01	1.17	1.34	1.53	1.72	1.93	2.15	2.39	2.63	2.89	3.16	3.44	3.73	4.03	4.35	4.68	5.02	5.37	5.74	6.11	6.50	6.90	7.31	7.73	8.17	8.62	9.08	9.55	10.03	10.53	11.04	11.55	12.09	12.63	13.18	13.75	14.33	14.92	55	2.407213
8	0.52	0.64	0.77	0.92	1.08	1.25	1.43	1.63	1.84	2.06	2.30	2.55	2.81	3.08	3.37	3.67	3.98	4.30	4.64	4.99	5.35	5.73	6.12	6.52	6.93	7.36	7.80	8.25	8.72	9.16	9.68	10.19	10.70	11.23	11.77	12.32	12.89	13.47	14.06	14.67	15.29	15.92	56	2.495544
8 ½	0.55	0.68	0.82	0.97	1.14	1.33	1.52	1.73	1.95	2.19	2.44	2.71	2.98	3.27	3.58	3.90	4.23	4.57	4.93	5.30	5.69	6.09	6.50	6.93	7.37	7.82	8.29	8.77	9.26	9.77	10.29	10.82	11.37	11.93	15.51	13.10	13.70	14.31	14.94	15.58	16.24	16.91	57	2.585466
9	0.58	0.72	0.87	1.03	1.21	1.40	1.61	1.83	2.07	2.32	2.59	2.86	3.16	3.47	3.79	4.13	4.48	4.84	5.22	5.61	6.02	6.45	6.88	7.33	7.80	8.28	8.77	9.28	9.80	10.34	10.89	11.46	12.04	12.63	13.24	13.87	14.50	15.15	15.82	16.50	17.20	17.90	58	2.676980
9 ½	0.61	0.76	0.91	1.09	1.28	1.48	1.70	1.94	2.18	2.45	2.73	3.02	3.33	3.66	4.00	4.35	4.72	5.11	5.51	5.93	6.36	6.80	7.27	7.74	8.23	8.74	9.28	9.80	10.35	10.92	11.50	12.10	12.71	13.34	13.98	14.64	15.31	16.00	16.70	17.42	18.15	18.90	59	2.770085
10	0.64	0.80	0.96	1.15	1.34	1.56	1.79	2.04	2.30	2.58	2.87	3.18	3.51	3.85	4.21	4.58	4.97	5.38	5.80	6.24	6.69	7.16	7.65	8.15	8.67	9.20	9.75	10.31	10.89	11.49	12.10	12.73	13.38	14.04	14.71	15.41	16.11	16.84	17.58	18.33	19.11	19.89	60	2.864782
10 ½	0.68	0.84	1.01	1.20	1.41	1.64	1.88	2.14	2.41	2.71	3.02	3.34	3.68	4.04	4.42	4.81	5.22	5.65	6.09	6.55	7.03	7.52	8.03	8.56	9.10	9.66	10.24	10.83	11.44	12.07	12.71	13.37	14.05	14.74	15.45	16.18	16.92	17.68	18.46	19.25	20.06	20.89	61	2.961071
11	0.71	0.88	1.06	1.26	1.48	1.72	1.97	2.24	2.53	2.84	3.16	3.50	3.86	4.24	4.63	5.04	5.47	5.92	6.38	6.86	7.36	7.88	8.41	8.96	9.53	10.12	10.72	11.34	11.98	12.64	13.31	14.01	14.71	15.44	46.19	16.95	17.73	18.52	19.34	20.17	21.02	21.88	62	3.058951
11 ½	0.74	0.92	1.11	1.32	1.55	1.79	2.06	2.34	2.84	2.97	3.30	3.66	4.04	4.43	4.84	5.27	5.72	6.19	6.67	7.17	7.70	8.24	8.79	9.37	9.97	10.58	11.21	11.86	12.53	13.21	13.92	14.64	15.38	16.14	16.92	17.72	18.53	19.36	20.22	21.08	21.97	22.88	63	3.158422
12	0.77	0.95	1.16	1.38	1.61	1.87	2.15	2.44	2.76	3.09	3.45	3.82	4.21	4.62	5.05	5.50	5.97	6.46	6.96	7.49	8.03	8.50	9.18	9.78	10.40	11.04	11.70	12.38	13.07	13.79	14.52	15.28	16.05	16.84	17.66	18.49	19.34	20.21	21.09	22.00	22.93	23.87	64	3.259486
12 ½	0.81	0.99	1.20	1.43	1.68	1.95	2.24	2.55	2.87	3.22	3.59	3.98	4.39	4.81	5.26	5.73	6.22	6.72	7.25	7.80	8.37	8.95	9.56	10.19	10.83	11.50	12.19	12.89	13.62	14.36	15.13	15.92	16.72	17.55	18.39	19.26	20.14	21.05	21.97	22.92	23.88	24.87	65	3.362140
13	0.84	1.03	1.25	1.49	1.75	2.03	2.33	2.65	2.99	3.35	3.73	4.14	4.56	5.01	5.47	5.96	6.47	6.99	7.54	8.11	8.70	9.31	9.94	10.59	11.27	11.96	12.67	13.41	14.16	14.94	15.73	16.55	17.39	18.25	19.13	20.03	20.95	21.89	22.85	23.83	24.84	25.86	66	3.466387
13 ½	0.87	1.07	1.30	1.55	1.82	2.11	2.42	2.75	3.10	3.48	3.88	4.30	4.74	5.20	5.68	6.19	6.71	7.26	7.83	8.42	9.03	9.67	10.32	11.00	11.70	12.42	13.16	13.92	14.71	15.51	16.34	17.19	18.06	18.95	19.86	20.80	21.75	22.73	23.73	24.75	25.79	26.86	67	3.572224
14	0.90	1.11	1.35	1.60	1.88	2.18	2.51	2.85	3.22	3.61	4.02	4.46	4.91	5.39	5.89	6.42	6.96	7.53	8.12	8.73	9.37	10.03	10.71	11.41	12.13	12.88	13.65	14.44	15.25	16.09	16.95	17.83	18.73	19.65	20.60	21.57	22.56	23.57	24.61	25.67	26.75	27.85	68	3.679654
14 ½	0.93	1.15	1.40	1.66	1.95	2.26	2.60	2.95	3.33	3.74	4.17	4.62	5.09	5.58	6.10	6.65	7.21	7.80	8.41	9.05	9.70	10.38	11.09	11.82	12.57	13.34	14.13	14.95	15.80	16.66	17.55	18.48	19.40	20.35	21.34	22.34	23.37	24.42	25.49	26.59	27.70	28.85	69	3.788675
15	0.97	1.19	1.44	1.72	2.02	2.34	2.69	3.06	3.45	3.87	4.31	4.77	5.26	5.78	6.31	6.88	7.46	8.07	8.70	9.36	10.04	10.74	1.47	12.22	13.00	13.80	14.62	15.47	16.34	17.24	18.16	19.10	20.07	21.08	22.07	23.11	24.17	25.26	26.37	27.50	28.66	29.84	70	3.899287
15 ½	1.00	1.23	1.49	1.78	2.08	2.42	2.78	3.16	3.56	4.00	4.45	4.93	5.44	5.97	6.52	7.10	7.71	8.34	8.99	9.67	10.37	11.10	11.85	12.63	13.43	14.26	15.11	15.99	16.89	17.81	18.76	19.74	20.73	21.76	22.81	23.88	24.98	26.10	27.25	28.42	29.62	30.84	71	4.011491
16	1.03	1.27	1.54	1.83	2.15	2.50	2.80	3.26	3.68	4.13	4.60	5.09	5.61	6.16	6.74	7.33	7.96	8.61	9.28	9.98	10.71	11.46	12.24	13.04	13.87	14.72	15.60	16.50	17.43	18.39	19.37	20.37	21.40	22.46	23.54	24.65	25.78	26.94	28.13	28.34	30.57	31.83	72	4.125286
16 ½	1.06	1.31	1.59	1.89	2.22	2.57	2.95	3.36	3.79	4.25	4.74	5.25	5.79	6.36	6.95	7.56	8.21	8.88	9.57	10.29	11.04	11.82	12.62	13.45	14.30	15.18	16.08	17.02	17.98	18.96	19.97	21.01	22.07	23.16	24.28	25.42	26.59	27.78	29.00	30.25	31.53	33.83	73	4.240674
17	1.10	1.35	1.64	1.95	2.29	2.65	3.04	3.46	3.91	4.38	4.88	5.41	5.97	6.55	7.16	7.79	8.46	9.15	9.86	10.61	11.38	12.18	13.00	13.85	14.73	15.64	16.57	17.53	18.52	19.53	20.58	21.65	22.74	23.86	25.01	26.19	27.39	28.63	29.88	31.17	32.48	33.82	74	4.357652
17 ½	1.13	1.39	1.69	2.01	2.35	2.73	3.13	3.57	4.02	4.51	5.03	5.57	6.14	6.74	7.37	8.02	8.70	9.41	10.15	10.92	11.71	12.53	13.38	14.26	15.17	16.10	17.08	18.05	19.06	20.11	21.18	22.28	23.41	24.57	25.75	26.96	28.20	29.47	30.76	32.09	33.44	34.82	75	4.476222
18	1.16	1.43	1.73	2.06	2.42	2.81	3.22	3.67	4.14	4.64	5.17	5.73	6.32	6.93	7.58	8.25	8.95	9.68	10.44	11.23	12.05	12.89	13.77	14.67	15.60	16.56	17.55	18.56	19.61	20.68	21.79	22.92	24.08	25.27	26.48	27.73	29.01	30.31	31.64	33.00	34.39	35.81	76	4.596384
18 ½	1.19	1.47	1.78	2.12	2.49	2.89	3.31	3.77	4.25	4.77	5.31	5.89	6.49	7.13	7.79	8.48	9.20	9.95	10.73	11.54	12.38	13.25	14.15	15.08	16.03	17.02	18.03	19.08	20.15	21.26	22.39	23.55	24.75	25.97	27.22	28.50	29.81	31.15	32.52	33.92	35.35	36.80	77	4.718137
19	1.22	1.51	1.83	2.18	2.56	2.96	3.40	3.87	4.37	4.90	5.46	6.05	6.67	7.32	8.00	8.71	9.45	10.22	11.02	11.85	12.72	13.61	14.53	15.48	16.47	17.48	18.52	19.60	20.70	21.83	23.00	24.19	25.42	26.67	27.96	29.27	30.62	31.99	33.40	34.84	36.30	37.80	78	4.841482
19 ½	1.26	1.55	1.88	2.23	2.62	3.04	3.49	3.97	4.48	5.03	5.60	6.21	6.84	7.51	8.21	8.94	9.70	10.49	11.31	12.17	13.05	13.97	14.91	15.89	16.90	17.94	19.01	20.11	21.24	22.41	23.60	24.83	26.09	27.37	28.69	30.04	31.42	32.84	34.28	35.75	37.26	38.79	79	4.966418
20	1.29	1.59	1.93	2.29	2.69	3.12	3.58	4.07	4.60	5.16	5.75	6.37	7.02	7.70	8.42	9.17	9.95	10.76	11.60	12.48	13.38	14.32	15.29	16.30	17.33	18.40	19.50	20.83	21.79	22.98	24.21	25.48	26.75	28.07	29.43	30.81	32.23	33.68	35.16	36.67	38.21	39.79	80	5.092946

ผนวก ง.

- พระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐

- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้ โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

พระราชกฤษฎีกา
กำหนดของป่าหวงห้าม
พ.ศ.๒๕๓๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๐
เป็นที่ ๔๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการกำหนดของป่าหวงห้ามเสียใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กับมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๐๕

มาตรา ๔ ให้ของป่าบางชนิดในป่า ในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ เป็นของป่าหวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พิชัย รัตตกุล
รองนายกรัฐมนตรี

บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐

ลำดับที่	ของป่าหวงห้าม
๑.	กล้วยไม้ป่าทุกชนิด
๒.	จันทน์แดง จันทน์ผา (Dracaena loureiri Gagnep.)
๓.	ชันทุกชนิด
๔.	ชิ้นไม้กฤษณา และกฤษณา
๕.	ชิ้นไม้จันทน์หอม
๖.	ฝาง ง้าย (Caesalpinia sappan Linn.)
๗.	ถ่านไม้ทุกชนิด
๘.	น้ำมันยาง
๙.	ใบลาน
๑๐.	เปลือกไม้ และของไม้ต่อไปนี้ (๑) ก่อ มะก่อ กอ ค้อ (Castanopsis spp., Lithocarpus spp. & Quercus spp.) (๒) กัดลิ้น ขี้อาย มะเฟืองป่า แก้วสาร ลำไยป่า พญาไก่เถื่อน (Walsura spp.) (๓) ตะเคียนทอง ตะเคียนใหญ่ เคียน แคน (Hopea spp.) (๔) เคี่ยม (Cotylelobium melanoxylon Pierre syn. C. lanceolatum Craib) (๕) บง ยางบง หมี่ ไก๋ (Persea spp.) (๖) หมีเหม็น อีเหม็น (Litsea spp.) (๗) พะยอม ยอม ขะยอม พะยอมดง (Shorea spp.) (๘) มะหาด หาด หาดหนุน หาดส้าน (Artocarpus spp.) (๙) สีเสียดเปลือก ทองสุก หนามหิน เลือดนก (Pentace spp.) (๑๐) อบเชย เทพาโร จวง จวงหอม การบูรต้น ข่าต้น ตะไคร้ต้น พลูต้น สมุลแว้ง ฮางแกง ฮังไก๊ เชียด กะเชียด กะดารา มหาปราบ (Cinnamomum spp.)
๑๑.	เฟิร์นกระเช้าสีดา ชายผ้าสีดา และห่อข้าวสีดา (Platycerium spp.)
๑๒.	ยางขนุนนก
๑๓.	ยางเยลูตง
๑๔.	ยางรัก
๑๕.	ยางสน
๑๖.	รากเฟิร์นออสมันดา
๑๗.	ลำต้นและรากเฟิร์นต้น
๑๘.	หวายทุกชนิด

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้ โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

เนื่องจาก ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ใช้บังคับเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงชนิดของป่าหวงห้ามไปจากเดิม จึงสมควรกำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้ โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช ๒๔๘๔ เสียใหม่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๑๖ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๑๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๒๖ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๒๖

ข้อ ๒ ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งของป่าหวงห้าม ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ทุกจำนวนต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๓ ให้มีของป่าหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐ ไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตนไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศนี้ ได้โดยไม่ต้องขอรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๔ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๓๑
พลเอก หาญ ลีนานนท์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บัญชีท้ายประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้มีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอย
ในครัวเรือนแห่งตนได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
ลง วันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๑

ลำดับที่	ชื่อของป่าหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา กำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ.๒๕๓๐	ปริมาณที่ให้มีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตน
๑.	กล้วยไม้ป่าทุกชนิด	๒๐ ต้น
๒.	จันทน์แดง จันทน์ผา (Dracaena loureiri Gagnep.)	๑ กิโลกรัม
๓.	ชันทุกชนิด	๓๐ กิโลกรัม
๔.	ชิ้นไม้กฤษณา และกฤษณา	๑/๒ กิโลกรัม
๕.	ชิ้นไม้จันทน์หอม	๑ กิโลกรัม
๖.	ฝาง ง้าย (Caesalpinia sappan Linn.)	๓ กิโลกรัม
๗.	ถ่านไม้ทุกชนิด	๑๓๐ กิโลกรัม
๘.	น้ำมันยาง	๒๐ ลิตร
๙.	ใบลาน	๑๐๐ ใบ
๑๐.	เปลือกไม้ และของไม้ต่อไปนี้	
	(๑) ก่อ มะก่อ กอ ค้อ (Castanopsis spp., Lithocarpus spp. & Quercus spp.)	๑๐ กิโลกรัม
	(๒) กัดลิ้น ขี้อาย มะเฟืองป่า แก้วสาร ลำไยป่า พญาไก่เถื่อน (Walsura spp.)	๓๐ กิโลกรัม
	(๓) ตะเคียนทอง ตะเคียนใหญ่ เคียน แคน (Hopea spp.)	๓๐ กิโลกรัม
	(๔) เคี่ยม (Cotylelobium melanoxylon Pierre syn. C. lanceolatum Craib)	๓๐ กิโลกรัม
	(๕) บง ยางบง หมี่ ไก๋ (Persea spp.)	๑๐ กิโลกรัม
	(๖) หมีเหม็น อีเหม็น (Litsea spp.)	๑๐ กิโลกรัม
	(๗) พะยอม ยอม ขะยอม พะยอมดง (Shorea spp.)	๓๐ กิโลกรัม
	(๘) มะหาด หาด หาดหนุน หาดส้าน (Artocarpus spp.)	๓๐ กิโลกรัม
	(๙) สีเสียดเปลือก ทองสุก หนามหิน เลือดนก (Pentace spp.)	๑๐ กิโลกรัม
	(๑๐) อบเชย เทพาโร จวง จวงหอม การบูรต้น ข่าต้น ตะไคร้ต้น พลูต้น สมุลแว้ง ฮางแกง ฮังไก๊ เชียด กะเชียด กะดารา มหาปราบ (Cinnamomum spp.)	๑๐ กิโลกรัม
๑๑.	เฟิร์นกระเช้าสีดา ชายผ้าสีดา และห่อข้าวสีดา (Platycerium spp.)	๑๐ ต้น
๑๒.	ยางขนุนนก	๑๐ กิโลกรัม
๑๓.	ยางเยลูตง	๑๐ กิโลกรัม
๑๔.	ยางรัก	๑๐ กิโลกรัม
๑๕.	ยางสน	๑๐ กิโลกรัม
๑๖.	รากเฟิร์นออสมันดา	๕ กิโลกรัม
๑๗.	ลำต้นและรากเฟิร์นต้น	๕ กิโลกรัม
๑๘.	หวายทุกชนิด	๑๐ กิโลกรัม

ผนวก จ.

ตัวอย่างหลักฐานการได้มาของไม้

- หนังสือกำกับไม้แปรรูป
- ใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่
- หนังสือแจ้งผ่านด่านป่าไม้

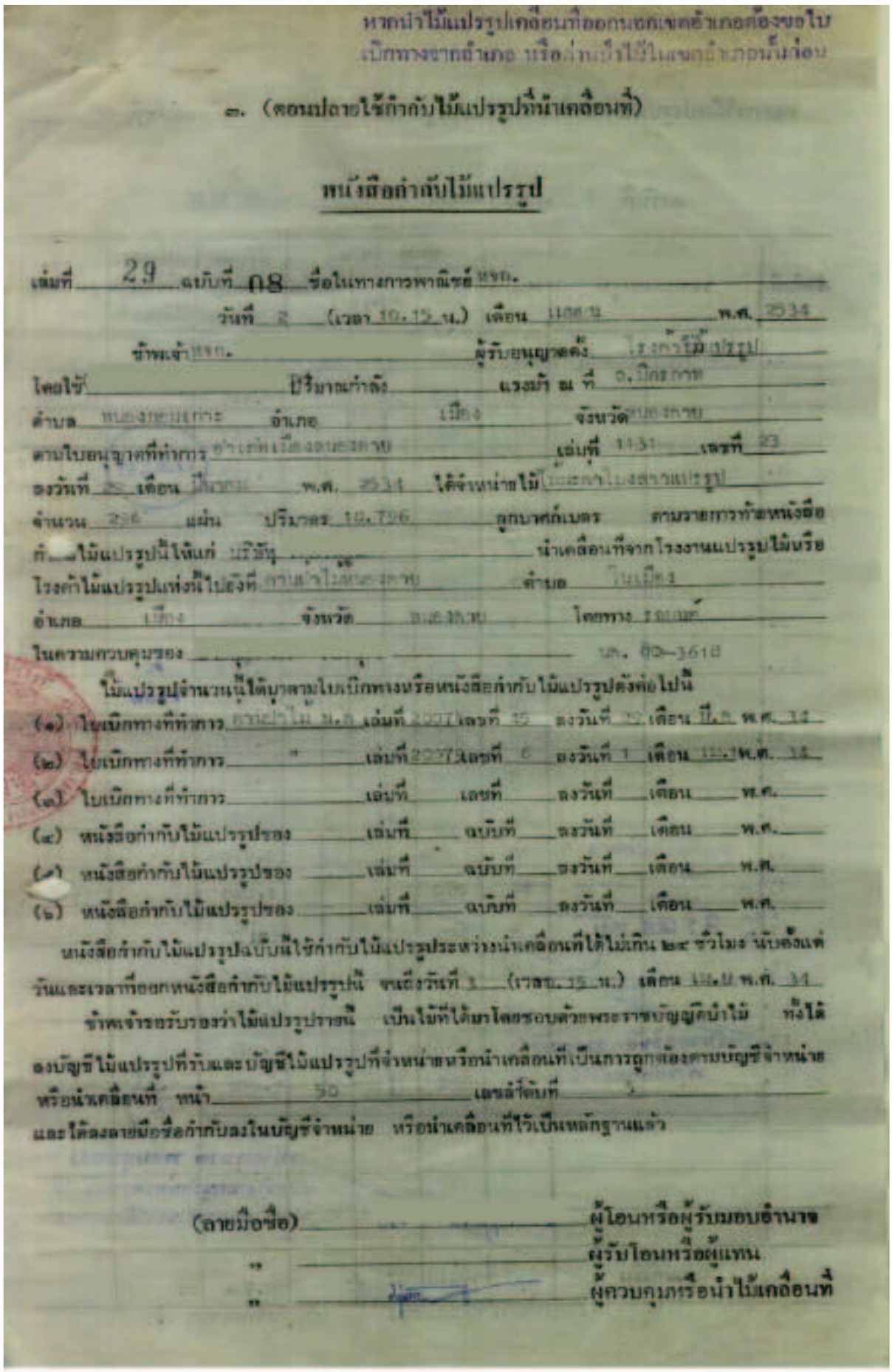

หากนำไม้แปรรูปเคลื่อนที่ออกนอกเขตอำเภอต้องขอใบ
เบิกทางจากอำเภอ หรือผ่านด่านไม้ในเขตอำเภอนั้นก่อน

๓. (ตอนปลายใช้กำกับไม้แปรรูปที่นำเคลื่อนที่)

หนังสือกำกับไม้แปรรูป

เล่มที่ 29 ฉบับที่ 08 ชื่อในทางการพาณิชย์ หจก.

วันที่ 2 (เวลา 10.15 น.) เดือน เมษายน พ.ศ. 2534

ข้าพเจ้า หจก. ผู้รับอนุญาตตั้ง โรงทำไม้แปรรูป

โดยใช้ ปริมาณกำลัง แรงม้า ณ ที่ จ.นครราชสีมา

ตำบล หนองหมื่นถ่าน อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา

ตามใบอนุญาตที่ทำการ ทำเลที่เนื้อที่ประมาณ เล่มที่ 1131 เลขที่ 23

ลงวันที่ 25 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2531 ได้จำหน่ายไม้ [illegible] แปรรูป

จำนวน 216 แผ่น ปริมาตร 18.726 ลูกบาศก์เมตร ตามรายการท้ายหนังสือ

กำกับไม้แปรรูปนี้ให้แก่ บริษัท [illegible] นำเคลื่อนที่จากโรงงานแปรรูปไม้หรือ

โรงทำไม้แปรรูปแห่งนี้ไปยังที่ ทางน้ำไหลผ่านสาย ตำบล ในเมือง

อำเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา โดยทาง รถยนต์

ในความควบคุมของ [illegible] ทะ 82-3618

ไม้แปรรูปจำนวนนี้ได้มาตามใบเบิกทางหรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปดังต่อไปนี้

(๑) ใบเบิกทางที่ทำการ ทางน้ำไหล น.ค. เล่มที่ 2037 เลขที่ 15 ลงวันที่ 30 เดือน มี.ค. พ.ศ. 34

(๒) ใบเบิกทางที่ทำการ " เล่มที่ 2037 เลขที่ 6 ลงวันที่ 1 เดือน เม.ย. พ.ศ. 34

(๓) ใบเบิกทางที่ทำการ เล่มที่ เลขที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

(๔) หนังสือกำกับไม้แปรรูปของ เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

(๕) หนังสือกำกับไม้แปรรูปของ เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

(๖) หนังสือกำกับไม้แปรรูปของ เล่มที่ ฉบับที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

หนังสือกำกับไม้แปรรูปฉบับนี้ใช้กำกับไม้แปรรูประหว่างนำเคลื่อนที่ได้ไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่วันและเวลาที่ออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปนี้ จนถึงวันที่ 3 (เวลา 10.15 น.) เดือน เม.ย. พ.ศ. 34

ข้าพเจ้ารับรองว่าไม้แปรรูปรายนี้ เป็นไม้ที่ได้มาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติบำรุงไม้ ทั้งได้ลงบัญชีไม้แปรรูปที่รับและบัญชีไม้แปรรูปที่จำหน่ายหรือนำเคลื่อนที่เป็นการถูกต้องตามบัญชีจำหน่ายหรือนำเคลื่อนที่ หน้า 30 เลขลำดับที่

และได้ลงลายมือชื่อกำกับลงในบัญชีจำหน่าย หรือนำเคลื่อนที่ไว้เป็นหลักฐานแล้ว

(ลายมือชื่อ) ผู้โอนหรือผู้รับมอบอำนาจ

" ผู้รับโอนหรือผู้แทน

" ผู้ควบคุมการนำไม้เคลื่อนที่

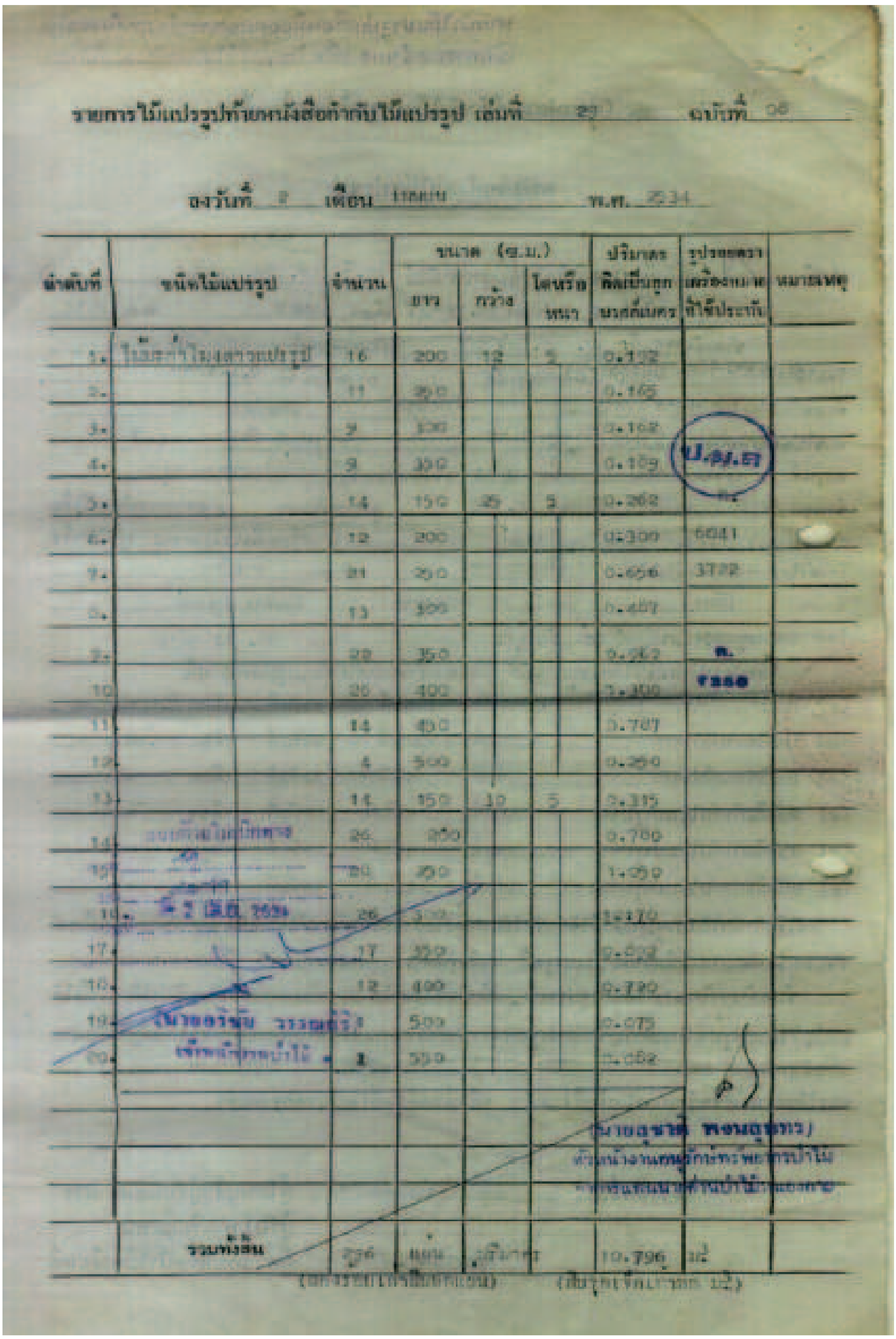

รายการไม้แปรรูปท้ายหนังสือทำกับไม้แปรรูป เล่มที่ 29 ฉบับที่ 08

ลงวันที่ 2 เดือน [illegible] พ.ศ. 2534

ลำดับที่	ชนิดไม้แปรรูป	จำนวน	ขนาด (ซ.ม.) ยาว	กว้าง	โตนหรือหนา	ปริมาตรสิ่งเป็นหน่วยลูกบาศก์เมตร	รูปรอยตราเครื่องหมายที่ใช้ประทับ	หมายเหตุ
1.	ไม้ยางท่อนแปรรูป	16	200	12	5	0.192		
2.		11	350			0.165		
3.		9	120			0.162		
4.		9	390			0.189	ป.ย.ต.	
5.		14	150	25	5	0.262		
6.		12	200			0.300	6041	
7.		21	250			0.656	3772	
8.		13	300			0.487		
9.		22	350			0.962	ต.	
10.		20	400			1.200	7550	
11.		14	450			0.787		
12.		4	500			0.250		
13.		14	150	10	5	0.315		
14.	[illegible]	25	350			0.700		
15.	[illegible]	30	450			1.059		
16.	[illegible]	28	300			1.170		
17.	[illegible]	17	350			0.892		
18.	[illegible]	12	400			0.720		
19.	[illegible]	5	500			0.375		
20.	[illegible]	1	350			0.052		
	รวมทั้งสิ้น	276	[illegible]	[illegible]	[illegible]	10.796		

(นายอุชาติ พจนอุดม)
หัวหน้าจนศูนย์อำนวยการป่าไม้
[illegible]

(ลงชื่อเจ้าพนักงาน)

ใบนิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่

ด่านนำไม้พนมดงรัก

เล่มที่ 20979
เลขที่ 49
วันที่ - 2 เม.ย. 2534
พ.ศ.
ตำบล/แขวง
อำเภอ/เขต
จังหวัด
รหัสไปรษณีย์
เลขหมายโทรศัพท์
นำไม้หรือของป่า คือ
จำนวน ท่อน/ชิ้น
ได้มาโดย
ตามใบอนุญาตเลขที่
ออกโดย
เคลื่อนที่จาก ด่านนำไม้พนมดงรัก
ถนน
ตำบล/แขวง
อำเภอ/เขต
จังหวัด
รหัสไปรษณีย์
เลขหมายโทรศัพท์
ไปยัง
เลขที่
ถนน
ตำบล/แขวง
อำเภอ/เขต
จังหวัด
รหัสไปรษณีย์
เลขหมายโทรศัพท์
โดยพาหนะ
หมายเลขทะเบียน
ตามเส้นทาง
ในความควบคุมของ

ไม้หรือของป่า จำนวนนี้มีเอกสารหลักฐานแสดงการได้มา ดังต่อไปนี้
(ก) สำเนาคู่กับใบเสร็จรับเงินเล่มที่ 49 เลขที่ 02 วันที่ 4
(ข)
(ค)

ในกรณีที่เป็นการนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ตามใบนิกทางนี้โดยทางรถไฟ ผู้ถือใบนิกทางไม่ต้องผ่านด่านป่าไม้ที่ตั้งอยู่ระหว่างทางเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านป่าไม้ตรวจสอบ และสามารถผ่านด่านป่าไม้ได้ทุกเวลาโดยไม่ต้องขอรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านป่าไม้

ใบนิกทางนี้ใช้ได้จนถึงวันที่ 5 เดือน พ.ศ.

(ลายมือชื่อ)
(นายอุทัย วรรณเทวี)
เจ้าพนักงานป่าไม้ ๔
ผู้ตรวจ

(นายอุทัย วรรณเทวี)
ตำแหน่ง
ผู้ออกใบ

หมายเหตุ : ให้ขีดฆ่าข้อความที่ไม่ต้องการออก

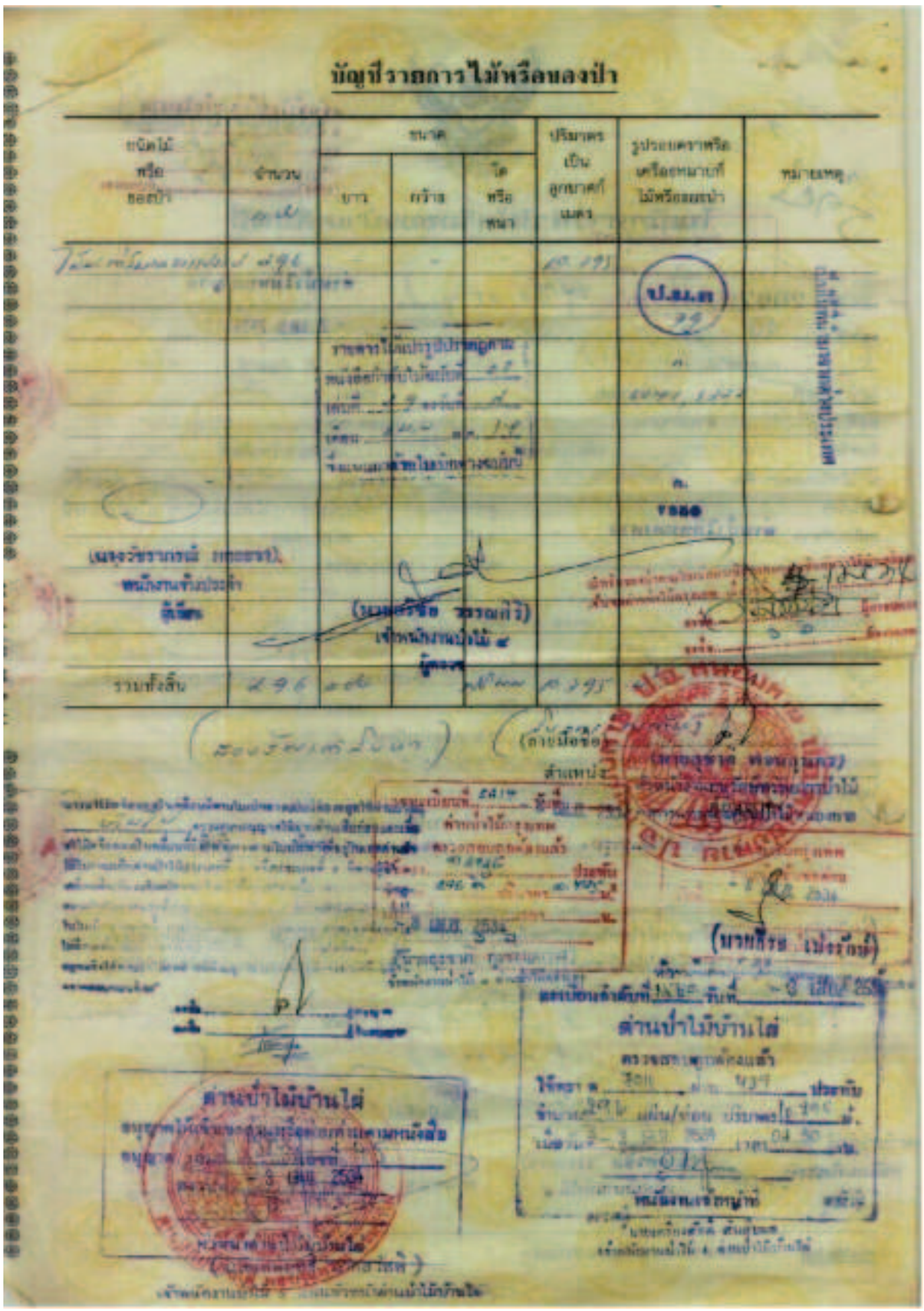

บัญชีรายการไม้หรือของป่า

ชนิดไม้ หรือของป่า	จำนวน	ขนาด: ยาว	ขนาด: กว้าง	ขนาด: โต หรือหนา	ปริมาตรเป็นลูกบาศก์เมตร	รูปแบบตราหรือเครื่องหมายที่ไม้หรือของป่า	หมายเหตุ
รวมทั้งสิ้น							

ป.ม.ร

(นายวัชรากรณ์ กฤตยาธร)
พนักงานชั่งประจำ
ผู้ชั่ง

(นายศรีชัย สรรเกียว)
เจ้าพนักงานป่าไม้ ๔
ผู้ตรวจ

(ลายมือชื่อ)
สำแหน่ง

(นายศิริชัย เปรมกมล)

ด่านป่าไม้บ้านไผ่

ด่านป่าไม้บ้านไผ่

หนังสืออนุญาตให้นำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้

เล่มที่ 15844 ที่ทำการ ด่านป่าไม้บ้านไผ่

เลขที่ 45 วันที่ เดือน พ.ศ.

อนุญาตให้ อายุ ปี

สัญชาติ อยู่บ้านเลขที่ ตรอก/ซอย

ถนน หมู่ที่ ตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต จังหวัด

รถยนต์ทะเบียน เลขหมายโทรศัพท์ นำไม้หรือของป่า ดังต่อไปนี้

ปริมาตร ลูกบาศก์เมตร ตามใบเบิกทาง/หนังสือกำกับไม้แปรรูป

เล่มที่ เลขที่ ลงวันที่ เดือน พ.ศ.

เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ ในวันที่ เดือน พ.ศ.

เวลา

(ลายมือชื่อ)

( )

ตำแหน่ง

ผู้อนุญาต

หมายเหตุ : ให้ขีดฆ่าข้อความที่ไม่ต้องการออก

ผนวก ฉ.

แนวทางการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานของโรงงานแปรรูปไม้ โรงค้าไม้แปรรูป การแปรรูปไม้เพื่อการค้า และการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

แนวทางการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานของโรงงานแปรรูปไม้ โรงค้าไม้แปรรูป การแปรรูปเพื่อการค้า (ชั่วคราว) และการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

การตรวจสอบควบคุมกิจการด้านอุตสาหกรรมไม้ กรมป่าไม้ได้กำหนดระเบียบให้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้

๑. กิจการที่ต้องตรวจสอบ

๑.๑ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร

๑.๒ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคน

๑.๓ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม

๑.๔ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนเพื่อประดิษฐกรรม

๑.๕ ผู้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้า (ชั่วคราว)

๑.๖ ผู้รับอนุญาตตั้งโรงค้าไม้แปรรูป

๑.๗ ผู้รับใบอนุญาตค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

๒. การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร

๒.๑ ตรวจสอบการดำเนินงานของผู้รับอนุญาตว่าถูกต้องตรงตามหลักการอนุญาตหรือไม่ ดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาตเพียงใด และถ้าผู้รับอนุญาตไม่อยู่ได้จัดให้มีตัวแทนเป็นลายลักษณ์อักษรควบคุม ดูแลกิจการหรือไม่

๒.๒ ตรวจสอบชนิด ขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักรกล ต้นกำลังตรงตามที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

๒.๓ ตรวจสอบเครื่องเลื่อยหรืออุปกรณ์ที่ใช้แปรรูป ที่ติดตั้งอยู่ในบริเวณโรงงานว่าเป็นเครื่องจักรชนิดใด ประเภทใด จำนวนเท่าใด ตำแหน่งที่ตั้งตรงตามแผนผังเครื่องจักรที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

๒.๔ ตรวจสอบอาณาเขตโรงงานว่า แนวเขตและสถานที่ติดต่อข้างเคียงถูกต้องตรงตามที่ระบุในใบอนุญาตหรือไม่ ผู้รับอนุญาตได้จัดทำหลักเขตไว้ถูกต้องเพียงใด ปิดแผนที่แสดงอาณาเขตโรงงานและผังเครื่องจักรไว้ที่โรงงานหรือไม่ การเก็บไม้แปรรูป การกองไม้ท่อนอยู่ในบริเวณโรงงานที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

๒.๕ ตรวจสอบไม้ท่อนที่กำลังเข้าทำการแปรรูป (เปิดปีก) และที่กองอยู่ในบริเวณโรงงานว่ามีหลักฐานใบเบิกทางแสดงการนำเคลื่อนที่เข้ามาในโรงงานถูกต้องหรือไม่ ชนิดไม้ท่อน ขนาดความยาว ความโต ปริมาตร จำนวนถูกต้องตามใบเบิกทางหรือไม่ ใบเบิกทางมีหลักฐานแสดงการตรวจสอบผ่านด่านป่าไม้ระหว่างทาง และแจ้งเข้าด่านป่าไม้ท้องที่ (ในกรณีโรงงานตั้งอยู่ในเขตด่านป่าไม้) ครบถ้วนหรือไม่ และได้นำไม้ท่อนดังกล่าวลงบัญชีตามระเบียบเรียบร้อยเพียงใด

๒.๖ ตรวจสอบบัญชีไม้ประจำโรงงานว่า รายละเอียดไม้ท่อน ไม้แปรรูป ถูกต้องสัมพันธ์กันเพียงใด สต๊อกไม้ท่อนตรงกับบัญชีหรือไม่ สต๊อกไม้แปรรูปมีปริมาณใกล้เคียงกับยอดไม้ในบัญชีเพียงใด ถ้าตรวจพบว่าไม้ในสต๊อกมีปริมาณน้อยกว่ายอดตามหลักฐานทางบัญชี ให้สอบสวนข้อเท็จจริงให้ชัดเจน

หากเป็นความผิดพลาดทางบัญชีซึ่งมิใช่เป็นการทุจริต เช่น บวก-ลบตัวเลขผิด กรอกตัวเลขสับสน ฯลฯ ก็ให้ผู้รับอนุญาตแก้ไขบัญชีให้ถูกต้องและรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ แต่หากเป็นความผิดพลาดในกรณีอื่นที่ส่อไปในทางทุจริต เช่น การรับไม้แปรรูปจากไม้ท่อนไม่ตรงตามข้อเท็จจริง มีการจำหน่ายไม้แปรรูปออกจากโรงงานโดยไม่ออกหนังสือกำกับไม้แปรรูป ไม่ลงรายการรับหรือแทงบัญชีจำหน่ายไม้ท่อนไม้แปรรูปให้ตรงตามข้อเท็จจริง ได้สลักหลังใบเบิกทางแสดงการแปรรูปหรือแทงจำหน่ายไม้แปรรูปไม่ตรงกับความจริง ฯลฯ ซึ่งเป็นการผิดข้อกำหนดกฎกระทรวง ให้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้รายงานผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษทางปกครองอีกทางหนึ่งด้วย

๒.๗ ตรวจสอบต้นขั้วหนังสือกำกับไม้แปรรูปกับบัญชีจำหน่ายไม้แปรรูป ว่าถูกต้องเพียงใด การเขียนหนังสือกำกับไม้แปรรูป มีรายละเอียดสาระสำคัญครบถ้วนถูกต้องตรงกับบัญชีจำหน่ายไม้แปรรูปหรือไม่ การอ้างอิงหลักฐานเดิม (หลักฐานใบเบิกทางนำไม้ท่อนเข้าโรงงาน) ถูกต้องเพียงใด

๒.๘ ในกรณีที่โรงงานแปรรูปไม้มีหมอนไม้อยู่นอกโรงงาน จะต้องตรวจสอบด้วยว่าได้ขอรับอนุญาตแล้วหรือไม่ หากเป็นสถานที่ที่ได้รับอนุญาตอยู่แล้ว ได้จัดทำหลักเขตแบ่งป้ายแสดงชื่อผู้รับอนุญาตไว้ให้เห็นได้โดยชัดเจนเพียงใด ไม้ท่อนที่กองอยู่มีหลักฐานถูกต้องหรือไม่

(การตรวจสอบตามข้อ ๒.๑ ถึง ๒.๘ เป็นการตรวจสอบตามเงื่อนไขข้อกำหนด ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๓๒) และแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อกำหนด ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ.๒๕๓๙) ว่าด้วยการควบคุมการแปรรูปไม้ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ.๒๕๑๙) ว่าด้วยการแปรรูปไม้และมีไม้แปรรูป)

๒.๙ ตรวจสอบใบคู่มือคนงานถูกต้องหรือไม่

๒.๑๐ ในกรณีที่ตรวจพบข้อบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งมิใช่เป็นกรณีทุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดข้อกำหนดกฎกระทรวง และไม่เกิดผลเสียหายต่อทางราชการ ก็ให้อยู่ในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่จะดำเนินการต่อไป

๒.๑๑ สำหรับในกรณีที่เป็นความผิดที่จะต้องกล่าวโทษดำเนินคดีตามกฎหมาย จะต้องดำเนินตามอำนาจหน้าที่ทุกราย ห้ามมิให้ละเว้น หรือวินิจฉัยชี้ขาดเสียเองโดยมิได้ผ่านกระบวนการยุติธรรม นอกจากจะพิจารณาโทษทางกฎหมายแล้ว ก็จะต้องพิจารณาลงโทษทางปกครองอีกสถานหนึ่งด้วย

๒.๑๒ โรงงานรายใดที่ถูกลงโทษสั่งพักใช้ใบอนุญาต ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๕๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่า เครื่องจักรกลต้นกำลังได้ใช้โซ่ล่ามหรือใช้ลวดผูกมัดประทับตราครั่งหรือตะกั่วเป็นหลักฐานแล้ว หรือแผ่นกระดาษปิดเงื่อน ลงลายมือชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่ มีการลักลอบทำการแปรรูปไม้หรือไม่ หากตรวจสอบพบการกระทำผิดก็ให้จับกุมดำเนินคดีโดยเฉียบขาด

๒.๑๓ โรงงานแปรรูปไม้ที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาให้ต่ออายุใบอนุญาตประจำปี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ท้องที่หมั่นตรวจตราควบคุมอย่าให้มีการลักลอบทำการแปรรูปไม้โดยเด็ดขาด หากเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นจากส่วนกลางมาตรวจพบเข้า เจ้าหน้าที่ท้องที่ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบควบคุมจะต้องรับผิดชอบ และกรมป่าไม้จะพิจารณาโทษเจ้าหน้าที่สถานหนักโดยไม่รับข้ออ้างใดๆ ทั้งสิ้น (หนังสือกรมป่าไม้ ที่ กษ ๐๗๐๔/ว. ๒๕๘๘ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ และ ที่ กษ ๐๗๐๔๕๗๐๙ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๑๘)

๒.๑๔ ให้ตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้ทุกประเภทว่าได้ทำการแปรรูปไม้ระหว่างพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ หากพบการกระทำผิดให้จับกุมดำเนินคดีตามความนัยมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ ๒๔๘๔ (หนังสือกรมป่าไม้ ที่ กษ ๐๗๐๔/๑๒๔๐๙ ลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๑)

๒.๑๕ ให้เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและจังหวัดแห่งท้องที่หมั่นตรวจตราโรงงานแปรรูปไม้ในท้องที่โดยสม่ำเสมอ หรืออย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง ว่าโรงงานได้ปฏิบัติและดำเนินกิจการถูกต้องตามพระราชบัญญัติป่าไม้ กฎกระทรวง และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับกิจการตามที่ได้รับอนุญาตเพียงใดหรือไม่

๒.๑๖ การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อเสร็จสิ้นให้บันทึกการตรวจและผลการตรวจสอบให้ละเอียดที่สุดเท่าที่สามารถจะบันทึกไว้เป็นหลักฐานตามระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการควบคุมการแปรรูปไม้

๓. การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคน

๓.๑ ตรวจสอบว่า โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคน ได้นำเครื่องจักรกลใดมาใช้แปรรูปไม้บ้าง ถ้าตรวจพบให้กล่าวโทษดำเนินคดีกับผู้รับอนุญาตโดยทันที และพร้อมกันนั้นให้พิจารณาลงโทษทางปกครองสถานหนักอีกสถานหนึ่งด้วย

๓.๒ การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคน นอกจากที่ได้กล่าวตามข้อ ๓.๑ แล้วก็จะต้องตรวจสอบตามหลักเกณฑ์นัยข้อ ๒.๑, ๒.๔, ๒.๕, ๒.๖, ๒.๗, ๒.๘, ๒.๙, ๒.๑๐, ๒.๑๑, ๒.๑๓, ๒.๑๔, ๒.๑๕ และ ๒.๑๖

๔. การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม

๔.๑ การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม คงดำเนินการเช่นเดียวกับการตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร และให้ทำการตรวจสอบด้วยว่า ได้มีการจำหน่าย จ่าย โอนไม้แปรรูป หรือผลิตภัณฑ์ไม้ที่ยังไม่พ้นสภาพไม้แปรรูปออกจากโรงงานบ้างหรือไม่ หรือมีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งประดิษฐ์อื่นใดนอกเหนือไปจากที่ได้รับอนุญาตบ้างหรือไม่

สำหรับการจำหน่าย จ่าย โอนไม้แปรรูป หรือผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่พ้นสภาพไม้แปรรูปออกจากโรงงาน จะจำหน่ายได้แต่เฉพาะโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ไสกบ เซาะร่อง ซอยไม้ หรือผ่านกรรมวิธีตามที่ได้ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือตามหลักฐานการอนุญาตเท่านั้น ตัวอย่างเช่น โรงงานไส ซอยไม้แปรรูป โรงงานทำไม้ปาร์เกต์ ไม้โมเสค โรงงานอบ อัดน้ำยาไม้ ฯลฯ เป็นต้น และการจำหน่ายก็จะต้องออกหนังสือกำกับไม้แปรรูปหรือใบเบิกทางแล้วแต่กรณี เป็นหลักฐานการนำเคลื่อนที่เช่นเดียวกับการจำหน่ายไม้แปรรูปทั่วไป

๔.๒ ตรวจสอบว่าโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม ได้นำไม้หวงห้ามมาใช้ผลิตวัตถุสำเร็จรูป (สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้) หรือไม่ ถ้าใช้ไม้ดังกล่าวโรงงานมีใบอนุญาตให้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามแล้วหรือไม่ การแปรรูปไม้เป็นสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ ฯลฯ ได้จัดลงบัญชีจำหน่ายไม้แปรรูป ตามข้อกำหนด ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๓๒) ว่าด้วยการควบคุมการแปรรูปไม้ และแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อกำหนด ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ.๒๕๓๙) ถูกต้องเพียงใด และการจำหน่ายวัตถุสำเร็จรูปหรือสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ดังกล่าวออกจากโรงงานได้ออกหนังสือกำกับสิ่งประดิษฐ์ และจัดทำบัญชีสิ่งประดิษฐ์ไว้ถูกต้องเพียงใด ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ.๒๕๓๐) ว่าด้วยการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

๕. การตรวจสอบโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนเพื่อประดิษฐกรรม

ตรวจสอบว่าโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนเพื่อประดิษฐกรรม ได้นำเครื่องจักรกลใดมาใช้ในการแปรรูปบ้างหรือไม่ และให้ตรวจสอบตามหลักเกณฑ์นัยข้อ ๒.๑, ๒.๔, ๒.๕ (เฉพาะในกรณีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ไม้ท่อน) ๒.๖, ๒.๘, ๒.๙, ๒.๑๐, ๒.๑๑, ๒.๑๒, ๒.๑๓, ๒.๑๔, ๒.๑๕, ๒.๑๖ และข้อ ๔ (แล้วแต่กรณี)

๖. การตรวจสอบการแปรรูปไม้เพื่อการค้า (ชั่วคราว)

การแปรรูปไม้เพื่อการค้า (ชั่วคราว) ในทางปฏิบัติจะอนุญาตให้แต่เฉพาะขอทำการแปรรูปไม้เพื่อการค้าโดยใช้แรงคนเป็นครั้งคราวเท่านั้น ส่วนขอทำไม้แปรรูปเพื่อการค้า (ชั่วคราว) โดยเครื่องจักร กรมป่าไม้ไม่มีนโยบายที่จะอนุญาตให้แก่ผู้ใด การตรวจสอบให้ตรวจสอบตามหลักเกณฑ์นัยข้อ ๒.๑, ๒.๔, ๒.๕, ๒.๖, ๒.๗, ๒.๘, ๒.๙, ๒.๑๐, ๒.๑๑, ๒.๑๒, ๒.๑๓, ๒.๑๔, ๒.๑๕ และ ๒.๑๖

๗. การตรวจสอบโรงค้าไม้แปรรูป

การตรวจสอบโรงค้าไม้แปรรูปให้ตรวจสอบตามหลักเกณฑ์นัยข้อ ๒.๑, ๒.๔, (ตรวจเฉพาะแนวเขต) ๒.๖, ๒.๗, ๒.๙, ๒.๑๐, ๒.๑๑, ๒.๑๓ (ตรวจสอบว่ามีการลักลอบค้าไม้แปรรูปหรือไม่) ๒.๑๕, และ ๒.๑๖ นอกจากนั้นจะต้องตรวจสอบใบเบิกทาง หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปที่รับเข้าด้วยว่า ได้ผ่านการตรวจสอบของด่านป่าไม้ระหว่างทาง และแจ้งเข้าด่านป่าไม้ท้องที่ (ในกรณีที่โรงค้าไม้แปรรูปตั้งอยู่ในเขตด่านป่าไม้) ถูกต้องครบถ้วนเพียงใด และในกรณีที่โรงค้าไม้แปรรูปรายใด ค้าสิ่งประดิษฐ์ที่ทำด้วยไม้หวงห้ามตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องมีใบอนุญาตค้าสิ่งประดิษฐ์ และจะต้องทำบัญชีสิ่งประดิษฐ์อีกส่วนหนึ่งด้วย

๘. การตรวจสอบกิจการของผู้ค้าสิ่งประดิษฐ์

ให้ตรวจสอบว่ามีใบอนุญาตค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามหรือไม่ สิ่งประดิษฐ์ที่รับเข้ามีหลักฐานหนังสือกำกับควบคุมถูกต้องเพียงใด หลักฐานดังกล่าวมีร่องรอยการแก้ไขปลอมแปลงหรือไม่ และหากสงสัยหลักฐานฉบับใดก็ให้เก็บหลักฐานนั้นส่งไปตรวจสอบกับต้นทาง การทำบัญชีแสดงรายการรับเข้าและจำหน่ายออกถูกต้องสัมพันธ์กันเพียงใด การจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ ได้ออกหนังสือกำกับสิ่งประดิษฐ์ระบุชนิด ขนาด จำนวนถูกต้องเพียงใด หรือไม่ สิ่งประดิษฐ์ที่เหลืออยู่ตรงตามบัญชีหรือไม่ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ.๒๕๓๐) ว่าด้วยการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

๙. ในกรณีตรวจพบไม้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ภายในสถานที่ประกอบการ นอกจากจะพิจารณาดำเนินคดีทางกฎหมายและพิจารณาลงโทษทางปกครองแล้ว เมื่อได้รับมอบไม้ของกลางจากพนักงานสอบสวน ให้นำไม้ของกลางที่ตรวจพบไปเก็บรักษาไว้ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานป่าไม้จังหวัดหรือสำนักงานป่าไม้เขตโดยเร็วที่สุด และให้อยู่ในความดูแลรักษาของเจ้าหน้าที่ จนกว่ากรมป่าไม้จะสั่งการหรือศาลสั่งเป็นอย่างอื่น (หนังสือกรมป่าไม้ ที่ กส ๐๘๐๔/๒๔๙๑ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑)

๑๐. เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจพบการกระทำผิดให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยเฉียบขาด เช่น กล่าวโทษดำเนินคดี และรายงานผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาลงโทษสั่งพักใช้ใบอนุญาต อันเป็นโทษทางปกครองอีกทางหนึ่ง พร้อมกับเสนอความเห็นว่าควรจะต้องพิจารณาเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยหรือไม่

๑๑. นอกจากการตรวจสอบกิจการดังกล่าวข้างต้นแล้ว หากมีผู้ขอรับอนุญาตทำการแปรรูปไม้มิใช่เพื่อการค้า หรือขออนุญาตมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ.๒๕๑๙) ว่าด้วยการแปรรูปและมีไม้แปรรูป ก็จะต้องตรวจสอบดูว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

ผนวก ช.

ตารางแสดงขั้นตอนการขออนุญาตและการตรวจสอบควบคุมด้านอุตสาหกรรมไม้

- โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร (โรงเลื่อยจักร)
- โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักรเพื่อประดิษฐกรรม
- โรงค้าไม้แปรรูป
- การค้าสิ่งประดิษฐ์

สรุปขั้นตอน
การขออนุญาตและการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมไม้

โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร
(โรงเลื่อยจักร)

ขั้นตอนการขออนุญาต

ผู้ขอยื่นคำขอ

↓

นายอำเภอท้องที่ ⇄ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเบื้องต้น

↓

ผู้ว่าราชการจังหวัด ⇄ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ

↓

ให้ความเห็นควร / ไม่ควรอนุญาต

↓

กรมป่าไม้

↓

อนุญาต

- แจ้งผู้ขอทราบภายใน ๑๕ วัน
- เก็บเงินค่าธรรมเนียม
- ออกใบอนุญาตภายใน ๙๐ วัน

ไม่อนุญาต

- ผู้ขอสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี ภายใน ๓๐ วัน

การตรวจสอบควบคุม

ตรวจสอบเอกสาร

๑. ใบอนุญาต
๒. บัญชีไม้ประจำโรงงาน
   ๒.๑ รับ - จำหน่ายไม้ท่อน - ไม้แปรรูป
   ๒.๒ สถิติไม้ท่อน - ไม้แปรรูป
๓. หลักฐานแสดงการได้มาของไม้
๔. ต้นขั้วหนังสือกำกับไม้แปรรูป
๕. ใบคู่มือคนงาน
๖. แผนผังเครื่องจักรประจำโรงงาน
๗. กรณีผู้รับอนุญาตไม่อยู่ ได้มอบอำนาจหรือไม่

↓

ตรวจสอบเครื่องจักร

↓

ตรวจสอบไม้ท่อนที่กำลังแปรรูป

↓

ตรวจสอบไม้ท่อน / ไม้แปรรูป

↓

ตรวจสอบอาณาเขตโรงงาน

↓

กรณีหมอนไม้อยู่นอกโรงงาน ได้ขออนุญาตหรือไม่

↓

ตรวจสอบเงื่อนไขการอนุญาต

↓

รายงานผลการตรวจสอบ

โรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร เพื่อประดิษฐกรรม

ขั้นตอนการขออนุญาต

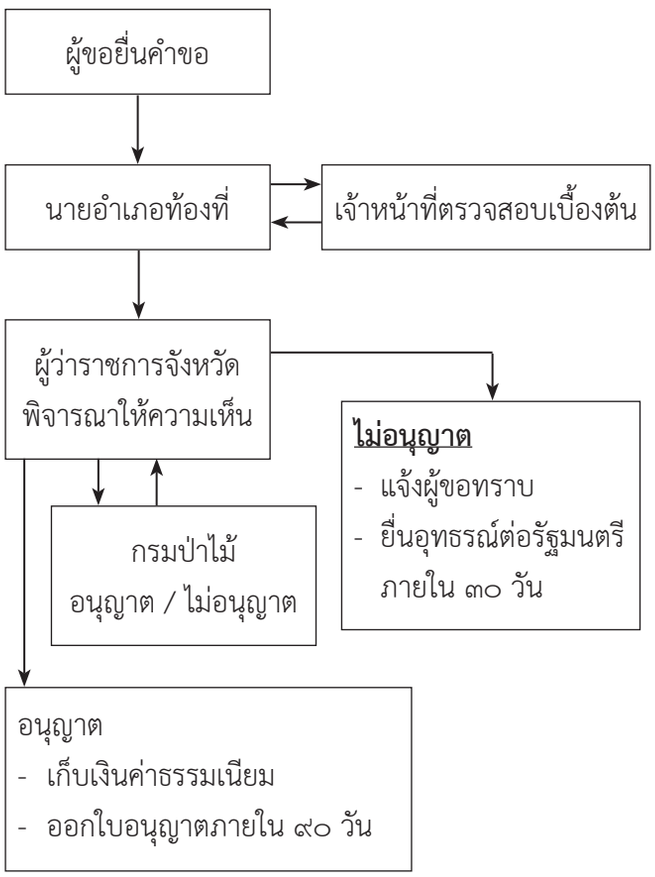

การตรวจสอบควบคุม

ตรวจสอบเอกสาร

๑. ใบอนุญาต

๒. บัญชีไม้และสิ่งประดิษฐ์ฯ ประจำโรงงาน

๒.๑ รับ - จำหน่ายไม้ท่อน - ไม้แปรรูป

๒.๒ สถิติไม้ท่อน - ไม้แปรรูป

๒.๓ บัญชีสิ่งประดิษฐ์ฯ

๓. หลักฐานแสดงการได้มาของไม้

๔. ต้นขั้วหนังสือกำกับสิ่งประดิษฐ์ฯ

๕. ใบคู่มือคนงาน

๖. แผนผังเครื่องจักรประจำโรงงาน

๗. กรณีผู้รับอนุญาตไม่อยู่ ได้มอบอำนาจหรือไม่

↓

ตรวจสอบเครื่องจักร

↓

ตรวจสอบไม้ท่อน / ไม้แปรรูป / สิ่งประดิษฐ์ฯ

↓

ตรวจสอบอาณาเขตโรงงาน

↓

ตรวจสอบเงื่อนไขการอนุญาต

↓

รายงานผลการตรวจสอบ

โรงค้าไม้แปรรูป

ขั้นตอนการขออนุญาต

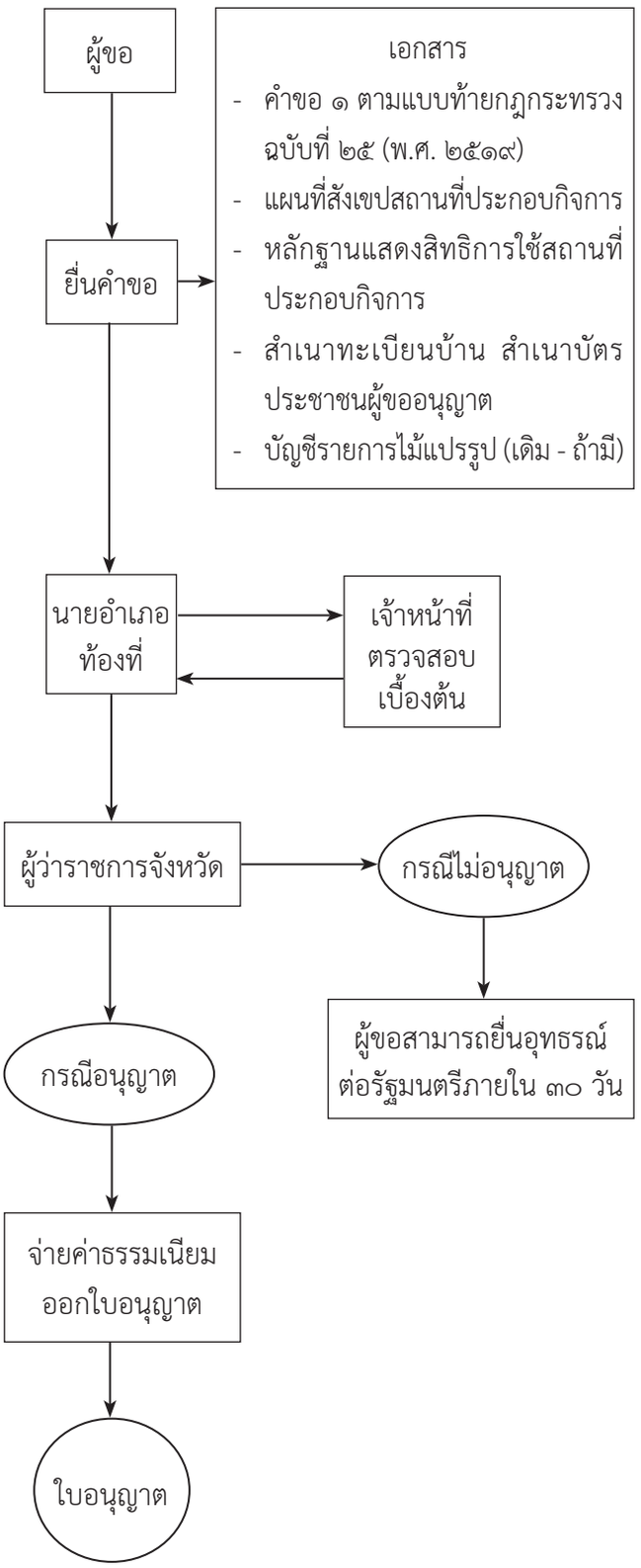

การตรวจสอบควบคุม

ตรวจสอบเอกสาร

๑. ใบอนุญาต
๒. บัญชีไม้ประจำโรงค้า
   ๒.๑ รับ - จำหน่ายไม้แปรรูป
   ๒.๒ สถิติไม้แปรรูป
๓. หลักฐานแสดงการได้มาของไม้
๔. ต้นขั้วหนังสือกำกับไม้แปรรูป
๕. ใบคู่มือคนงาน
๖. กรณีผู้รับอนุญาตไม่อยู่ ได้มอบอำนาจหรือไม่

↓

ตรวจสอบไม้แปรรูป

↓

ตรวจสอบอาณาเขตโรงค้าฯ

↓

ตรวจสอบเงื่อนไขการอนุญาต

↓

รายงานผลการตรวจสอบ

การขออนุญาตค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

ขั้นตอนการขออนุญาต

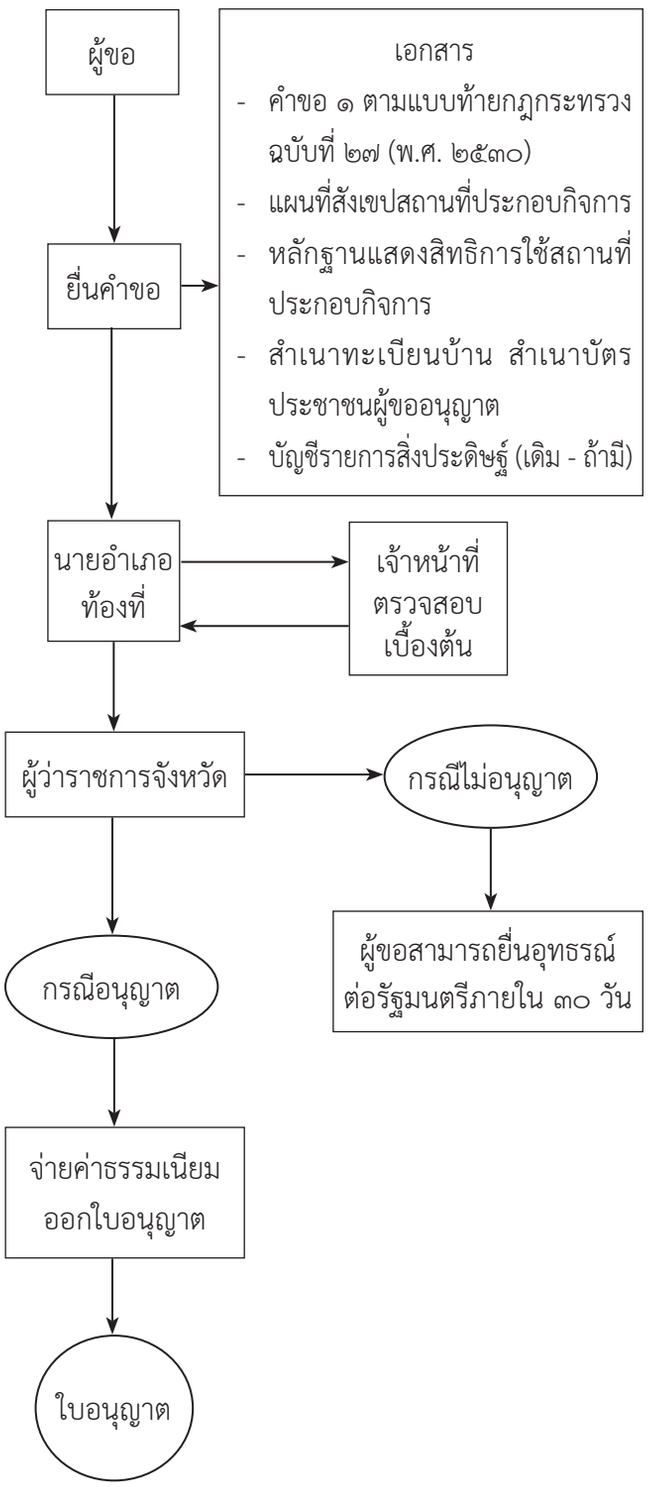

การตรวจสอบควบคุม

ตรวจสอบเอกสาร
๑. ใบอนุญาต
๒. บัญชีสิ่งประดิษฐ์ฯ
๓. หลักฐานแสดงการได้มา
๔. ต้นขั้วหนังสือกำกับสิ่งประดิษฐ์ฯ
๕. ใบคู่มือคนงาน
๖. กรณีผู้รับอนุญาตไม่อยู่ ได้มอบอำนาจหรือไม่

↓

ตรวจสอบสิ่งประดิษฐ์ฯ

↓

ตรวจสอบอาณาเขตโรงค้าฯ

↓

ตรวจสอบเงื่อนไขการอนุญาต

↓

รายงานผลการตรวจสอบ

ผนวก ซ.

กฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ.๒๕๖๐

กฎกระทรวง

การขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม

พ.ศ.๒๕๖๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๑๘ และมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๙ (พ.ศ.๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“ใบอนุญาตทำไม้” หมายความว่า ใบอนุญาตทำไม้หวงห้าม

ข้อ ๓ ให้อธิบดีกรมป่าไม้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตตามมาตรา ๑๑

ข้อ ๔ ผู้ใดประสงค์จะทำไม้หวงห้ามตามมาตรา ๑๑ ในป่าหรือในที่ดินที่มิใช่ป่า แล้วแต่กรณีให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ต่ออธิบดีกรมป่าไม้พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอ

การยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่น ณ สถานที่และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) กรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ กรมป่าไม้

(๒) จังหวัดอื่น ให้ยื่น ณ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ที่ป่าหรือที่ดินนั้นตั้งอยู่

(๓) สถานที่และวิธีการอื่นตามที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๕ เมื่อได้รับคำขอรับใบอนุญาตทำไม้แล้ว ให้อธิบดีกรมป่าไม้ออกใบรับคำขอให้แก่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ไว้เป็นหลักฐาน และดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ และเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ

หน้า ๕
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๗ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐

กรณีที่คำขอรับใบอนุญาตทำไม้ เอกสารหรือหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้แจ้งให้ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้แก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ หรือจัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด

กรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ไม่แก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับใบอนุญาตทำไม้หรือไม่จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในระยะเวลาตามวรรคสอง ให้ถือว่าคำขอรับใบอนุญาตทำไม้นั้นเป็นอันยกเลิกนับแต่วันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว และให้อธิบดีกรมป่าไม้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ทราบ

กรณีที่คำขอรับใบอนุญาตทำไม้และเอกสารหรือหลักฐานถูกต้องและครบถ้วน ให้อธิบดีกรมป่าไม้ มีคำสั่งรับคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ไว้พิจารณา

ข้อ ๖ เมื่อมีคำสั่งรับคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ตามข้อ ๕ แล้ว อธิบดีกรมป่าไม้จะมีคำสั่งออกใบอนุญาตทำไม้ให้แก่ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ได้ต่อเมื่อปรากฏว่าอธิบดีกรมป่าไม้ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้แล้วเสร็จ

(๑) กรณีทำไม้หวงห้ามในป่า

(ก) ตรวจสอบว่าผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้มีสิทธิเข้าใช้พื้นที่ป่าโดยชอบด้วยกฎหมาย

(ข) ตรวจสอบและหมายแนวเขตของป่าที่ขอรับใบอนุญาตทำไม้ในป่านั้น

(ค) ตรวจสอบและประทับตราอนุญาตที่ไม้หวงห้าม จัดทำบัญชีไม้หวงห้าม รวมทั้งจัดทำแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งไม้หวงห้ามในป่านั้น

(๒) กรณีทำไม้หวงห้ามที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มิใช่ป่า

(ก) ตรวจสอบว่าผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินหรือมีสิทธิเข้าใช้ที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย

(ข) ตรวจสอบสถานที่ตั้งของที่ดินที่ขอรับใบอนุญาตทำไม้ในที่ดินนั้น

(ค) ตรวจสอบและประทับตราอนุญาตที่ไม้หวงห้าม จัดทำบัญชีไม้หวงห้าม รวมทั้งจัดทำแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งไม้หวงห้ามในที่ดินนั้น

ข้อ ๗ ให้อธิบดีกรมป่าไม้มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาไปยังผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการตามข้อ ๖ เสร็จแล้ว กรณีมีคำสั่งไม่อนุญาต ให้แสดงเหตุผล และสิทธิอุทธรณ์ไว้ในหนังสือแจ้งผลการพิจารณาด้วย

ใบอนุญาตทำไม้ให้มีอายุไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต โดยพิจารณาตามความเหมาะสมตามจำนวนไม้และสถานที่ทำไม้

ข้อ ๘ ในการทำไม้หวงห้าม ให้ผู้รับใบอนุญาตทำไม้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่เป็นการทำไม้โดยวิธีตัด ต้องตัดโค่นต้นไม้มิให้เหลือตอสูงเกินครึ่งของขนาดวัดรอบลำต้นตรงที่ตัด แต่ต้องสูงไม่เกินหนึ่งเมตรจากพื้นดิน เว้นแต่ไม้ที่กลวง โพรง หรือกำหนดไว้ในใบอนุญาตทำไม้เป็นอย่างอื่น

หน้า ๖
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๗ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐

(๒) ต้องทำไม้โดยมิให้เป็นอันตรายแก่ไม้หวงห้ามต้นอื่น เว้นแต่มีความจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และมิให้เป็นการกีดขวางทางจราจรทั้งในทางบกและทางน้ำ

(๓) ต้องจัดการป้องกันมิให้เกิดการเสียหายหรือขัดขวางแก่ทางบก ทางน้ำ สิ่งก่อสร้าง การชลประทาน หรือการอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการคมนาคม

(๔) กรณีที่เป็นการทำไม้ตามใบอนุญาตทำไม้ซึ่งกำหนดให้ทำเฉพาะต้นหรือท่อนที่มีรอยตราอนุญาตพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้ จะชักลากไม้ไม่ได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประทับตราอนุญาตชักลาก เว้นแต่เป็นกรณีที่ไม่สามารถประทับตราอนุญาตชักลากได้ และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ชักลากไม้ได้

(๕) ต้องชักลากไม้ไปตามแนวทางและยังที่ซึ่งระบุไว้ในใบอนุญาตทำไม้

(๖) กรณีที่เป็นการทำไม้ในป่าหรือในที่ดินที่มิใช่ป่าซึ่งมิใช่ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ต้องไม่นำไม้ไปใช้สอยหรือทำประโยชน์อย่างใด ๆ ก่อนพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจวัดเพื่อคำนวณค่าภาคหลวง เว้นแต่เพื่อการชักลาก

(๗) กรณีที่เป็นการทำไม้ในที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ต้องไม่นำไม้ไปใช้สอยหรือทำประโยชน์อย่างใด ๆ ก่อนพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบประทับตรา เว้นแต่เพื่อการชักลาก

(๘) ปฏิบัติตามข้อกำหนดอื่นใดที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดไว้ในใบอนุญาตทำไม้

ข้อ ๙ ผู้รับใบอนุญาตทำไม้ผู้ใดประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ ให้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ต่ออธิบดีกรมป่าไม้ ณ สถานที่และวิธีการตามข้อ ๔ พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอก่อนใบอนุญาตทำไม้เดิมสิ้นอายุ

ให้นำความในข้อ ๕ มาใช้บังคับแก่การขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๐ ในการพิจารณาต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดการทำไม้ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๘ ในระหว่างระยะเวลาที่ได้รับใบอนุญาตทำไม้

(๒) ให้พิจารณาอนุญาตตามจำนวนไม้ที่เหลืออยู่ และผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ต้องยังคงมีสิทธิเข้าใช้พื้นที่ป่าโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน หรือมีสิทธิเข้าใช้ที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย แล้วแต่กรณี

ให้อธิบดีกรมป่าไม้มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาไปยังผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้และเอกสารหรือหลักฐานถูกต้องและครบถ้วน กรณีมีคำสั่งไม่อนุญาตให้แสดงเหตุผลและสิทธิอุทธรณ์ไว้ในหนังสือแจ้งผลการพิจารณาด้วย

การต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ ให้ต่ออายุได้เพียงครั้งเดียวและมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตทำไม้เดิม

หน้า ๗
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๗ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐

ข้อ ๑๑ การอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ ให้กระทำโดยวิธีสลักหลังใบอนุญาตทำไม้เดิม หรือจะออกใบอนุญาตทำไม้ให้ใหม่ก็ได้ โดยระบุคำว่า “ต่ออายุ” กำกับไว้ด้วย

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ใบอนุญาตทำไม้สูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตทำไม้ยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตทำไม้ต่ออธิบดีกรมป่าไม้ ณ สถานที่และวิธีการตามข้อ ๔ พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอ

การออกใบแทนใบอนุญาตทำไม้ ให้ใช้แบบใบอนุญาตทำไม้เดิม โดยเขียนหรือประทับตราคำว่า “ใบแทน” ด้วยหมึกสีแดงไว้ด้านบนของใบอนุญาตทำไม้ และให้ระบุวัน เดือน ปีที่ออกใบแทนใบอนุญาตทำไม้ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้ออกใบแทนใบอนุญาตทำไม้กำกับไว้ด้วย

ให้นำความในข้อ ๕ มาใช้บังคับแก่การขอรับใบแทนใบอนุญาตทำไม้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๓ คำขอรับใบอนุญาตทำไม้ ใบรับคำขอ ใบอนุญาตทำไม้ คำขอต่ออายุใบอนุญาตทำไม้ คำขอรับใบแทนใบอนุญาตทำไม้ และบัญชีไม้หวงห้าม ให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๑๔ บรรดาคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ที่ได้ยื่นไว้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ในป่า หรือคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ในที่ดินที่มิใช่ป่า แล้วแต่กรณี ตามกฎกระทรวงนี้โดยอนุโลม และให้พิจารณาอนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้

ในกรณีที่คำขอรับใบอนุญาตทำไม้ตามวรรคหนึ่งและเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ดังกล่าวแตกต่างไปจากกฎกระทรวงนี้ ให้อธิบดีกรมป่าไม้มีอำนาจสั่งให้ผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้แก้ไขเพิ่มเติมคำขอหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๑๕ บรรดาใบอนุญาตทำไม้ที่ออกให้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าใบอนุญาตนั้นจะสิ้นอายุ

ข้อ ๑๖ ในระหว่างที่อธิบดีกรมป่าไม้ยังไม่ประกาศกำหนดแบบคำขอรับใบอนุญาตทำไม้และแบบใบอนุญาตทำไม้ตามกฎกระทรวงนี้ ให้นำแบบคำขอรับใบอนุญาตทำไม้และแบบใบอนุญาตทำไม้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม มาใช้บังคับแก่การยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้และการอนุญาตทำไม้ตามกฎกระทรวงนี้โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๐
พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน้า ๘
เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๗ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาต และการอนุญาตทำไม้หวงห้าม ตามมาตรา ๑๑ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๙ (พ.ศ.๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ประกอบกับประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๖/๒๕๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้กำหนดให้ไม้อีก ๑๖ ชนิด นอกเหนือจากไม้สักและไม้ยาง ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๑/๒๕๕๙ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๙ ได้กำหนดให้การทำไม้มีความหมายครอบคลุมถึงการกระทำกับไม้หวงห้ามประเภท ก. จำนวน ๑๖ ชนิด ที่กำหนดเพิ่มขึ้นตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๖/๒๕๕๗ ดังกล่าวที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มิใช่ป่า และการยกเว้นค่าภาคหลวงแก่ผู้รับอนุญาตทำไม้สัก ไม้ยาง และไม้หวงห้ามประเภท ก. ทั้ง ๑๖ ชนิดดังกล่าวที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน สมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาต และการอนุญาตทำไม้หวงห้ามตามมาตรา ๑๑ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเสียในคราวเดียวกัน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ผนวก ฌ.

การรับรองไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์

ระเบียบกรมป่าไม้

ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองไม้

พ.ศ.๒๕๖๓

เพื่อประโยชน์ในการจำแนกแหล่งที่มาของไม้ และการนำไม้เคลื่อนที่จากในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๖๒ อธิบดีกรมป่าไม้โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองไม้ พ.ศ.๒๕๖๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน” หมายความว่า ไม้ที่ปลูกขึ้น หรือไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ

“ไม้ที่ปลูกขึ้น” หมายความว่า ไม้ที่ปลูกขึ้น แต่ไม่รวมถึงไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ

“เจ้าของไม้” หมายความว่า ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินและรวมถึงผู้เช่าที่ดินนั้นและใช้สิทธินั้นในการปลูกต้นไม้ในที่ดินนั้นด้วย หรือผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดิน ในกรณีไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๗

ข้อ ๕ ให้อธิบดีกรมป่าไม้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจรับรองไม้ตามมาตรา ๑๘/๑ และเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด ๑
การรับรองไม้และแหล่งที่มาของไม้

ข้อ ๖ พนักงานเจ้าหน้าที่จะรับรองไม้ ดังต่อไปนี้

(๑) ไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือเป็นไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นของคณะรัฐมนตรี และ

(๒) ไม้ตาม (๑) ต้องมีสภาพยืนต้น หรือไม้ท่อนที่ตัดแล้ว แต่ยังไม่ได้นำเคลื่อนที่ออกจากบริเวณตอไม้

ข้อ ๗ เจ้าของไม้ตามข้อ ๖ (๑) ประสงค์จะขอรับรองไม้ให้ยื่นคำขอ (ตามแบบ รม.๑) พร้อมเอกสารประกอบการพิจารณา ดังนี้

๗.๑ เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับบุคคล

(๑) บุคคลธรรมดา

(ก) บัตรประจำตัวประชาชน/บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(ข) กรณีการมอบอำนาจให้ดำเนินการแทน ให้แนบหนังสือมอบอำนาจและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของผู้มอบอำนาจพร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง และบัตรประจำตัวประชาชน/บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐของผู้รับมอบอำนาจ

(๒) นิติบุคคลที่มิใช่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(ก) หลักฐานการจดทะเบียนนิติบุคคลหรือหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล

(ข) หนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนไว้

(ค) กรณีการมอบอำนาจให้ดำเนินการแทน ให้แนบหนังสือมอบอำนาจและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของผู้มอบอำนาจพร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง และบัตรประจำตัวประชาชน/บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐของผู้รับมอบอำนาจ

๗.๒ เอกสารหลักฐานที่ดินให้ใช้เอกสารอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือเอกสารอื่นซึ่งแสดงสิทธิการครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน (ต้นฉบับ) กรณีที่ไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ให้ใช้สำเนาที่เจ้าพนักงานที่ดินรับรองว่าตรงกับต้นฉบับ และกรณีที่เช่าที่ดิน ให้ใช้หนังสือสัญญาเช่าที่ดินมาประกอบด้วย

(๒) เอกสารที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี (ต้นฉบับ) กรณีที่ไม่สามารถนำต้นฉบับเอสการมาแสดงได้ให้ใช้สำเนาเอกสารที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรองว่าตรงกับต้นฉบับ

หลักฐานที่ดินตาม (๑) หรือ (๒) ถ้าที่ดินไม่มีขอบเขตหรือรูปแปลงที่ดินชัดเจน ผู้ขอต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้จัดทำและรับรองขอบเขตหรือรูปแปลงที่ดิน พร้อมค่าพิกัดรอบแปลงในระบบ UTM

๗.๓ แผนที่โดยสังเขปแสดงที่ตั้งที่ดิน

๗.๔ ภาพถ่ายต้นไม้ (ถ้ามี)

ข้อ ๘ สถานที่ยื่นคำขอ

(๑) สำหรับท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้ยื่นต่อกรมป่าไม้

หน้า ๓
เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๗๔ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓

(๒) สำหรับท้องที่จังหวัดอื่น ให้ยื่นต่อสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ หรือศูนย์ป่าไม้แห่งท้องที่หรือหน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้แห่งท้องที่

อธิบดีกรมป่าไม้อาจประกาศให้ยื่นคำขอ ณ สถานที่อื่น หรือโดยวิธีการอื่น นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งก็ได้

ข้อ ๙ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๗ แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคำขอและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และลงทะเบียนรับคำขอตามลำดับก่อนหลัง ตามแบบ รม.๒ กรณีคำขอถูกต้องและเอกสารหรือหลักฐานครบถ้วน ให้ออกใบรับคำขอให้แก่ผู้ยื่นคำขอตามแบบ รม.๓ ให้เจ้าหน้าที่และผู้ยื่นคำขอลงนามในแบบ รม.๓ และให้เจ้าหน้าที่มอบสำเนาใบรับคำขอแบบ รม.๓ ให้แก่ผู้ยื่นคำขอไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีคำขอไม่ถูกต้องหรือยังขาดเอกสารหรือหลักฐานใด ให้แจ้งผู้ยื่นคำขอทราบทันที ถ้าเป็นกรณีที่สามารถแก้ไขหรือเพิ่มเติมได้ในขณะนั้น ให้แจ้งผู้ยื่นคำขอดำเนินการแก้ไขหรือยื่นเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วน ถ้าเป็นกรณีที่ไม่อาจดำเนินการแก้ไขหรือเพิ่มเติมได้ในขณะนั้นให้แจ้งผู้ยื่นคำขอและให้บันทึกความบกพร่องและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ต้องยื่นเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วนภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอและบันทึกความบกพร่องและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่จะต้องยื่นเพิ่มเติมในแบบ รม.๓ ให้ผู้ยื่นคำขอไว้เป็นหลักฐาน โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ยื่นคำขอลงนามไว้ในบันทึกแบบ รม.๓ หากพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้แก้ไขดังกล่าวแล้ว ผู้ยื่นคำขอไม่ดำเนินการแก้ไขหรือยื่นเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วน ให้ถือว่าผู้ยื่นคำขอทิ้งคำขอและคืนคำขอให้แก่ผู้ยื่นคำขอพร้อมทั้งแจ้งเป็นหนังสือถึงเหตุแห่งการคืนคำขอดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ยื่นคำขอที่จะยื่นคำขอใหม่

หมวด ๒
การตรวจสอบและการรับรองไม้

ข้อ ๑๐ ให้หัวหน้าหน่วยงานผู้รับคำขอตามข้อ ๘ สั่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบที่ตั้งของที่ดินและไม้แล้วรายงานผลการตรวจสอบให้หน่วยงานตามข้อ ๘ ทราบภายในสิบวันทำการ นับแต่ได้รับคำขอตามข้อ ๗ หรือนับแต่วันที่ผู้ยื่นคำขอดำเนินการแก้ไขหรือยื่นเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วน ตามข้อ ๙ แล้วแต่กรณี และให้หน่วยงานตามข้อ ๘ รายงานผลพร้อมความเห็นต่ออธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมายภายในสองวันทำการ นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

สำหรับหน่วยงานตามข้อ ๘ ซึ่งเป็นศูนย์ป่าไม้หรือหน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้ ให้รายงานผลการตรวจสอบพร้อมความเห็นต่อผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อรายงานต่ออธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมายตามวรรคหนึ่ง

รายงานผลการตรวจสอบตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) วัน เดือน ปี ที่ตรวจ

หน้า ๔
เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๗๔ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓

(๒) ชื่อ นามสกุล หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ที่อยู่ ของผู้ขอรับรองไม้

(๓) รายละเอียดหลักฐานที่ดิน สถานที่ตั้งที่ดิน พร้อมพิกัดที่ดินกลางแปลง

(๔) ทับซ้อนกับพื้นที่ป่าหรือที่ดินที่รัฐสงวนหวงห้ามไว้ใช้ประโยชน์ในราชการหรือไม่อย่างไร

(๕) ชนิดไม้พร้อมชื่อวิทยาศาสตร์ ขนาด จำนวน ปริมาตร/น้ำหนัก และประทับตราประจำตัว (ตรา ต.) เลขเรียงประจำ ต้น/ท่อน และเลขปีย่อ พ.ศ.

(๖) ภาพถ่ายต้นไม้หรือไม้ท่อน พร้อมแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งของต้นไม้

(๗) ความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ

(๘) ลายมือชื่อเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ และผู้ขอรับรองไม้

ทั้งนี้ เป็นไปตามแบบ รม.๔ พร้อมบัญชีแสดงรายการไม้แนบท้ายบันทึกการตรวจสอบและรายงานผลการตรวจที่ตั้งที่ดินและไม้

ข้อ ๑๑ การตรวจวัด การประทับตราไม้ ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ไม้ยืนต้นที่มีขนาดเส้นรอบวง ตั้งแต่ ๑๐๐ เซนติเมตรขึ้นไป ให้เจ้าหน้าที่ถากหน้าเขียงที่โคนต้นไม้ และเหนือรอยตัด รวม ๒ หน้าเขียง และประทับตราประจำตัว (ตรา ต.) เลขเรียง เลขปีย่อ ของ พ.ศ. โดยในปีหนึ่งให้ผู้ตรวจสอบคนหนึ่งเริ่มต้นเลขเรียง ตั้งแต่เลขที่ ๑ ต่อเนื่องกันไปจนสิ้น พ.ศ. และการตรวจวัดเส้นรอบวงต้นไม้ให้ตรวจวัดที่สูงจากพื้นดินที่ ๑.๓๐ เมตร และความสูงโดยประมาณ สำหรับไม้ที่ขนาดเส้นรอบวงต่ำกว่า ๑๐๐ เซนติเมตร ให้ประทับตราเฉพาะตราประจำตัว (ตรา ต.) เท่านั้น

(๒) สำหรับกรณีไม้ท่อนที่ตัดแล้วแต่ยังไม่ได้นำเคลื่อนที่ออกจากบริเวณตอไม้ที่มีเส้นรอบวงที่กึ่งกลางท่อนตั้งแต่ ๑๐๐ เซนติเมตร ให้เจ้าหน้าที่ประทับตราประจำตัว (ตรา ต.) พร้อมเลขเรียงลำดับท่อนของไม้ท่อนที่ตัดทอน และเลขปีย่อ ของ พ.ศ. ที่หน้าตัดด้านใดด้านหนึ่งของท่อนไม้ทุกท่อน ถ้าต้นใดตัดทอนได้หลายท่อนให้หมายเหตุในบัญชีรายการไม้ให้ชัดเจนด้วยว่าเป็นไม้ท่อนที่ ๑ ๒ หรือ ๓ ฯลฯ และในการวัดขนาดไม้ ความยาวให้วัดจากปลายสุดด้านหนึ่งถึงปลายสุดอีกด้านหนึ่งในส่วนที่ยาวที่สุดของไม้ท่อนนั้น เส้นรอบวงให้วัดรอบท่อนไม้ตรงกึ่งกลางความยาวของไม้ท่อนนั้นในกรณีตรงกึ่งกลางท่อนไม้เป็นปุ่มตา หรือผิดปกติ ให้วัดเส้นรอบวงถัดจากส่วนที่ผิดปกติตรงใกล้กับกึ่งกลางมากที่สุด ทั้งนี้ ให้ผู้ตรวจบันทึกหมายเหตุไว้ในบัญชีโดยชัดเจนด้วยสำหรับไม้ที่มีขนาดเส้นรอบวงต่ำกว่า ๑๐๐ เซนติเมตร ให้ประทับตราประจำตัว (ตรา ต.) เท่านั้น

อธิบดีกรมป่าไม้อาจประกาศกำหนดวิธีการตรวจวัดหรือการประทับตราไม้ให้แตกต่างจาก (๑) หรือ (๒) ก็ได้

ข้อ ๑๒ การดำเนินการตามระเบียบนี้ ถ้าได้กระทำในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่ามีผลโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการโดยเอกสาร ทั้งนี้ การนำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในระเบียบนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ ๑๓ ในการพิจารณาออกหนังสือรับรอง ตามแบบ รม.๕ ให้อธิบดีกรมป่าไม้ หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมาย พิจารณาออกหนังสือรับรองให้แล้วเสร็จภายในสามวันทำการนับแต่วันที่ได้รับรายงานตามข้อ ๑๐ แล้วแจ้งผลให้ผู้ขอทราบ

หน้า ๕
เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๗๔ ง ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓

ในกรณีที่อธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมาย ไม่รับรองตามคำขอของบุคคลใด ตามระเบียบนี้ บุคคลนั้นมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งอธิบดีกรมป่าไม้หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้มอบหมายต่อรัฐมนตรี ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งดังกล่าว

สำหรับหนังสือรับรองไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีให้ใช้เป็นหลักฐานในการแจ้งเข้าเขตด่านป่าไม้เพื่อเสียค่าธรรมเนียม เว้นแต่เป็นการนำไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเพื่อใช้สอยส่วนตัว ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๒๕ และใช้ประกอบการขอออกใบเบิกทางนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

ข้อ ๑๔ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามระเบียบนี้อธิบดีกรมป่าไม้มีอำนาจประกาศกำหนดการรับรองไม้ด้วยวิธีอื่นก็ได้

ข้อ ๑๕ แบบคำขอหนังสือรับรองไม้ ทะเบียนรับคำขอ ใบรับคำขอ แบบรายงานผล และหนังสือรับรอง ให้เป็นไปตามแบบท้ายระเบียบนี้

การเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมแบบตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศ ณ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๓
อรรถพล เจริญชันษา
อธิบดีกรมป่าไม้

(แบบ รม.๕)

หนังสือรับรองไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ที่ ...../ ..... ที่ทำการ.....

.....

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อรับรองว่า.....

(เลขประจำตัวประชาชน□-□□□□-□□□□□-□□-□) สัญชาติ.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

□ ไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน

□ ไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ประเภทที่ดิน .....เลขที่..... เลขที่ดิน.....เล่ม.....หน้า.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....เนื้อที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

พิกัด..... (กลางแปลง)

มีไม้ชนิด ดังนี้

๑.ชนิดไม้.....ชื่อวิทยาศาสตร์.....จำนวน.....ต้น/ท่อน

ปริมาตร/น้ำหนัก.....ลูกบาศก์เมตร/กิโลกรัม

๒.ชนิดไม้.....ชื่อวิทยาศาสตร์.....จำนวน.....ต้น/ท่อน

ปริมาตร/น้ำหนัก.....ลูกบาศก์เมตร/กิโลกรัม

๓.ชนิดไม้.....ชื่อวิทยาศาสตร์.....จำนวน.....ต้น/ท่อน

ปริมาตร/น้ำหนัก.....ลูกบาศก์เมตร/กิโลกรัม

รวมทั้งสิ้นจำนวน.....ต้น/ท่อน ปริมาตร/น้ำหนัก.....ลูกบาศก์เมตร/กิโลกรัม

(รายละเอียดปรากฏตามบัญชีแสดงรายการไม้ที่แนบมาพร้อมนี้ จำนวน ..... แผ่น)

จะเคลื่อนย้ายไม้ **ไปใช้สอย/จำหน่าย** ให้แก่.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

โดยยานพาหนะ.....ในการควบคุมของ.....

ให้ไว้ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

(ลงชื่อ).....ผู้รับรอง

(.....)

ตำแหน่ง.....

บัญชีแสดงรายการไม้แนบท้ายหนังสือรับรองไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ที่ทำการ.....

ที่...../.....ลงวันที่.....

ลำดับที่	ชนิดไม้	จำนวน (ต้น/ท่อน)	ขนาด		ปริมาตร/น้ำหนัก (ม.³ / กิโลกรัม)	รูปรอยตรา หรือเครื่องหมายที่ใช้ประทับ	เลขเรียงประจำต้น/ท่อน	หมายเหตุ
			สูง/ยาว (ม.)	เส้นรอบวง (ซม.)				
	รวมทั้งสิ้น							

ลงชื่อ.....ผู้รับรอง

(.....)

ตำแหน่ง .....

ผนวก ฎ.

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่วนภูมิภาค

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคกลาง

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดสุโขทัย	๑๑๗ ถ.ประเวศนคร ต.ธานี อ.เมือง จ.สุโขทัย ๖๔๐๐๐	๐-๕๕๖๑-๔๔๕๒
๒.	จังหวัดพิษณุโลก	๙๙/๙ ม.๔ ต.หัวรอ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก ๖๕๐๐๐	๐-๕๕๔๒-๒๖๔๐
๓.	จังหวัดนครสวรรค์	๔๕/๒๑ ถ.โกสีย์ใต้ ต.ปากน้ำโพ อ.เมือง จ.นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐	๐-๕๖๒๒-๔๖๔๕
๔.	จังหวัดพิจิตร	๙๐/๒ ถ.ศรีมาลา ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิจิตร ๖๖๐๐๐	๐-๕๖๖๑-๑๒๙๕
๕.	จังหวัดอุทัยธานี	๗๔ ถ.รักการดี ต.อุทัยใหม่ อ.เมือง จ.อุทัยธานี ๖๑๐๐๐	๐-๕๖๕๑-๔๑๕๙
๖.	จังหวัดกำแพงเพชร	ถ.เทศบาล ๒ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร ๖๒๐๐๐	๐-๕๕๗๑-๑๒๘๘
๗.	จังหวัดนครปฐม	ศาลากลางจังหวัดนครปฐม (หลังใหม่) ชั้น ๔ ถ.ศูนย์ราชการ อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๔๐๐๐	๐-๔๔๔๔-๐๐๒๕ ๐-๔๔๔๔-๐๐๒๖
๘.	จังหวัดชัยนาท	๑๕๗/๒ ถ.พรหมประเสริฐ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ชัยนาท ๑๗๐๐๐	๐-๕๖๔๑-๑๐๑๔
๙.	จังหวัดสุพรรณบุรี	ศูนย์ราชการฯ ชั้น ๔ ถ.สุพรรณบุรี - ชัยนาท อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐	๐-๔๕๕๔-๕๔๒๖
๑๐.	จังหวัดสมุทรสาคร	ศาลากลาง ชั้น ๔ ถ.เศรษฐกิจ ๑ ต.มหาชัย อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐	๐-๔๔๘๑-๐๔๐๐
๑๑.	จังหวัดนนทบุรี	ศาลากลางจังหวัดนนทบุรี ชั้น ๔ อาคาร ๕ ชั้น ถ.รัตนาธิเบศร์ ต.บางกระสอ อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐	๐-๒๕๘๐-๐๗๒๗-๘
๑๒.	จังหวัดสิงห์บุรี	๖๒๕ ถ.สิงห์บุรี-บางระจัน ต.บางพุทรา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี ๑๖๐๐๐	๐-๔๖๖๑-๑๗๑๔
๑๓.	จังหวัดอ่างทอง	ศาลากลาง ชั้น ๔ ถ.เทศบาล ๑ ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.อ่างทอง ๑๔๐๐๐	๐-๔๕๖๑-๕๙๙๕-๖
๑๔.	จังหวัดปทุมธานี	๑๐๐ ม.๑ ถนนปทุมธานี - ลาดหลุมแก้ว ซ.กิตติจิตต์ ต.บ้านฉาง อ.เมือง จ.ปทุมธานี ๑๒๐๐๐	๐-๒๕๘๑-๖๔๔๑
๑๕.	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ศาลากลาง ชั้น ๗ ต.คลองสวนพลู อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๔๐๐๐	๐-๔๕๔๔-๖๔๕๖
๑๖.	จังหวัดสมุทรปราการ	๒๑/๑๕-๑๖ ถ.สุขุมวิท ต.บางเมืองใหม่ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐	๐-๒๔๘๐-๑๑๖๙
๑๗.	จังหวัดสระบุรี	๙๗ ถ.พหลโยธิน ต.ปากเพรียว อ.เมือง จ.สระบุรี ๑๘๐๐๐	๐-๔๖๒๑-๑๐๔๗, ๐-๔๖๒๒-๐๔๕๔

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออก

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดเพชรบูรณ์	ศูนย์ราชการจังหวัด (อาคารหอประชุม) ต.สะเดียง อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐	๐-๕๖๗๒-๙๗๘๖-๗
๒.	จังหวัดปราจีนบุรี	ศาลากลางจังหวัดปราจีนบุรี ชั้น ๔ ต.ไม้เค็ด อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี ๒๕๒๔๐	๐-๔๗๔๕-๔๔๒๖-๗
๓.	จังหวัดนครนายก	ข/๒ ๒๕๘ ถ.สุวรรณศร อ.เมือง จ.นครนายก ๒๖๐๐๐	๐-๔๗๔๑-๑๗๗๖
๔.	จังหวัดลพบุรี	๑๔ ถ.พหลโยธิน ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐	๐-๔๖๔๑-๑๐๖๐
๕.	จังหวัดสมุทรสงคราม	ศาลากลางฯ ชั้น ๔ ถ.เอกชัย ต.แม่กลอง อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐	๐-๔๔๗๑-๔๑๔๕
๖.	จังหวัดชลบุรี	๒๒๒ ม.๔ ต.เสม็ด อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๐๐๐	๐-๔๘๔๙-๘๒๖๙
๗.	จังหวัดระยอง	๕๘ ถ.สมุทรคงคา ต.ท่าประดู่ อ.เมือง จ.ระยอง ๒๑๐๐๐	๐-๔๘๖๑-๑๐๐๘
๘.	จังหวัดตราด	บ.ท่าเรือจ้าง ต.วังกระแจะ อ.เมือง จ.ตราด ๒๔๐๐๐	๐-๔๙๕๑-๑๑๕๗
๙.	จังหวัดฉะเชิงเทรา	๘ ถ.มหาจักรพรรดิ ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐	๐-๔๘๕๑-๑๐๕๔
๑๐.	จังหวัดจันทบุรี	๕ ถ.ท่าสิงห์ ต.วัดใหม่ อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐	๐-๔๙๔๒-๒๔๒๘
๑๑.	จังหวัดสระแก้ว	ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ชั้น ๔ ต.ท่าเกษม อ.เมือง จ.สระแก้ว ๒๗๐๐๐	๐-๔๗๔๒-๕๐๔๙

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันตก

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดตาก	ศาลากลางจังหวัดตาก(หลังเดิม) ชั้น ๒ ถ.พหลโยธิน ต.หนองหลวง อ.เมือง จ.ตาก ๖๔๐๐๐	๐-๕๕๕๑-๒๑๕๔
๒.	จังหวัดกาญจนบุรี	๒๖๘ ถ.แสงชูโต ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐	๐-๔๔๕๑-๑๕๖๖
๓.	จังหวัดราชบุรี	๕๒ ถ.วรเดช ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐	๐-๔๒๔๔-๗๐๔๑
๔.	จังหวัดเพชรบุรี	๘๗ ม.๑ ถ.เพชรเกษม ต.ไร่ส้ม อ.เมือง จ.เพชรบุรี ๗๖๐๐๐	๐-๔๒๔๒-๕๐๒๘
๕.	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๘ ถ.เทศบาลบำรุง ต.ประจวบ อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๐๐๐	๐-๔๒๖๐-๒๔๙๖

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดเชียงใหม่	ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ชั้น ๒ ถ.โชตนา ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๔๐๐	๐-๕๔๑๑-๒๗๒๕-๖
๒.	จังหวัดเชียงราย	๗๔ ม.๑ ถ.ประตูเชียงใหม่ ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย ๕๗๐๐๐	๐-๕๔๖๐-๐๘๑๖
๓.	จังหวัดลำพูน	๑๐๔ ถ.ลำพูน - ป่าซาง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ลำพูน ๕๑๐๐๐	๐-๕๔๕๑-๐๖๖๒
๔.	จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๔๗ ถ.ปางล้อนิคม ต.จองคำ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ๕๘๐๐๐	๐-๕๔๖๙-๕๔๗๔, ๐-๕๔๖๙-๕๔๗๑

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๕.	จังหวัดลำปาง	๕๐๑ กม.๒ ถ.วชิราวุธดำเนิน ต.พระบาท อ.เมือง จ.ลำปาง ๕๒๐๐๐	๐-๕๔๘๑-๐๕๔๕ ต่อ ๑๒
๖.	จังหวัดแพร่	๑๔๐ ถ.ยันตรกิจโกศล ต.ป่าแมต อ.เมือง จ.แพร่ ๕๔๐๐๐	๐-๕๔๕๑-๑๖๔๗
๗.	จังหวัดพะเยา	๖๖๔ ม.๑๑ ถนนป่าแดง -ห้วยบง ต.บ้านต๋อม อ.เมือง จ.พะเยา ๕๖๐๐๐	๐-๕๔๘๘-๗๑๑๒
๘.	จังหวัดอุตรดิตถ์	๑๙ ถ.แปดวา ต.ท่าอิฐ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์ ๕๔๐๐๐	๐-๕๕๔๑-๑๐๕๖
๙.	จังหวัดน่าน	๙๒ ถ.มหาวงศ์ ต.ในเวียง อ.เมืองน่าน จ.น่าน ๕๕๐๐๐	๐-๕๔๗๑-๐๑๔๖ ต่อ ๑๗

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคใต้

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ศาลากลาง ชั้น ๕ ถ.ดอนนก อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๐๐๐	๐-๗๗๒๘-๗๕๗๔
๒.	จังหวัดชุมพร	ศูนย์ราชการจังหวัดชุมพร ชั้น ๔ ถ.ไตรรัตน์ ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร ๘๖๐๐๐	๐-๗๗๕๑-๒๑๖๖
๓.	จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๙ ถ.พระเงิน ต.คลัง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐	๐-๗๕๔๔-๑๐๑๐
๔.	จังหวัดระนอง	๒/๑ ม.๑ ถ.เพชรเกษม ต.บางริ้น อ.เมือง จ.ระนอง ๘๕๐๐๐	๐-๗๗๘๒-๔๐๑๑
๕.	จังหวัดกระบี่	๑๑๘ ถ.คงคา ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่ ๘๑๐๐๐	๐-๗๕๖๑-๑๐๔๔
๖.	จังหวัดภูเก็ต	๔๗๘ ถ.ภูเก็ต ต.ตลาดใหญ่ อ.เมือง จ.ภูเก็ต ๘๔๐๐๐	๐-๗๖๒๑-๑๐๖๗
๗.	จังหวัดตรัง	๑๔๙ ถ.พระราม ๖ ต.ทับเที่ยง อ.เมือง จ.ตรัง ๙๒๐๐๐	๐-๗๕๒๑-๘๙๘๔
๘.	จังหวัดพังงา	๖๐ ม.๔ ถ.เพชรเกษม ต.ตากแดด อ.เมือง จ.พังงา ๘๒๐๐๐	๐-๗๖๔๔-๐๖๒๐, ๐-๗๖๔๔-๐๖๑๙
๙.	จังหวัดสตูล	๖๘ ถ.สฤษดิ์ภูมินารถ ต.พิมาน อ.เมือง จ.สตูล ๙๑๐๐๐	๐-๗๔๗๑-๑๐๔๙
๑๐.	จังหวัดสงขลา	๖๐ ถ.รามวิถี ต.บ่อยาง อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐	๐-๗๔๔๑-๑๕๗๙
๑๑.	จังหวัดนราธิวาส	ศาลากลางจังหวัดนราธิวาส ชั้น ๕ ถ.ศูนย์ราชการ อ.เมือง จ.นราธิวาส ๙๖๐๐๐	๐-๗๔๖๔-๒๖๕๑
๑๒.	จังหวัดยะลา	๔๕ ถ.สุขยางค์ ต.สะแดง อ.เมือง จ.ยะลา ๙๕๐๐๐	๐-๗๔๒๑-๒๗๘๗
๑๓.	จังหวัดปัตตานี	๔๐๔ ม.๖ ถ.ปากน้ำ ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี ๙๔๐๐๐	๐-๗๔๔๖-๐๐๗๔
๑๔.	จังหวัดพัทลุง	๗๖๘ ถ.ราเมศวร์ ต.คูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง ๙๔๐๐๐	๐-๗๔๘๔-๐๘๒๔

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับ	จังหวัด	สถานที่ตั้ง	โทรศัพท์
๑.	จังหวัดอุดรธานี	๗๕ ถ.ศรีสุข ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐	๐-๔๒๒๑-๒๕๘๘
๒.	จังหวัดหนองคาย	ศูนย์ราชการชั้น ๔ ต.หนองกอมเกาะ อ.เมือง จ.หนองคาย ๔๔๐๐๐	๐-๔๒๔๑-๔๕๖๒
๓.	จังหวัดเลย	๔๗/๑ ถ.นกแก้ว ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐	๐-๔๒๘๑-๑๔๙๔
๔.	จังหวัดนครพนม	ศาลากลางจังหวัดนครพนม ถ.ศาลากลาง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครพนม ๔๘๐๐๐	๐-๔๒๕๑-๑๒๗๒
๕.	จังหวัดสกลนคร	๑๘๗๖ ถ.สุขเกษม อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐	๐-๔๒๗๑-๔๔๔๒
๖.	จังหวัดบึงกาฬ	๕๗๕-๕๗๕/๑ ม.๗ ต.วิศิษฐ์ อ.เมือง จ.บึงกาฬ ๔๘๐๐๐	๐-๔๒๔๙-๒๔๙๗
๗.	จังหวัดขอนแก่น	๒๕๕/๔ ถ.ศูนย์ราชการ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐	๐-๔๔๒๔-๗๙๗๑
๘.	จังหวัดมหาสารคาม	๒๒๒ ม.๑๑ ถ.เลี่ยงเมือง ต.แวงน่าง อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐	๐-๔๔๗๗-๗๙๐๐
๙.	จังหวัดกาฬสินธุ์	๙๖ ถ.อรรถเปศล ต.กาฬสินธุ์ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐	๐-๔๔๘๑-๑๗๗๘
๑๐.	จังหวัดชัยภูมิ	๔๖๔ ถ.หฤทัย ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ชัยภูมิ ๔๖๐๐๐	๐-๔๔๘๑-๑๔๖๖
๑๑.	จังหวัดหนองบัวลำภู	ศาลากลาง ชั้น ๔ ถ.หนองบัวลำภู-เลย ต.ลำภู อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู ๔๙๐๐๐	๐-๔๒๔๑-๖๗๐๗
๑๒.	จังหวัดนครราชสีมา	๘๘ ม.๗ ถ.ราชสีมา-ปักธงชัย ต.ปรุใหญ่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๔๐๐๐๐	๐-๔๔๒๑-๔๔๗๗, ๐-๔๔๒๑-๔๙๐๘
๑๓.	จังหวัดสุรินทร์	๖ ถ.เทศบาล ๑ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๔๒๐๐๐	๐-๔๔๕๑-๘๑๔๔
๑๔.	จังหวัดบุรีรัมย์	๑๒๗/๕ ถ.นิวาส ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๔๑๐๐๐	๐-๔๔๖๑-๑๑๐๒
๑๕.	จังหวัดศรีสะเกษ	๐๐๙๕/๔ ถ.ศรีวิเศษ ต.เมืองเหนือ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๔๔๐๐๐	๐-๔๕๖๑-๑๙๘๘
๑๖.	จังหวัดอุบลราชธานี	ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี ถ.อุปราช อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๔๔๐๐๐	๐-๔๕๒๕-๖๑๔๔ ต่อ ๑๒
๑๗.	จังหวัดอำนาจเจริญ	ศูนย์ราชการจังหวัด (แห่งที่ ๒) ต.ไก่ดำ อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ ๔๗๐๐๐	๐-๔๕๕๒-๔๕๑๔
๑๘.	จังหวัดยโสธร	ถ.ศูนย์ราชการ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร ๔๕๐๐๐	๐-๔๕๗๑-๑๗๔๗
๑๙.	จังหวัดมุกดาหาร	ศาลากลาง ชั้น ๔ ถ.วิวิธสุรการ ต.มุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร ๔๙๐๐๐	๐-๔๒๖๑-๔๒๔๑
๒๐.	จังหวัดร้อยเอ็ด	๑๖๒ ถ.สุริยเดชบำรุง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐	๐-๔๔๕๑-๑๕๖๑

หน่วยงานกรมควบคุมมลพิษ

ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ (ผู้อำนวยการ : นางจันทนา ภาคย์ทองสุข) เลขที่ ๙๒ ซ.พหลโยธิน ๗ ถ.พหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๐-๒๒๙๘-๒๕๙๕ ประกอบด้วย ๔ ส่วนบังคับการ มีพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

ส่วนบังคับการ	พื้นที่รับผิดชอบ
๑	ภาคตะวันออก
๒	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๓	ภาคเหนือ ภาคกลาง
๔	ภาคใต้

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดใหญ่ๆ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่	โทรศัพท์ (๐๕๓)๑๑๒๓๑๖-๗
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง	โทรศัพท์ (๐๕๔)๒๑๗๓๒๖
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก	โทรศัพท์ (๐๕๕)๙๘๗๗๒๘
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครสวรรค์	โทรศัพท์ (๐๕๖)๒๒๒๒๓๑
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม	โทรศัพท์ (๐๓๔)๒๕๘๘๘๙
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนนทบุรี	โทรศัพท์ (๐๒)๕๙๕๐๓๓๔-๕
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี	โทรศัพท์ (๐๓๖)๒๑๔๑๐๒, (๐๓๖)๒๒๓๑๘๐
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรี	โทรศัพท์ (๐๓๒)๓๓๗๓๐๑, (๐๓๒)๓๓๗๙๓๒
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี	โทรศัพท์ (๐๔๒)๒๒๑๑๑๙
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น	โทรศัพท์ (๐๔๓)๓๓๓๑๑๕-๖
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา	โทรศัพท์ (๐๔๔)๙๒๒๖๒๕ – ๖
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี	โทรศัพท์ (๐๔๕)๒๔๔๖๖๘
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี	โทรศัพท์ (๐๓๘)๒๗๔๑๒๔, (๐๓๘)๒๗๔๑๒๕
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี	โทรศัพท์ (๐๗๗)๒๗๒๕๙๐ ต่อ ๑๐๑-๑๑๑
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดภูเก็ต	โทรศัพท์ (๐๗๖)๒๒๒๗๕๔
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา	โทรศัพท์ (๐๗๔)๓๑๑๕๑๑, (๐๗๔)๓๑๑๕๙๖

ผนวก ฏ.

กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางในการเบิกจ่ายเงิน ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน หรือที่พนักงานสอบสวนเบิกจ่ายได้

รายชื่อคณะทำงานจัดทำคู่มือพนักงานสอบสวน คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะทำงานส่วนบังคับบัญชา

๑.	พล.ต.อ.ชนสิษฎ์	วัฒนวรางกูร	รอง ผบ.ตร.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พล.ต.ท.รอย	อิงคไพโรจน์	ผู้ช่วย ผบ.ตร.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓.	พล.ต.ท.นิรันดร	เหลื่อมศรี	ผบช.รร.นรต.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๔.	พล.ต.ท.ต่อศักดิ์	สุขวิมล	ผบช.ก.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๕.	พล.ต.ท.สุรพงษ์	ชัยจันทร์	ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๖.	พล.ต.ต.คีรีศักดิ์	ตันตินวะชัย	รอง ผบช.ภ.๓	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๗.	พล.ต.ต.ชนะชัย	ลิ้มประเสริฐ	รอง ผบช.กมค.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน
๘.	พล.ต.ต.นพพร	ศุภพัฒน์	ผบก.สบส.	ผู้ช่วยหัวหน้าคณะทำงาน

คณะทำงานค้นคว้าเรียบเรียง

๑.	พล.ต.ต.พิทักษ์	อุทัยธรรม	ผบก.ปทส.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒.	พ.ต.อ.มงคล	พรานสูงเนิน	รอง ผบก.ปทส.	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.พิบูลย์	เวียงจันทร์	รอง ผบก.ปทส.	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.บุญเลิศ	กัลยาณมิตร	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.อ.สมศักดิ์	นิเงาะ	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.อ.นิพนธ์	พลเดช	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๗.	พ.ต.อ.ศรีเทพ	รัตนโท	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๘.	พ.ต.อ.ธีระพงษ์	วงศ์มุนีวร	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน
๙.	พ.ต.อ.วิทยา	กิจกำธร	ผกก.(สอบสวน) บก.ปทส.	คณะทำงาน

คณะทำงานส่วนตรวจทาน

๑.	รศ.พ.ต.อ.จรัส	ธรรมธนารักษ์	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๒.	รศ.พ.ต.อ.ปพัฒน์	วสุธวัช	อาจารย์ (สบ๕) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๓.	พ.ต.อ.สมเกียรติ	ค้ำชู	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๙	คณะทำงาน
๔.	พ.ต.อ.เมธี	สงวนสัตย์	ผกก.กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี บก.กค.ภ.๗	คณะทำงาน
๕.	พ.ต.ท.วิโรจน์	วิลัยรัตน์	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๖.	พ.ต.ท.ณัฐวุฒิ	ผิวบัวคำ	อาจารย์ (สบ๒) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน

๗.	ร.ต.อ.ไพสิฐ	แก้วไทรหงวน	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน
๘.	ร.ต.อ.พรเทพ	เลี่ยมสุวรรณ	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต. คณะทำงาน	คณะทำงาน
๙.	ร.ต.อ.รัชพล	สีมาวรพงศ์พันธุ์	อาจารย์ (สบ๑) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ รร.นรต.	คณะทำงาน

คู่มือพนักงานสอบสวน
ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน
Police Investigation Manual

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คู่มือการสอบสวน
คดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จัดพิมพ์โดย **โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**
ถ.เศรษฐศิริ ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๒๘๑๑-๓ โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๔๖๕๘